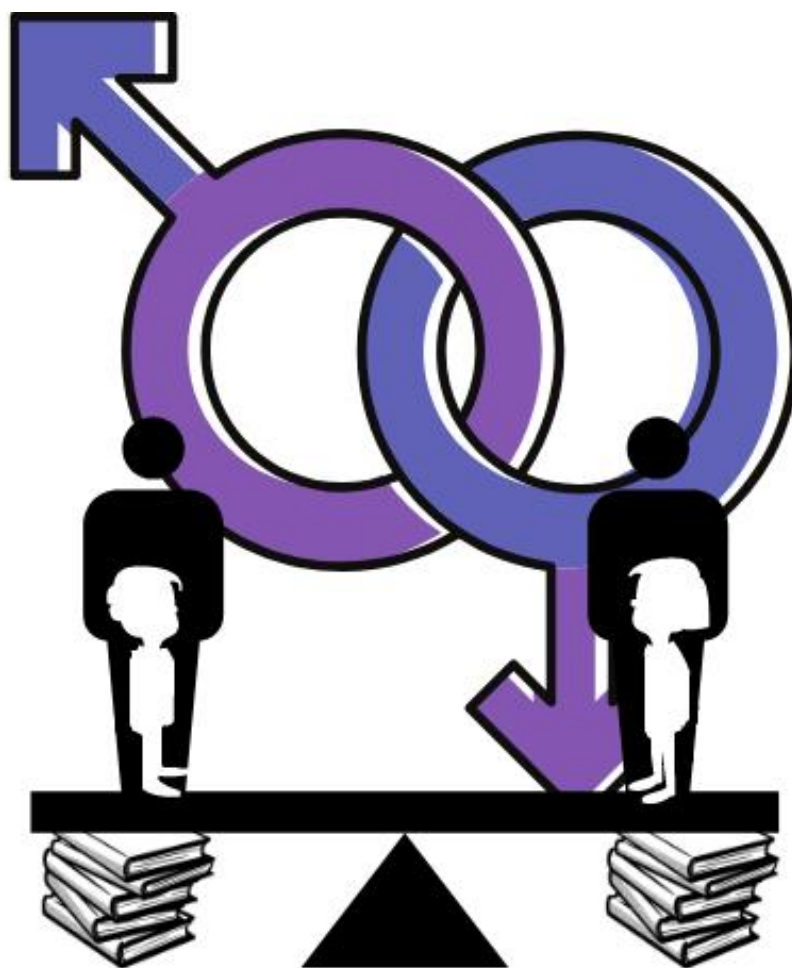

ESTEREOTIPS MASCLISTES EN L'ÀMBIT EDUCATIU

TREBALL DE RECERCA

Sylvaine
2º de Batxillerat
Curs 2022-2023

AGRAÏMENTS

Aquesta recerca és fruit de mesos de treball, moltes hores davant de l'ordinador i de llibres i moltes tutories. Així i tot, l'esforç no hauria estat suficient sense totes aquelles persones que m'han acompanyat durant la realització d'aquest treball.

En primer lloc, vull donar les gràcies a les meves tutores, ja que la seva implicació ha estat una peça imprescindible en l'elaboració d'aquesta recerca. Per aquest motiu, vull agrair a la seva dedicació, temps i suport durant tot el desenvolupament d'aquest treball i a Vanessa Valdivieso haver-me ajudat a finalitzar la recerca de la millor manera possible i compartir els seus coneixements i experiència amb mi. Gràcies a ambdues per l'orientació, la motivació i les revisions exhaustives de l'estudi.

I, en especial, vull agrair als meus pares els consells, l'ajuda i tota la confiança que dipositen en mi. Gràcies per donar-me tot el suport, les vies i els recursos per aconseguir qualsevol repte, inclòs aquest treball, sempre.

ÍNDIX

0. Abstract	1
1. Introducció	2
1.1. Motivació de la recerca	2
1.2. Objectius del treball	3
1.3. Hipòtesis del treball	4
1.4. Metodologia del treball	5
2. Marc teòric	6
2.1. Estereotips i discriminació de gènere	6
2.1.1. Què són els estereotips i quan s'originen?	6
2.1.2. Àmbits estereotipats	8
2.2. Discriminació de gènere	18
2.3. Infància, adolescència i qüestions de gènere	25
2.3.1. Exemples d'estereotips a l'adolescència envers les relacions de parella	30
2.3.2. Possibles solucions	36
2.4. Educació per la igualtat de gènere i coeducació: dos casos reals	38
2.4.1. Projecte de coeducació C.E.I.P Rafael Alberti	38
2.4.2. Projecte de coeducació de l'Institut 	42
3. Treball de camp	46
3.1. Enquestes	46
3.2. Acció educativa	84
4. Conclusions	94
5. Bibliografia	98
6. Webgrafia	98
7. Annexos	107

0. ABSTRACT

Esta investigación estudia los estereotipos y la discriminación de género y su impacto en la infancia y adolescencia y profundiza en la coeducación como posible solución. El trabajo de campo se basa en encuestas al alumnado de 1º de ESO y de 1º de Bachillerato del [REDACTED] para detectar estereotipos de género que derivan de la vida familiar, la infancia, la relación entre iguales, el ámbito educativo y la discriminación y la violencia. Gracias al análisis de los resultados, se ha podido observar que aunque los estereotipos de género pasen desapercibidos, continúan muy arraigados en los diferentes roles de género, así como también las actitudes sexistas que presencian o protagonizan los y las adolescentes. A partir de la investigación se realizó una acción educativa sobre los falsos mitos del amor romántico mediante el material audiovisual. Al final, se presentan unas conclusiones principales y se validan o refutan las hipótesis del trabajo.

This research studies stereotypes and gender discrimination and their impact on childhood and adolescence, and delves into coeducation as a possible solution. The field work is based on a questionnaire, taken by [REDACTED] students in 1st of ESO and 1st of Bachillerat. This questionnaire aimed to detect gender stereotypes derived from family life, childhood, the relationship among equals, educational environment and discrimination and violence. Thanks to the analysis of the results, has been observed that although gender stereotypes go unnoticed, they continue to be deeply rooted in the different gender roles, as well as the sexist attitudes that adolescents witness or carry out. From the investigation an educative action of the myths of romantic love has been possible through audiovisual material. Finally, the central conclusions will be presented and the hypothesis of the research will be either proven true or false.

1. INTRODUCCIÓ

Aquesta recerca es basa en l'impacte dels estereotips i la discriminació de gènere durant la infància i l'adolescència, així com en conèixer el paper de l'educació a l'hora d'actuar davant el problema de la discriminació de gènere.

En primer lloc, s'ha fet una recerca teòrica amb la informació necessària per entendre conceptes clau com ara els estereotips i la discriminació de gènere, amb els seus respectius orígens, àmbits, tipus i conseqüències. També s'aborda com es creen i es desenvolupen durant la infància i l'adolescència, i es mostren exemples i possibles impactes. Finalment, al marc teòric d'aquest treball es presenta la coeducació com una solució a aquestes qüestions, amb els projectes dels centres [REDACTED] i CEIP Rafael Alberti.

En segon lloc, s'ha fet un treball de camp amb l'alumnat de l'IES [REDACTED] com a mostra. Per fer-ho, s'han formulat unes enquestes que compten amb diferents preguntes distribuïdes en els següents blocs: la vida familiar, la infància, la relació entre iguals, l'àmbit educatiu i la discriminació de gènere. Aquesta part del treball té el propòsit de saber la perspectiva de l'alumnat sobre aquests temes. Un cop obtingudes les respostes, s'han analitzat els resultats i detectat els estereotips o falses creences presents en els estudiants.

Mitjançant l'anàlisi de les enquestes, s'ha determinat que un dels problemes principals entre l'alumnat és la manca de criteri o postura i les creences masclistes o tòxiques en les relacions de parella. Per aquest motiu, s'ha elaborat una acció educativa, seguint les línies coeducatives, per tractar els mites de l'amor romàntic mitjançant els productes audiovisuals, la seva influència en els espectadors joves i les conseqüències que poden acabar tenint en la nostra manera de concebre les relacions de parella.

Per acabar, es presenten les conclusions generals per presentar breument els descobriments d'aquesta recerca i la validació o refutació de les hipòtesis.

1.1. MOTIVACIÓ DE LA RECERCA

Aquest treball és una recerca sobre la discriminació de gènere i la influència dels estereotips que giren envers les dones en la infància i l'adolescència. Personalment, el que em va portar a escollir el tema d'aquest treball han estat totes les meves experiències viscudes com a dona. Tot i que vaig pensar que el feminisme podria ser un tema molt freqüent als treballs de

recerca, després de fer una cerca Internet, vaig veure que poques persones havien estudiat la discriminació des de les seves arrels.

La discriminació de gènere i la conformació d'estereotips estan a l'ordre del dia i és necessari posar en relleu aquests problemes i donar-los visibilitat. És molt freqüent veure notícies sobre víctimes de violència de gènere, violència domèstica, abús, discriminació laboral... En definitiva, crec que les dones estem vivint una situació desigual als homes, i que el principi base d'això és a la infància.

Davant d'aquest panorama, em vaig preguntar a mi mateixa "Quins factors ens inculquen a mesura que creixem que després validem o reproduïm a la nostra joventut?". Crec que saber quins són, enumerar-los, explicar-los i plasmar-los per escrit podria ser el primer pas per aconseguir un canvi real, malgrat que hi hagi certs prejudicis i estereotips que estan molt arrelats a la societat i es transmeten de generació en generació.

D'una altra banda, l'educació és clau per aplacar la discriminació de gènere. L'escola és un dels entorns més influents en els infants, així com ho és també l'institut pels adolescents. Per aquest motiu, des d'aquesta investigació es pretén identificar i conèixer en profunditat diferents accions que es fan des de l'institut en aquest àmbit.

Per acabar, penso que amb aquest treball podria contribuir a una educació de qualitat i totalment inclusiva en qüestions de gènere. Vull recalcar que el feminisme aborda molts temes i àmbits, inclús repercuteix als homes (cosa que també vull demostrar). En definitiva, si reconeixem els factors culturals, educatius i socials masclistes de la infància, evitarem futures generacions masclistes.

1.2. OBJECTIUS DEL TREBALL

L'objectiu general d'aquest treball és **determinar quins són els estereotips masclistes provinents de la infància quant a discriminació de gènere i les conseqüències que tenen en l'adolescència dels alumnes de l'Institut**

D'aquest objectiu general, en deriven els següents objectius específics:

1. Conèixer l'origen dels estereotips de gènere i descobrir quins estereotips són vigents a l'adolescència primària i a la mitjana.
2. Concretar quins són els estereotips més freqüents que es generen a la infància envers les dones i les percepcions dels rols de gènere que té l'alumnat.

3. Saber si les estudiants de l'Institut [REDACTED] es senten discriminades pel fet de ser dones.

4. Detectar les diferències quant a percepcions de masclismes i micromasclismes entre nois i noies.

5. Detectar les diferències quant a percepcions d'episodis masclistes i micromasclismes entre adolescents de primer d'ESO i de primer de batxillerat.

6. Elaborar una acció educativa per abordar algun dels aspectes que deriven de la discriminació de gènere a l'Institut [REDACTED]

1.3. HIPÒTESIS DEL TREBALL

La meua hipòtesi és que **els estereotips de gènere són creats per la família i la societat des del naixement, perpetuant-se i ampliant-se en tot el període de la infància i creant grans bretxes entre nois i noies en tots els àmbits de la seva adolescència (relacions, educació, rols familiars, maneres de vestir, formes de pensar, etc.).**

D'aquesta hipòtesi general, en deriven les següents d'específiques:

1. Les estudiants de l'Institut Esteve Terrades es senten discriminades pel seu sexe o gènere.

2. Els estereotips de gènere vigents a l'adolescència estan relacionats amb la vida acadèmica, la forma de relacionar-se, els patrons familiars, la vestimenta i l'oci.

3. Els primers estereotips de gènere que sorgeixen a la infància estan relacionats amb la criança i la vida familiar.

4. Les conductes i pensaments masclistes estan més interioritzats en els nois que en les noies.

5. Les persones que es troben en l'adolescència mitjana tenen la perspectiva de gènere molt més present a l'hora de pensar, prendre decisions o actuar.

6. Reconèixer els factors culturals, educatius i socials masclistes de l'alumnat és imprescindible per crear estratègies efectives per fer front a la discriminació masclista entre adolescents des dels centres educatius.

1.4. METODOLOGIA DEL TREBALL

Per tal de confirmar o refutar les hipòtesis plantejades, en aquest treball es duu a terme una recerca exploratòria i analítica dirigida als joves de l'Institut [REDACTED] sobre els estereotips i la discriminació de gènere.

Per fer-ho, és necessari comptar amb dades que permetin fer una anàlisi posterior. Per aquest motiu, s'han realitzat enquestes de 70 preguntes que han respost 105 alumnes del centre. Així doncs, una part d'aquest treball tindrà una **metodologia quantitativa**.

Els aspectes en els quals s'aprofundeix són els següents:

- La infància
- La vida familiar
- La relació entre iguals
- L'àmbit educatiu (institut)
- La discriminació de gènere

Aquestes enquestes s'han passat a l'alumnat de 1r d'ESO i 1r de Batxillerat de l'Institut [REDACTED]. S'han triat aquests cursos, per conèixer les percepcions dels que acaben d'entrar a l'etapa de l'adolescència i dels que ja porten anys en ella, descobrir si existeix una tendència diferenciada en ambdues edats i si trobem alguna evolució o modificació dels esquemes de pensament envers els estereotips i els rols de gènere.

Com el que es pretén en aquest treball és determinar si la discriminació cap a les dones comença a formar-se a la infància i continua a l'adolescència i conèixer com afecta a les noies concretament, les enquestes presenten un apartat només per noies, tot i que la majoria de preguntes són per ambdós sexes.

Un cop els alumnes hagin complert els qüestionaris, es farà un buidatge de les seves respostes i es representaran les dades visualment en diferents gràfics per, consegüentment, analitzar-les i treure conclusions i comprovar si les meves hipòtesis són certes.

Després de conèixer els resultats i detectar les necessitats més urgents que presenta l'alumnat del centre IES [REDACTED] i després d'haver vist el pla d'intervenció coeducatiu sobre relacions afectivosexuals que van presenta [REDACTED] al centre el curs passat, es dissenyarà una acció educativa que abordarà algun aspecte de la discriminació de gènere.

2. MARC TEÒRIC

Aquest apartat és una aproximació teòrica a conceptes clau per entendre quin paper tenen els estereotips de gènere en la infància i en l'adolescència i la necessitat d'integrar accions educatives des dels centres. D'aquesta manera, es tractaran aspectes com els propis estereotips, la discriminació de gènere i la seva evolució a ambdós períodes i què es fa des de l'àmbit educatiu per combatre'ls.

2.1. ESTEREOTIPS I DISCRIMINACIÓ DE GÈNERE

Els estereotips de gènere són totes les idees que es fan servir per explicar el comportament dels homes i de les dones. Això inclou com s'han de comportar, com han de ser o fins i tot vestir i els papers que han d'exercir a la feina, la família i l'espai públic en general. També com deuen relacionar-se entre si (entre home i dona). Són transmesos i rebuts a través de la socialització. Tal com explica Espinar a la revista "Estereotips de gènere", "entre el conjunt de normes i valors apresos en els processos de socialització, es troben les expectatives, rols i normes de gènere. És a dir, homes i dones aprenen el que la societat espera d'ells pel fet d'haver nascut de l'un o l'altre sexe" (2009, p.18).

Es fonamenten en les normes, les pràctiques i les creences socials. Quins són els agents socialitzadors, doncs? Les famílies, les escoles, el llenguatge i els mitjans de comunicació són alguns dels agents que podem trobar a la recerca de la doctora en Sociologia Eva Espinar.

Tot ells generen prejudicis perquè indueixen a jutjar sense tenir prou informació per sustentar algun aspecte. Els prejudicis són, doncs, idees preconcebudes i es basen, generalment, en rumors o experiències prèvies de les persones. D'aquesta manera, faciliten la identitat social, la consciència de pertànyer a un grup social determinat per identificar-se en un estereotip dominant d'un grup.

2.1.1. Què són els estereotips i quan s'originen?

L'Institut Nacional de les Dones aporta una definició sobre estereotips de gènere i distingeix a quins espais s'originen i viuen.

"La llar, escola i comunitat són espais on s'aprenen i reproduïxen els estereotips de gènere, els quals són idees, creences i expectatives socials sobre les conductes i comportaments per raó del sexe. Aquests patrons s'identifiquen quan s'emeten opinions sobre l'ús exclusiu d'algun objecte o desenvolupament d'alguna activitat pel fet de ser dona o home." (2020, pg.1)

Tal com diu Bel Olid (escriptora, professora de traducció a la Universitat Autònoma de Barcelona i guanyadora de diversos premis per les seves novel·les) a *Feminisme de butxaca*, ens fa veure com la societat ens encasella en dones i homes sense deixar pas a cap altre tipus de gènere o sexe, com podrien ser les persones intersexuals (2017, p. 13). Doncs bé, què comporten aquestes caselles? La resposta general seria privilegis (pels homes) i càstigs (per a les dones).

Primerament, parlem de com ens inculquen estereotips des que naixem, quan s'originen per primer cop. L'associació de colors: el rosa per a les nenes i el blau per als nens. De fet, hi ha un experiment, segons ens explica Bel Olid, que ho demostra. A un hospital, van vestir nadons nois de rosa i les noies de blau. En presentar-los a un grup de persones, van qualificar els nadons de blau com a forts, intel·ligents i grans. Mentre que els nadons de rosa eren dolços, bonics, delicats, entre altres adjectius. Conseqüentment, van canviar la roba a aquests nadons per la de l'altre color, i els que eren "forts" van passar a ser "delicats", i viceversa.

Això demostra la presència de la socialització i l'impacte que té. Segons Bel Olid, no podríem educar perquè no se li inculquessin aquest tipus d'estereotips. I ens diu que "Aprenen la casella que els toca i els càstigs que implica sortir-se'n" (2017, p. 12), fent referència als privilegis dels homes i els no privilegis o càstigs de les dones. El que també ens porta a pensar, alhora, que la cultura condiona. Per concloure aquest experiment, podem observar que qualifiquen i propicien una sèrie de comportaments en funció d'un simple color que ja representa el sexe. És a dir, si portes blau suposen que ets un noi, per tant, seràs fort i gran. Si portes rosa, suposen que ets una noia i, en conseqüència, seràs delicada i bonica.

Quina part del gènere ens ve de la natura i quina de la societat, doncs? De la primera, els cromosomes, XX si ets home i XY si ets dona. I de la societat, les característiques que se'ns assignen en funció del nostre sexe, com ja hem dit. És per això que Bel Olid esmenta a Beauvoir: "La dona no neix, sinó que es fa" (Beauvoir, S a Olid, B. 2017, pàg.12). Sobre el gènere també hi ha variabilitat: persones cis, gènere fluid, agener, trans, queer... així doncs, podríem definir el gènere com "Els comportaments que esperem d'una persona segons el sexe biològic que assumim que té" (Olid, B, 2017, p. 15).

Per remarcar que la lluita feminista per erradicar, entre altres coses aquests estereotips, no només ajuda les dones, Olid conclou dient que "Podríem afegir que a un home, exactament igual" (2017, pàg.12). Els estereotips imposats als homes també tenen conseqüències com la masculinitat normativa. Encara que, com hem dit abans, hi ha molta variabilitat de cromosomes

(el que ens venen de la natura) com les persones intersexuals. Segons ParentHood, “Són les persones que neixen amb òrgans reproductius o sexuals que no s'ajusten al que tradicionalment es considera masculí o femení”. Encara que aquestes característiques no intervinguin en la seva salut, la majoria s'operen, sent algunes operacions de risc per a la seva salut, per encaixar a la societat i en aquestes caselles d'home o dona.

“A això hem d'afegir que el peu d'aquestes operacions és molt costós, i tot i així, les famílies o aquestes persones mateixes, que representen un 1% de la població aproximadament segons l'OMS, ho paguen per encaixar. Quan neix un nadó intersexual, la seguretat social ofereix als pares una reassignació de sexe. El preu de l'operació ronda entre els 9.000 i 24.000 euros, com la d'una persona trans, segons ABC (2005). El mateix passa des d'un punt de vista legal: t'has d'inscriure com a home o dona, i si no ho saps, els metges et faran un diagnòstic i t'assignen el sexe que més facilitats et doni segons les teves característiques biològiques” (Olid, B. 2017, p.15).

2.1.2. Àmbits estereotipats

Per poder entendre millor el que és un estereotip i com ho podem veure a la nostra vida quotidiana, en aquest punt s'abordaran sis àmbits, dels molts que hi ha, on podem trobar-los, com són i com impacten en nosaltres.

La publicitat

La publicitat és un àmbit que ens repercuteix diàriament, ja que la podem veure per tot arreu: al carrer, a la televisió, a les xarxes socials... La seva funció principal és informar, difondre i persuadir al consumidor sobre un producte o servei determinat.

Com afirmen Diandra Mejía i Carlos Andrés a *Els estereotips a la publicitat: una reflexió de gènere*, "Al màrqueting i la publicitat es dissenyen estratègies per arribar als consumidors, això és a través de la implantació d'ideologies estereotipades amb les quals es capta l'atenció de l'individu fins a persuadir-lo a la compra d'un producte o servei, però, (...) què tan positius o negatius poden ser aquests discursos presentats a través de la publicitat?" (2020).

En aquest sentit, la doctora Espinar ens parla de les diferències pels productes dirigits a nens i nenes.

“Difereixen en els productes publicitats i en les característiques dels espots, per exemple, colors més clars o ritmes més lents en el cas de la publicitat per a les

nenes, mentre que els nens apareixen sovint representats per personatges dinàmics o fins i tot violents, que no mostren sentiments i que juguen a ser conductors de vehicles, mecànics o herois” (2009, p.20).

De fet, els anuncis de joguines, són tan estereotipats que ajuden de manera directa que els nens i nenes sàpiguen el seu lloc, què escollir i com ser, des de petits. És típic veure que amb les joguines roses, de nines, de cuines, de netejar, etc., hi juga una nena. En canvi, quan es promocionen joguines del tipus superherois, pilots de qualsevol esport, automòbils, etc., són els nens els que hi juguen. En paraules de Bel Olid, “M'agrada el rosa perquè és bonic o perquè m'han fet tragar per un embut?” (2017, p.16). Al següent catàleg de joguines, veiem com es relaciona el rosa i les noies amb unes joguines determinades i el blau i els nois amb altres:

Comparació d'apartats del catàleg de joguines, Hipercor (2017)

Diferències similars trobem als anuncis publicitaris dirigits a adults i adultes. Per exemple, la publicitat sobre utensilis de cuina o neteja són representats per dones majoritàriament. En el següent anunci anomenat “Una dona per a cada ampolla de detergent” de la marca Perlan (2017), es va haver de retirar-lo per les queixes que va generar. Podem veure clarament els estereotips reflectits:

“Una dona per a cada detergent”, Perlan (2017)

Un altre tipus d'anunci on estan totalment presents els estereotips són els dels automòbils. Qui els condueix, normalment? Els homes, sobretot si són grans i luxosos. Això crea la visió que només els homes són vàlids per a aquest tipus d'activitats i que són els

exitosos. I, parlant d'activitats, passa el mateix amb els anuncis d'esport, on sembla que només els homes el gaudeixen. Al següent anunci ho podem comprovar, de la marca BMW:

“The 8 and the city of no cars”, BMW (2018)

A *Els nous models d'home i dona a través de la publicitat*, Esther del Moral ens parla de set models de dones que ens ofereix la publicitat (2000, p. 214):

- La dona com a mestressa de casa
- La dona com a mare de família, dòcil, submissa i fràgil.
- La dona com a cos o objecte eròtic.
- La dona com a professional de professions típicament femenines o supeditada a un cap.
- La dona com a acompanyament o objecte secundari.
- La dona com a objecte sexual.
- La dona com a objecte decoratiu.

Alguns d'aquests models els podem veure als exemples anteriors, però en el següent anunci de productes d'higiene, queda molt ben reflectit, ja que deixa a la dona no només com a submissa, sinó com a objecte de consum per a l'home.

Tal com distingeixen Diandra Mejía i Carlos Andrés, "la marca de desodorant AXE va llançar una campanya publicitària de l'home conquistador en què totes les dones es fonen per ell quan fa servir aquesta marca en específic" (2020). I afegeixen que "L'estratègia de mercat seguirà endavant perquè tindrà un efecte positiu en les vendes i la percepció de la gent serà la que influirà en la comercialització del producte com a tal". Per tant, hi va haver dos tipus d'homes compradors: els que van notar la hipersexualització i submissió de la dona aquí, l'anunci masclista en general, i el van comprar igual, i els que ni tan sols ho van reconèixer.

Anunci desodorant AXE

Que els homes no s'adonin dels seus privilegis és una cosa perillosa i que els pot portar a negar o normalitzar la violència masclista, i “negar la discriminació és una altra manera de discriminar” (Olid, B, 2017, p. 27). Encara més perillós és que els vegin i no vulguin canviar-ho, que vulguin viure oprimint.

Esport

A l'esport també hi ha molts estereotips. Això està relacionat amb l'anatomia del cos d'un home i el d'una dona i amb què poden fer o no fer amb els seus cossos. Carlos Hugo Hermida a *Estereotips masculins i femenins encara resten a l'esport* determina que "Fins i tot fins a mitjans del segle XIX es considerava que nenes i dones no havien de practicar esport per preservar la seva anatomia per a la reproducció." (2021).

Hermida conclou el seu article dient que "Els esports són un espai molt important de construcció de la masculinitat tradicional, i que l'homofòbia i misogínia són agents de cohesió entre atletes homes, fet que construeix una personalitat masculina que menysprea qualsevol element considerat femení." (2021).

De fet, inclús en l'àmbit professional esportiu existeixen grans diferències. D'una banda, les cobertures dels mitjans de comunicació als esports femenins són molt menors.

Segons la recerca *Dones esportistes: estereotips de gènere als mitjans de comunicació* d'Elena López, la cobertura als mitjans AS, Marca, Mundo Deportivo o Sport és molt mínima i incompleta.

“Els periòdics, avui dia, continuen sense posar massa atenció als assoliments esportius aconseguits per dones esportistes; les dades exposades en l'anàlisi donen bona mostra d'això. Així, en el període d'un any en què han tingut lloc competicions de nivell europeu i mundial, tan sols s'han publicat 62 notícies. Però no sols això, sinó que també quan ho fan, és de manera incompleta perquè com és sabut, el primer que li arriba al lector és la imatge i en moltes de les notícies no apareix fotografia que representi el que detalla l'article” (2017, p. 2016).

D'una altra banda, existeixen grans diferències salarials en els esportistes i les esportistes professionals. El passat març de 2021, la revista Forbes publicava la llista dels i les esportistes millor pagats. Tal com mostra la següent taula, existeix una disparitat important entre homes i dones, en la qual homes arriben a decuplicar els salaris de les dones esportistes.

HOMBRES		MUJERES	
Roger Federer Tenista	\$106.3M USD	Naomi Osaka Tenista	\$37.4M USD
Cristiano Ronaldo Futbolista	\$104M USD	Serena Williams Tenista	\$36M USD
Lionel Messi Futbolista	\$104M USD	Ashleigh Barty Tenista	\$13.1M USD
Neymar Futbolista	\$95.5M USD	Simona Halep Tenista	\$10.9M USD
LeBron James Basketbolista	\$88.2M USD	Bianca Andreescu Tenista	\$10.9M USD
Stephen Curry Basketbolista	\$74.4M USD	Garbiñe Muguruza Tenista	\$6.6M USD
Kevin Durant Basketbolista	\$63.9M USD	Eлина Svitolina Tenista	\$6.4M USD
Tiger Woods Golfista	\$62.3M USD	Sofia Kenin Tenista	\$5.8M USD
Kirk Cousins Futbol Americano	\$60.5M USD	Angelique Kerber Tenista	\$5.3M USD
Carson Wentz Futbol Americano	\$59.1M USD	Alex Morgan Futbolista	\$4.6M USD

fuente: Forbes

Esportistes millor remunerats 2021. Forbes.

Branques acadèmiques i professionals

Altres àmbits on impacten molt els estereotips de gènere són la vida acadèmica i la vida laboral. Les dones han estat tan discriminades al sector científicotecnològic que, fins i tot, existeixen casos en què científics homes han robat les investigacions de les seves companyes i han acabat rebent reconeixement i mèrits per una feina que no havien fet. Un clar exemple seria el cas de Rosalind Franklin, i segons s'explica un article de la BBC sobre la formulació de l'estructura de l'ADN.

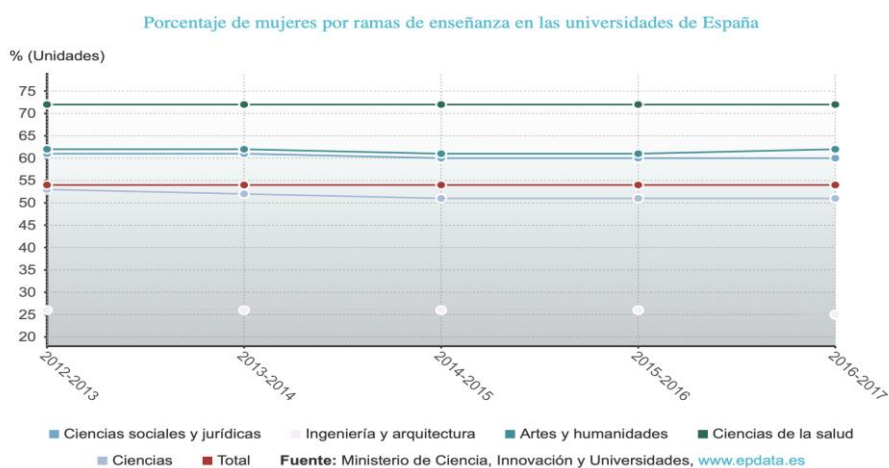
“Va ser així com la "Foto 51" i els càlculs de la jove científica es van convertir en la peça clau del trencaclosques que faltava a Watson i al seu company investigador Francis Crick per formular la seva hipòtesi sobre com havia de ser l'estructura de l'ADN. Així, gràcies al treball de Franklin i a les seves aportacions, els dos científics de la universitat de Cambridge van construir el primer model correcte de la molècula d'ADN, amb una doble hèlix.” (2018).

Finalment, "El 1962, Watson, Crick i Wilkins van rebre el Premi Nobel de Medicina per la seva investigació sobre la molècula de l'ADN. Ni Watson ni Crick van esmentar Franklin en els seus discursos d'acceptació" (BBC, 2018).

Avui, l'esquerda continua existint. En gran part dels casos, les dones no trien les branques científiques i tecnològiques. Segons la UNESCO, el 30% de les noies trien estudiar

en l'àmbit STEM¹ a secundària, però al final, només un 3% trien estudiar carreres de tecnologies de la informació i comunicació, i només un 5% de matemàtiques i estadística, respecte als homes. En canvi, en el sector relacionat amb la salut i la cura, com a medicina, infermeria o farmàcia, hi ha una participació femenina superior al 70%².

El grup d'investigació GenTIC del Internet Interdisciplinary Institute (IN3) de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) determina com a causes principals la presència dels estereotips de gènere en els sectors que etiqueten aquestes professions com a masculines, la dificultat per compatibilitzar les carreres amb la maternitat sense ser penalitzades i la falta de referents amb una trajectòria d'èxit a l'àmbit STEM (Ciència, tecnologia, enginyeria i matemàtiques).³

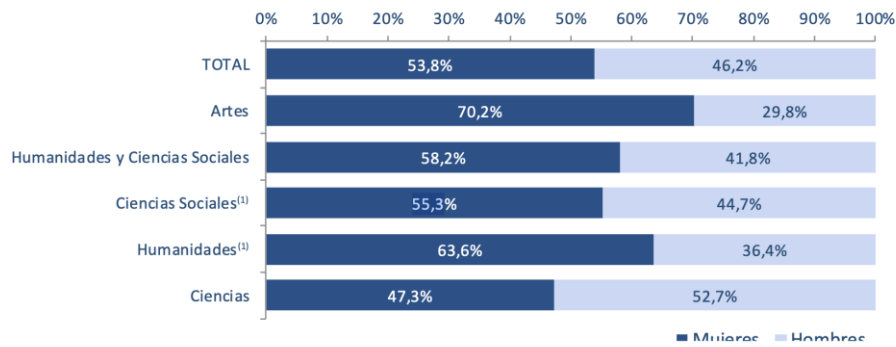
La dona en la ciència espanyola, en dades i gràfics. Imatge extreta de EpData.

Pel que fa a les professions, s'ha inculcat a les dones que han d'especialitzar-se en la branca artística o en la lingüística/ciències socials. La investigadora Marta Macho a l'article *Igualtat en xifres MEFP 2021* ens parla de l'origen d'aquesta diferenciació en la tria educativa de nois i noies. La bretxa de gènere es revela ja al batxillerat de ciències, on les noies representen el 47,3% de l'alumnat. Tot i això, elles són majoria al Batxillerat d'Arts (70,2 %), Humanitats (63,6 %) i Ciències Socials (55,3 %).

¹ Sigles referents a Ciència, Tecnologia, Enginyeria i Matemàtiques.

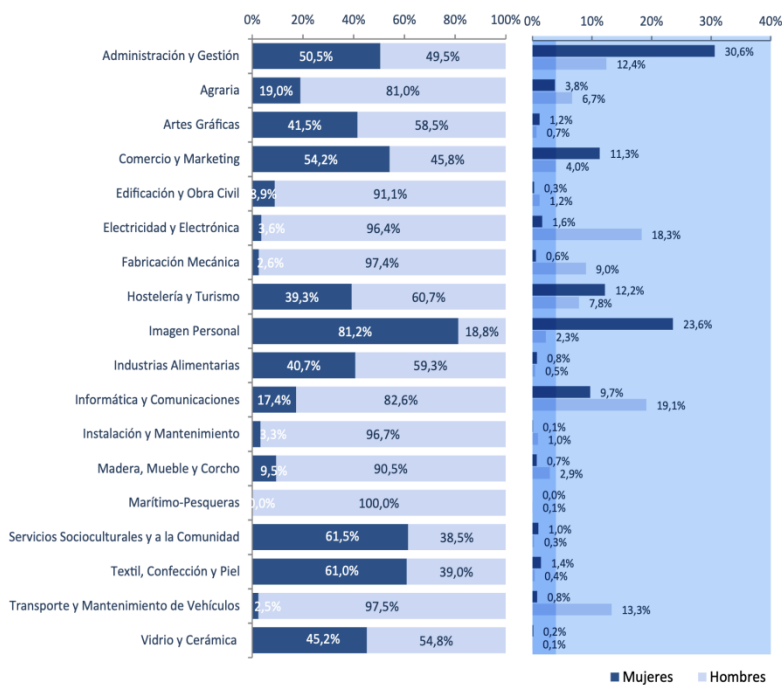
² Informació extreta de UNESCO. L'educació de les nenes i les dones en ciències, tecnologia, enginyeria i matemàtiques (*STEM). Disponible a <https://es.unesco.org/themes/educacion-igualdad-genero/stem>

³ Informació extreta de Pocas mujeres escogen carreras de ciencias y tecnología por sesgos de género. 2021. El Periódico. Disponible a <https://www.elperiodico.com/es/ciencia/20211014/mujeres-carreras-ciencias-tecnologias-estereotipos-maternidad-referentes-12239972>

Percentatge d'alumnat matriculat a Batxillerat presencial per modalitat i gènere. Imatge extreta de Ministeri d'Educació i Formació Professional

Segons aquest mateix estudi, a Formació Professional, hi ha també importants diferències segons les famílies professionals. Per exemple, a l'FP de Grau Superior, la família Imatge Personal té un 93,9% d'alumnes noies; Serveis Socioculturals i a la Comunitat, un 87,1%; Tèxtil, Confecció i Pell, un 85,1%; i Sanitat, un 75,9%. A l'altre extrem, les dones són un 3,7% de l'alumnat de Transport i Manteniment de Vehicles; un 4,4% a Instal·lació i Manteniment; un 5,5% a Electricitat i Electrònica; un 9,5% a Marítima i Pesquera; i un 11,6% a Informàtica i Comunicacions (Macho, M, 2021, p.26). Aquestes mateixes tendències es repeteixen a l'FP Bàsica, tal com mostra el següent gràfic.

Percentatge i distribució de l'alumnat matriculat a FP Bàsica per sexe i família professional. Curs 2018-2019. Imatge extreta de Ministeri d'Educació i Formació Professional

l'alumnat matriculat a FP Bàsica per sexe i família professional. Curs 2018-2019. Imatge extreta de Ministeri d'Educació i Formació Professional

Quant a l'alumnat universitari, hi ha més presència d'alumnes noies en estudis d'educació (77,9%) i de salut i serveis socials (71,8%) i hi ha menys presència a enginyeria, indústria i construcció (29%) i informàtica (13,4%) (Macho, M, 2021, p.26).

Vida laboral

Pel que fa a la vida laboral, també hi ha molts estereotips i discriminació. De fet, en l'actualitat continuen existint considerables diferències en les condicions i característiques tant en l'oferta com en la demanda de treball en tots dos sexes, que condicionen que es continuïn produint bretxes de gènere en salaris, llocs de responsabilitat, repartiment de càrregues familiars, participació en el treball no remunerat, repercussió en l'ús de l'existència de fills, etc⁴.

La prestació de cures no remunerades continua sent la principal causa per la qual moltes dones no treballen. "A nivell mundial es calcula que 647 milions de dones en edat de treballar es dediquen de temps complet un treball de cures no remunerat, en comparació amb 41 milions d'homes que fan el mateix" (ONU, 2019). A més, segons un estudi de l'Organització Internacional del Treball, la bretxa de gènere en termes de temps dedicat al treball de cures no remunerat no es tancaria fins a 2228, en 209 anys.

Daniel Cáceres, a l'article *17 comportaments masclistes que segueixes cometent o permetent a la feina sense adonar-te'n*, esmenta alguns exemples de discriminació de gènere en l'àmbit laboral.

"Els sobrenoms com 'encant', 'afecte' o 'maja' no tenen cabuda per a res en l'àmbit laboral. Com que aquests sobrenoms sí que poden tenir cabuda en un àmbit sentimental o domèstic, el que s'està dient en utilitzar-los és que les dones només poden tenir rols arquetípics de mares, germanes, filles, núvies o esposes" (2021).

Un altre seria el doble acte masclista que "consisteix a ignorar repetides vegades els suggeriments d'una companya de treball per, temps després, apropiat-se d'aquesta idea. Aquesta mala conducta és, per desgràcia, tan popular que fins i tot té nom. La seva inventora és l'astrònoma i professora Nicole Gugliucci.", entre molts altres exemples. (Cáceres, 2021)

Un dels seus exemples ens introdueix a un tema molt important dins l'àmbit laboral: l'embaràs. Cáceres afirma que "Per desgràcia, encara hi ha entrevistes de treball en què es pregunta a les candidates assumptes personals, com si planegen tenir fills aviat. Una decisió

⁴ Informació extreta de INE. (2020). Ocupados por ramas de actividad, por tipo de ocupación, por situación profesional y por tipo de puesto laboral. Disponible a <https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=10943>

així no hauria de ser un factor per escollir un futur treballador, per triar un ascens o per acabar de confirmar una pujada de sou" (2021).

Això es deuria al fet que "l'empresari considera que una treballadora embarassada o en situació de recent maternitat suposa un perjudici i les consideren menys vàlides que altres persones que no tinguin aquesta situació familiar, i tracten de buscar la manera perquè deixin de ser a la seva empresa." (Cáceres, 2021). De fet, segons l'article *La igualtat de gènere a la feina* de l'ONU, en 2015 el 45,8% de les mares de menors de 5 anys tenien treball, en comparació amb el 53,2% de les seves coetànies sense nens d'aquesta edat. Entre 2005 i 2015, la penalització de l'ocupació associada a la maternitat va augmentar un 38,4%.

Finalment, és important destacar l'ocupació dels diferents sectors laborals per homes i dones i la bretxa salarial. El Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social d'Espanya, afirma que "Els homes i dones tendeixen a ocupar diferents llocs de treballs al mercat laboral. Aquesta situació s'anomena segregació ocupacional entre gèneres, mentre que les dones solen treballar als sectors d'assistència, educació i serveis, els homes predominen al sector industrial." (2019). De fet, segons les dades de l'Institut Nacional d'Estadística, a Espanya l'any 2019, el 90,3% de dones ocupades treballaven al sector serveis, el 7,6% al sector indústria i el 2,1% al sector agricultura.

Quant a la bretxa salarial, que és la diferència entre les retribucions salarials dels homes i de les dones, ja tan sols amb el títol de l'article *La bretxa salarial entre homes i dones se situa actualment al 24% a Espanya* del grup A3Media afirma que "A Espanya la bretxa salarial entre homes i dones se situa al 24%, segons l'últim informe publicat pel sindicat Comissions Obreres. De mitjana, els homes cobren de mitjana uns 5.252 euros més que les dones: 26.934 euros que guanya el sector masculí, comparat amb els 21.682 euros de les dones" (2022).

Patrons familiars

La família també juga un paper molt important a l'hora d'inculcar o no uns estereotips determinats. Quan una persona neix és directament tipificada com a nen o nena. I, a partir d'aquest instant, la criança estarà totalment condicionada per aquesta tipificació. "A partir d'aquest moment, gran part dels missatges que rep, la forma en què és tractat o com se li parla, les expectatives que desperta, els jocs que se li ofereixen, etc. estaran esbiaixats per aquesta inicial classificació" (Espinar, E, 2009, p.18).

De fet, com afirma Patricia Herrera al treball *Rol de gènere i funcionament familiar*, aquestes distincions són molt notables entre nens i nenes al nucli familiar.

"El context familiar reforça la diferenciació genèrica, donant activitats diferents a nens i nenes; a les nenes se'ls destinen aquelles relacionades amb la llar, servir, atendre a altres; mentre que als nens es reserven activitats de competència que els permeten tenir més control sobre el medi extern, la qual cosa és una forma molt important d'anar delimitant les normes de comportament i deixant clares les expectatives socials cap a cada sexe per excel·lència i de difícil substitució." (2000, p.562).

Per tant, també és molt important l'exemple per part dels pares, ja que "la socialització primària es produeix, en gran manera, a través de mecanismes d'imitació i identificació; de manera que nenes i nens imiten els comportaments que observen i s'identifiquen amb les persones que els realitzen (Espinar, E. 2009, p.18). Això queda molt ben reflectit en l'organització i neteja de la llar. Com diu l'article *El percentatge de dones que assumeixen les feines de la llar duplica el dels homes*, "Amb relació al repartiment de les feines de la llar, nou de cada deu homes -el 89%- dediquen dues o menys hores, mentre que gairebé tres de cada deu dones -el 27,5%- en fan servir tres o més el 2019" (2021).

Per tant, la tipificació sexual provoca que es reproduïxin patrons familiars que associen unes activitats determinades a homes i unes altres a dones i que difícilment poden canviar per si sols.

"Aquest procés de tipificació sexual s'observa en les famílies, no només en el procés de transmissió d'aquests valors a les noves generacions, sinó com a part intrínseca, important i indiscutible de les pautes relacionals que s'estableixen entre els seus membres, que comporta poques ocasions a alteracions en les relacions familiars i en el funcionament familiar." (Herrera, P. 2000, p.569).

Moda i vestimenta

La moda és un àmbit molt estereotipat també i, a més, ens acompanya des que naixem. Però, com s'imposen aquests estereotips i què ens afecten? María Mónica Zapata, politòloga i advocada, a l'article *Com s'imposen estereotips al vestir?*, posa un exemple de les diferències imposades per la moda als homes i a les dones.

"Solem pensar que la moda reafirma el patriarcat i estableix el mandat que tots i totes encaixem en determinats estereotips de bellesa. A les dones, per exemple, se'ns imposa ser primes i ser talles petites, als homes que han de ser alts i atlètics, però és això sa?" (2019).

A més, ens explica com ens afecta aquesta diferenciació a l'hora de vestir, com elimina altres particularitats.

“Els estereotips imposen homogeneïtzació, fa esborrar tota mena de diferències, particularitats i personalitats de les persones que en darreres és el que ens fa diferents. La moda de vegades obliga a estàndards que moltes vegades són perjudicials per a la nostra salut física i mental” (2019).

2.2. DISCRIMINACIÓ DE GÈNERE

En aquest apartat s'aborda què és la discriminació de gènere, molt relacionada amb els estereotips, els tipus de discriminació que existeixen, com es manifesten i quines són les conseqüències o l'impacte que tenen.

2.2.1. Què és la discriminació de gènere?

Gricel Bermudez a *Puc demandar per discriminació de gènere, sexe o orientació sexual?* apunta que “La discriminació sexual és un procediment o tracte no igualitari a causa del gènere, orientació o identificació sexual d'una persona. El tracte no ha de ser simplement diferent, sinó que ha de mostrar la desigualtat i, per tant, és injust” (2021). Bermudez ens exemplifica aquesta discriminació quan parla de “Diferenciar entre homes i dones o diferenciar entre les diverses orientacions sexuals, pel que fa a treball, salaris, contractacions, ascensos o criteris de gratificació sí que representa discriminació de sexe” (2021).

Al web de l'Organització Panamericana de la Salut, a l'article *Sexisme*, Eva Gilberti parla de com sorgeix aquest terme des d'una visió historicista.

“La idea de sexisme va ser propiciada des del feminisme internacional a la dècada del '60. Es refereix a l'equació simbòlica i política que pretén ordenar el món d'acord amb la superioritat de l'home en relació amb la dona. És complementari de l'androcentrisme que generalitza "allò humà" com a masculí, expulsant les dones del món real i de l'univers simbòlic.” (2017)

2.2.2. Conseqüències de la discriminació de gènere a l'educació

Com que aquest treball de recerca es basa, principalment, en l'educació, s'ha de parlar de com condiona la discriminació de gènere i els estereotips que comporta a l'educació. Tal com remarquen Yaíma Àguila, Vicente Enrique i Vicente Higinio l'impacte de la discriminació pot tenir conseqüències molt greus en el desenvolupament d'un menor d'edat i, per aquest motiu, és de vital importància prevenir-la tan aviat com es pugui.

“Les repercussions nocives van des de l'àmbit personal i familiar fins al social, amb conseqüències de deteriorament de la salut i de les relacions socials. La formació dels adolescents està afectada per la violència de gènere i cal prevenir-la des d'edats primerenques per aconseguir que els joves desenvolupin la seva personalitat adequadament.” (2016)

En aquest sentit, Marta Palomo determina l'impacte i els efectes de la discriminació de gènere quant a l'àmbit educatiu a *Les 3 conseqüències de la discriminació de la dona a l'educació*, de l'Institut Europeu d'Intel·ligències Eficients (IEIE), i destaca la limitació en el desenvolupament personal de l'individu, les bretxes salarials i la invisibilització de la dona als currículums educatius.

"la dona emprenedora és una font vàlida de treball per a moltes comunitats pobres. Imaginem llavors el diferent que fossin les realitats de molts països, si a aquestes dones se'ls dotés amb eines educatives i jurídiques que els protegeixin del sexisme [...] en pensar que dones i homes estan determinats pel seu gènere per a diferents professions, es creen bretxes salarials com una altra de les conseqüències de la discriminació de la dona a l'educació [...] la major part dels currículums educatius han estat proposats per homes, per tant; les diferents variables tant de llenguatge, conceptes, proposen una educació sexista en què la dona és vista des d'un rol tradicional, i on s'invisibilitza allò que han aportat a la societat com a escriptores, investigadores o científiques" (2020).

Segons Palomo, un dels exemples de desigualtat de gènere que impulsen la discriminació de la dona a l'educació és quan “límitem una nena que només ha de ser mare, quan pensem que està mal vist que una dona vulgui desenvolupar una emprenedoria femenina o ser professional en comptes de dedicar-se a les feines de la llar, quan se li resten mèrits a la seva feina pel seu gènere, però també quan eduquem els nens malgrat que ells no haurien d'ajudar en les feines de la llar o que plorar i demostrar cap emocionalitat és només un tema de nenes” (2020). De les bretxes salarials entre homes i dones afirma que “és molt més comú trobar dones que laboren com a mestres a les primàries i secundàries, però aquest nombre disminueix en l'educació universitària, quan en teoria no hi ha cap impossibilitat perquè més dones exerceixin com a professores de càtedra o que els homes es dediquin a l'educació bàsica” (2020). I, de la invisibilització de la dona als currículums educatius comenta que “en ser part dels mateixos textos que s'estudien, el professorat en general es presti a promoure la desigualtat de gènere a l'escola, ja que moltes vegades ni tan sols són conscients de la discriminació de la dona a l'educació” (2020).

Per altra banda, les dades de The World Factbook (publicació anual de la CIA, EUA) mostren que el 79,7% de les dones saben llegir i escriure, i un 88,6% d'homes també ho fa. En aquest sentit, la Fundació Codespa determina sis raons per les quals és fonamental que no es limiti l'accés a l'educació a les dones. En primer lloc, afirma que “Milloraria l'economia mundial. [...] i, per tant, també “Disminuiria la pobresa. Igualar l'accés a l'educació bàsica de les nenes i assegurar-se que tots els estudiants dels països en desenvolupament surtin de l'escola amb les habilitats bàsiques de lectura reduiria l'extrema pobresa del món fins a un 12%.” (2015).

En segon lloc, parla de la importància a l'àmbit familiar i de l'impacte que té l'educació en la mortalitat infantil.

“És fonamental per a la pròpia salut i la dels seus fills. Si totes les mares completessin l'ensenyament primari, la mortalitat materna es podria reduir en un 67%. A més, hi hauria un 15% menys de mortalitat infantil. Durant les darreres quatre dècades, l'increment mundial que ha experimentat l'educació de les dones ha evitat més de quatre milions de morts infantils.” (CODESPA, 2015)

En tercer lloc, determina una millora al futur de les dones, ja que “augmentaria la seva autonomia. Cada any que una nena va a l'escola, els seus ingressos en el futur podrien augmentar entre un 10 i 20%” (2015). A més, segons la Fundació Codespa, l'educació capacita les dones per superar la discriminació: augmenta la seva confiança i tenen més llibertat per prendre decisions.

També esmenta les conseqüències que tindria l'educació a la maternitat a la infància i el matrimoni forçat.

“Les nenes gaudirien de la seva infància i s'estabilitzarien els índexs de natalitat. Es reduiria la maternitat precoç a Àsia Occidental i Àfrica Subsahariana en un 60% si totes accedissin a educació secundària. A nivell mundial, l'accés a l'educació reduiria els matrimonis de menors en dos terços.” (CODESPA, 2015).

Per últim, aporta un punt de vista judicial i recalca que “L'educació és un dret humà fonamental; i la base per gaudir de tots els drets en igualtat” (CODESPA, 2015)

2.2.3. Exemples de discriminació de gènere

En aquest apartat esmentaré i aprofundiré en algunes formes de discriminació de gènere (exemples), majoritàriament, cap a les dones.

Violència de gènere

Segons la Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona de l'ONU, la violència de gènere és “Tot acte de violència basat en el gènere que té com a resultat possible o real un mal físic, sexual o psicològic, incloses les amenaces, la coerció o la privació arbitrària de la llibertat, ja sigui que ocorri en la vida pública o en la vida privada” (1993). Oscar Castellero a *Els 7 tipus de violència de gènere (i característiques)* afegeix a aquesta definició que s'usa “de manera intencional l'agressió, sigui mitjançant la força física o, amb el propòsit de causar danys, coaccionar, limitar o manipular la persona objecte de violència.” (2017).

A més, l'Instituto de las Mujeres també fa una aportació molt rellevant, ja que ens diu que a més de produir danys, un dels objectius és aconseguir el control sobre la dona, per la qual cosa es produeix de manera continuada en el temps i sistemàtica en la forma, com a part d'una mateixa estratègia⁵.

La violència de gènere es produeix perquè la part agressora actua moguda pel desig de poder i dominació, i és freqüentment influenciada pels estereotips de gènere i “Generalment darrere d'això hi ha sentiments d'inseguretat i poca autoestima que s'intenta suplir a través de la dominació de qui l'individu considera inferior o incapaç de fer-hi front” (Castillero, 2017). Aquest mateix autor distingeix 7 tipus de violència de gènere:

- **Violència física:** acte en què s'infligeix un dany físic a la víctima que a través de l'agressió directa.
- **Violència psicològica:** es caracteritza perquè, si bé a nivell físic pot no existir una agressió, la víctima es veu humiliada, menyspreada i atacada psicològicament.
- **Violència sexual:** aquell tipus de situacions en què una persona és forçada o coaccionada per dur a terme activitats de caràcter sexual en contra de la seva voluntat.
- **Violència econòmica:** es basa en la reducció i la privació de recursos econòmics a la parella o la seva prole com a mesura de coacció, manipulació o amb la intenció de danyar la seva integritat.
- **Violència patrimonial:** és la usurpació o destrucció d'objectes, béns i propietats de la persona víctima de violència amb intenció de dominar-la o produir-li un dany psicològic.

⁵ Informació extreta de Inmujeres. Definición de Violencia de Género. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Disponible a https://www.inmujeres.gob.es/servRecursos/formacion/Pymes/docs/Introduccion/02_Definicion_de_violencia_de_genero.pdf

- **Violència social:** es basa en la limitació, el control i la inducció a l'aïllament social de la persona.-
- **Violència vicària:** consisteix en causar danys a una dona ferint a éssers estimats.
- **Violència instrumental:** és una agressió cap a algun instrument que provoca que la víctima s'atimoreixi i li fa pensar que el proper cop pot ser per ella.

Mutilació genital femenina

UNICEF defineix la mutilació o ablació genital femenina com “un procediment que es realitza a una dona o una nena amb l'objecte de alterar o lesionar els seus òrgans genitals sense que hi hagi raons mèdiques que ho justifiquin. Gairebé sempre implica l'extirpació parcial o total dels genitals externs". A més, segons aquesta ONG, almenys 200 milions de nenes i dones de 31 països, amb edats compreses entre els 15 i els 49 anys, han estat sotmeses a aquesta pràctica i això les porta a patir conseqüències, tant físiques com psicològiques. Segons la "Política de Metges del Món Espanya", a "Sobre Mutilació Genital Femenina", aquestes són algunes raons per les quals es practica la mutilació, donant a entendre que la idea és privar a la dona de la seva llibertat sexual o sotmetre-la a cànons o acceptacions de la societat a plaer o preferència de l'home (2017, p. 8):

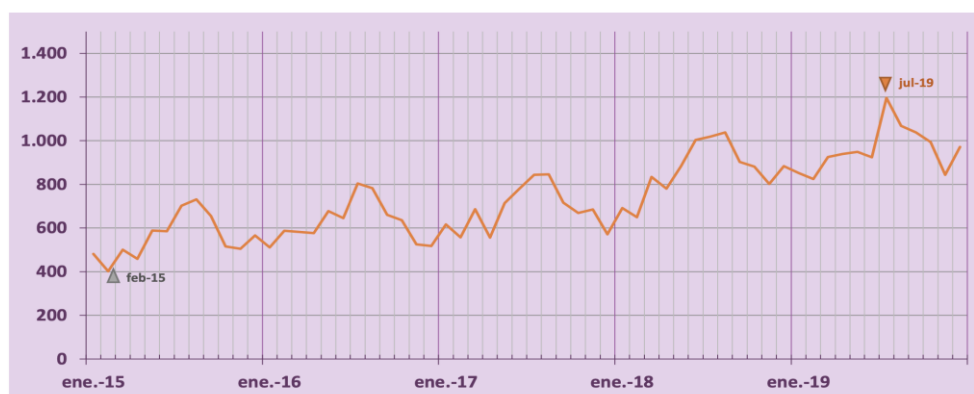
- “- El clítoris creixerà massa (raons estètiques).
- Protegeix la virginitat (control de la moral i de la sexualitat de les dones).
- Les dones mutilades tenen més fills/es.
- El tall de la dona prevé problemes de salut en els seus fills/es i la transmissió de malalties i danys als homes.
- Si una dona està mutilada el plaer sexual a l'home és gran.”

Agressió sexual

L'organització Safe House Center defineix l'agressió sexual com “la violació o intents de violació, així com qualsevol contacte sexual no desitjat”. I afegeix que “un atac sexual passa quan algú toca qualsevol part del cos d'una altra persona sense el seu consentiment amb fins sexuals, fins i tot si el contacte és a través de la roba". A més, Safe House Center exposa alguns exemples com la violació o intent de violació, la sodomia (actes sexuals orals o anals), l'abús sexual infantil, l'incest, i acaronar en contra de la voluntat de la persona. En tots els casos, “els

agressors poden ser persones desconegudes, però sol ser comú que es tracti de persones conegudes de la víctima o la família” i utilitzar “violència, amenaces, coerció, manipulació, pressió i enganys per aconseguir els seus objectius”.

Aquest tipus de violència és un problema latent a Espanya i que, segons l’*Informe sobre Violència de Gènere. Espanya* del Ministeri d’Interior, des de 2016 fins a 2019 la tendència de la violència sexual mostrava un patró de creixement fins a arribar a les 1200 víctimitzacions registrades mensuals el juliol de 2019.

Victimitzacions registrades de violència sexual. 2015-2019. Ministeri d’Interior.

D’aquestes violències registrades, 23.706 dones van ser víctimes d’abús sexual i 8.448 d’agressions sexuals durant el període 2015-2019.

VICTIMIZACIONES POR TIPOLOGÍA PENAL	2015	2016	2017	2018	2019	Total
ABUSO SEXUAL	3.393	3.916	4.339	5.690	6.368	23.706
AGRESIÓN SEXUAL	1.580	1.582	1.596	1.772	1.918	8.448
AGRESIÓN SEXUAL CON PENETRACIÓN	1.049	1.062	1.193	1.454	1.609	6.367
ABUSO SEXUAL CON PENETRACIÓN	432	629	766	1.019	1.104	3.950
ACOSO SEXUAL	237	317	344	435	523	1.856
MUTILACION GENITAL	1	0	1	1	3	6
Total VICTIMIZACIONES	6.692	7.506	8.239	10.371	11.525	44.333

Victimitzacions registrades per tipologia delictiva. 2015-2019. Ministeri d’Interior.

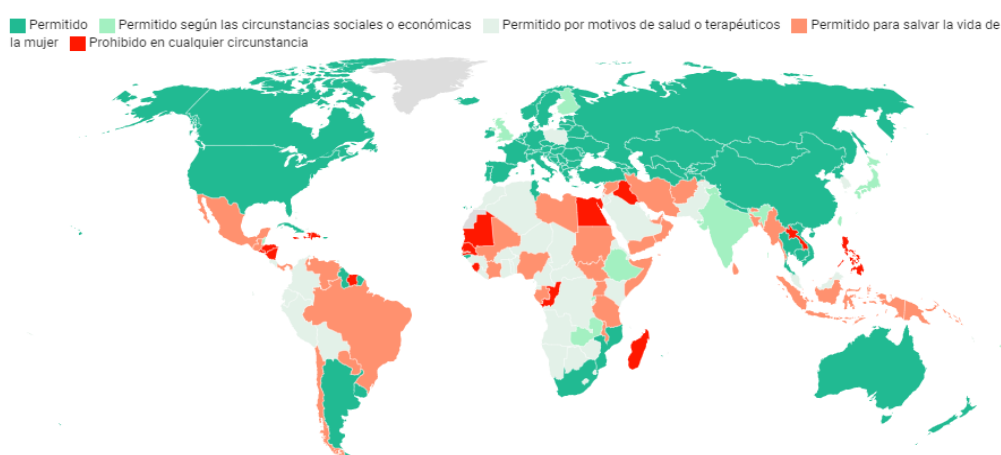
Drets reproductius

Amnistia Internacional a *Drets sexuals i reproductius* mostra com els drets reproductius estan restringits en molts aspectes cap a la dona.

"A tot el món, a milions persones se'ls impedeix exercir els drets sexuals i reproductius o són perseguides si s'atreveixen a fer-ho. Nombrosos governs, grups religiosos, líders polítics, o fins i tot persones properes intenten dictar a qui podem besar, a qui podem estimar, com hem de vestir-nos, quan podem tenir fills i quants... La manca de control sobre el propi cos i la sexualitat té un gran impacte

especialment en la vida de les dones i les nenes , però també s'acarnissa amb les persones gais, lesbianes, transgènere, bisexuals o intersexuals." (2021)

Un dels exemples més destacats és l'avortament. Són molts els països o estats que el penalitzen, com afirma Irene Martel a l'article *Aquests són els països on està penalitzat l'avortament de l'ABC*. "24 països prohibeixen l'avortament completament, fins i tot quan la vida o la salut de la dona estan en risc, així, 90 milions de dones en edat reproductiva, el 5% del total mundial, viuen a països que prohibeixen completament l'avortament" (2021). Tot i així, penalitzar l'avortament no és un impediment, només fa que sigui menys segur. De fet, segons les dades de Nacions Unides (ONU), anualment es produeixen uns 22 milions d'avortaments en condicions de risc al món i aproximadament unes 47.000 morts (2021).

Mapa de Newtral Data amb les dades del Center for Reproductive Rights sobre la permissió o no de l'avortament (2022)

Per concloure, Amnistia Internacional a *Drets sexuals i reproductius* proporciona xifres de l'OMS (2020) i UNICEF: 47.000 dones embarassades moren cada any per complicacions derivades d'avortaments en condicions de risc. Cada any donen a llum més de 16 milions d'adolescents, degut principalment a relacions sexuals forçoses i embarassos no desitjats. Més de 200 milions de dones i nenes han estat mutilades i 68 milions de nenes corren el risc de patir la mutilació genital femenina abans del 2030.

Matrimoni infantil

Tal com explica a l'article *Matrimoni infantil: Un problema social, econòmic i de salut pública*, el matrimoni infantil es defineix com "qualsevol unió legal o unió habitual entre dues persones, de les quals uneixi o ambdues estan per sota dels 18 anys d'edat" (Mendoza, L. i cols, 2016, p.254).

La Convenció dels Drets dels Infants recomana que tots els països signants tinguin una llei que fixi en 18 anys l'edat mínima per contraure matrimoni (2021) i també destaca algunes conseqüències d'aquest com la pèrdua de la infància o l'increment dels riscos de patir violència de gènere.

"El matrimoni infantil roba la infància als nens i les nenes, que han d'assumir responsabilitats adultes. L'impacte que un matrimoni infantil té per a les nenes és encara més brutal. Es vulneren molts dels seus drets: salut, sexuals i reproductius o el dret a la informació. Les nenes tenen més possibilitats de patir abús sexual, violència sexual i física per part de la seva parella, així com malalties de transmissió sexual, sense oblidar que és freqüent que al matrimoni li segueixi un embaràs quan encara no estan ni físicament ni emocionalment preparades, cosa que augmenta les possibilitats de mort materna i neonatal" (2021)

Segons UNICEF (2018), en l'actualitat, s'estima que uns 650 milions de les dones que viuen en el món es van casar sent nenes. La majoria de matrimonis infantils es produeixen en la zona de l'Àfrica subsahariana i en el sud-est d'Àsia. Una tercera part dels matrimonis infantils a nivell mundial tenen lloc a l'Índia. L'ONG alerta que, tot i que s'han reduït el nombre de matrimonis infantils a nivell mundial, és necessari "accelerar aquests progressos i de manera considerable, perquè en cas contrari, almenys 150 milions de nenes més es casaran abans de complir els 18 anys d'aquí a la data assenyalada" (2018).

2.3. INFÀNCIA, ADOLESCÈNCIA I QÜESTIONS DE GÈNERE

Com que l'objectiu general d'aquest treball és determinar quins són els factors masculistes provinents de la infància quant a discriminació de gènere i les conseqüències que tenen en l'adolescència dels alumnes de l'Institut ██████████, en aquest apartat abordarem a través d'estudis, articles i altres recerques que se'ls inculca als nens i a les nenes a la infància quant a la discriminació de gènere, els esquemes de pensament que es conformen i quines solucions proposen els experts.

2.3.1. La infància

A l'article *Què és la infància?* de la revista CEUPE Magazine trobem la infància definida com un període que dura aproximadament d'11-14 anys. A la infància, una persona travessa etapes molt importants de desenvolupament mental i físic, les més mínimes alteracions en què sovint condueixen a problemes psicològics i fisiològics a l'edat adulta.

A nivell psicològic i seguint amb la darrera frase, els autors J.M. Coq i P.Gerardin afirmen que "El desenvolupament psicològic d'un nen és un procés dinàmic, a través del qual es manifesten les habilitats innates del nen i s'integren en interacció constant amb l'entorn familiar, social i cultural en què el nen creix" (2020). En aquesta mateixa línia, la doctora Janeth Morales explica que l'aprenentatge és una resposta d'un procés basat en l'experimentació, la participació i l'observació activa, a través d'activitats quotidianes en la família, la cultura o la societat, de fets que han estat assimilats per la persona (2021, p.205). Aquesta aportació és vital per entendre el desenvolupament dels esquemes de pensament dels infants, ja que la socialització amb els adults i amb l'entorn seran determinants.

La interacció amb els adults i amb l'entorn, per tant, és imprescindible en la conformació d'esquemes de pensament, el desenvolupament psicològic i l'aprenentatge de patrons o models de conducta. Així doncs, també serà determinant quant a la conformació d'estereotips de gènere. De fet, Alba Badía a l'article *La infància també té gènere* especifica que "La infància des de la seva primària socialització entén, amb la transmissió dels sistemes de normes i valors, els rols sotassignats a ser dona i ser home" (2017). Diferenciació que, en paraules de Patricia Herrero, a *Rol de gènere i Funcionament familiar*, inclou "normes de comportament, actituds, valors, tasques, etc. on la feminitat s'ha de supeditar a la masculinitat, transcendint totes les esferes de la vida provocant una relació de poder on l'home és el dominant mentre que la dona, el seu paper, les seves tasques, són devaluades socialment" (2000).

2.3.2. L'adolescència

L'adolescència és una etapa determinant per la conformació de la personalitat i el desenvolupament integral de qualsevol persona. Aquest període es situa entre la infantesa i l'edat adulta, cronològicament s'inicia pels canvis puberals i es caracteritza per profundes transformacions biològiques, psicològiques i socials, moltes d'elles generadores de crisis, conflictes i contradiccions, però essencialment positius. Les doctores Susana Pineda i Míriam Aliño afirmen que durant l'adolescència es produeixen també "grans determinacions cap a una major independència psicològica i social" (1999, p.16).

La seva durada és diferent a cada individu. Però, per regla general, s'estén entre els 10 i els 20. Per exemple, l'Organització Mundial de la Salut defineix l'adolescència com l'etapa que va des dels 10 als 19 anys. A nivell psicològic, matisa sobre els adolescents que "La seva visió del món que els envolta es transforma radicalment, passen de ser uns nens protegits que el

contemplen gairebé des de fora a estar cada vegada més dins seu. Comencen a formar part d'un grup, el dels seus amics." (2019)

Continuant amb la psicologia d'un adolescent, Extremadura Salut a *Canvis psicològics i intel·lectuals a l'adolescència* afirma que "Durant l'adolescència també es produeixen canvis en la forma de pensar, uns canvis psicològics tant mental, emocional com de comportament. Aquests canvis van encaminats a aconseguir una maduració des del punt de vista cognitiu com a psicosocial" (2018). En aquest sentit, el doctor Iglesias Diz (2013) destaca quatre aspectes crucials en el desenvolupament psicosocial dels adolescents: la lluita dependència-independència a la família, la preocupació per l'aspecte corporal, la integració al grup d'amics i el desenvolupament de la identitat.

Recoletas, una Xarxa Hospitalària, ens torna a parlar d'aquesta de la cerca d'aquesta identitat quan explica que "Una de les tasques a què s'enfronten els joves durant l'adolescència és la definició d'una nova identitat, això s'aconsegueix a través d'un llarg procés de canvis psicològics i emocionals, que a més solen ser contradictoris" (2019). En aquesta mateixa línia, la Doctora Eddy Ives a *La identitat de l'Adolescent. Com es construeix* ens parla d'aquest procés com una necessitat que es desperta en l'adolescent en arribar a aquesta etapa.

"Es pot afirmar que la fita o meta més important de l'adolescència és el desenvolupament o construcció de la identitat. Tot adolescent necessita saber qui és, perquè necessita sentir-se respectat i estimat, com tot ésser humà, i per a això necessita saber qui és. El nen prepuber s'identifica a través dels seus pares o els adults del seu entorn, però l'adolescent necessita desenvolupar la seva pròpia identitat i ser ells mateixos" (2014 , p.15).

2.3.3. Impacte dels estereotips de gènere

Segons l'Institut Nacional de Mujeres, els estereotips de gènere poden tenir un impacte important en el creixement dels infants, ja que "poden incidir en el desenvolupament per a aconseguir una autonomia plena en les nenes, ocasionant que es col·loquin com a persones dependents de cures i poca capacitat de decidir sobre si mateixes" (2020, p.2). Aquest mateix organisme destaca la llar, l'escola i l'espai com a espais on "on s'aprenen i reproduïxen els estereotips de gènere, els quals són idees, creences i expectatives socials sobre les conductes i comportaments per raó del sexe" (2020, p.1). Així, Carolina Garcia a l'article *Els estereotips de gènere s'arrelen als nens i nenes als 10 anys* esmenta alguns exemples que reflecteixen com actuen aquests patrons quan diu que "Als nens els agraden els cotxes. A les nenes, les princeses. Els nens poden estudiar, les nenes fan les feines domèstiques".

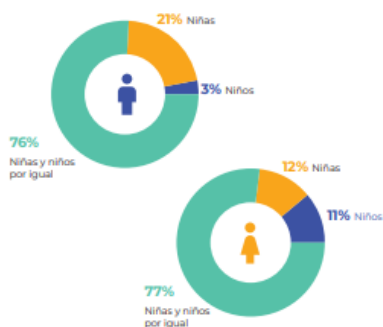
En aquest sentit, Robert Blum, catedràtic de la Universitat Johns Hopkins, estableix que “els nens i nenes a molt poca edat -des de les societats més liberals fins a les conservadores- interioritzen molt aviat el mite que les nenes són vulnerables i els nois són forts i independents” (2017).

L'estudi *Violencia de género en las relaciones de pareja de adolescentes y jóvenes de Bilbao* de Mila Amurrio, Ane Larrinaga, Elisa Usategui i Ana del Valle mostra quins són els estereotips de gènere que joves i adolescents tracten d'adoptar. Aquestes investigadores parteixen de la premissa que els adolescents comencen a adquirir la seva identitat com a homes i dones a través de patrons de comportament esperats, els quals determinen les expectatives existents per a homes i dones. De fet, els adolescents participants, tant noies com nois, en aquesta investigació segueixen un arquetip masculí que resulta “un home arriscat, valent, franc, contundent i ferm, amic dels seus amics, que reprimeix l'empatia i les reaccions massa afectives per les altres persones i que no mostra la frustració i la feblesa si no és a través de l'agressivitat i la violència” (2012, p.229).

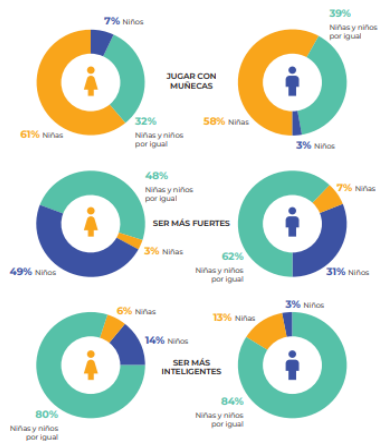
D'una altra banda, l'arquetip femení es caracteritza per la submissió i l'aïllament.

“Una dona de la seva casa i cuidadora dels seus, és a dir, una dona submissa, sensible, que espera l'arribada de l'home, amb una sexualitat a ocultar, amb capacitat de perdó i de sofriment, generosa, que entén l'amor com a lliurament i exclusivitat i que únicament mostra sentiments negatius en les seves relacions amb les altres dones” (2012, p.230).

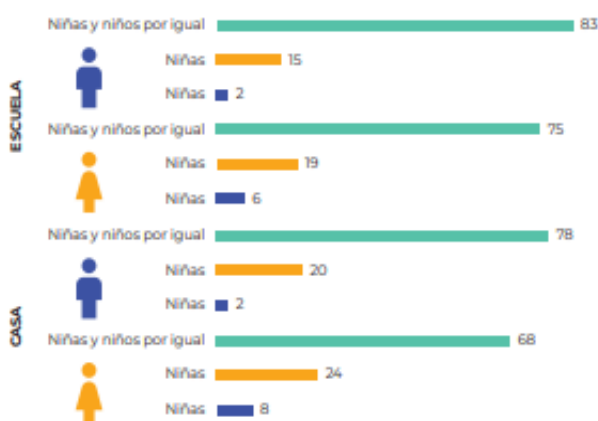
També és molt destacable com afecten els estereotips a la vida de nens, nenes i adolescents i com delimiten les seves opcions i possibilitats quant al seu desenvolupament o a l'hora de prendre decisions. Els resultats de l'estudi *Desigualtat en xifres* (2020), d'acord amb La Consulta Infantil i Juvenil de Mèxic (2018) de l'Institut Nacional de les Dones (Mèxic), mostren un progrés quant a la igualtat de gènere en les creences d'infants, tot i que existeixen encara certs estereotips sexistes arrelats al seu pensament i comportament.

Opinió de nens i nenes de 6 a 13 anys sobre qui pot realitzar les tasques domèstiques. Consulta Infantil i Juvenil a Mèxic.

Opinió de nens i nenes de 6 a 13 anys sobre els estereotips. Consulta Infantil i Juvenil a Mèxic.

Opinió de nens i nenes de 6 a 13 anys sobre què diuen a casa seva i a l'escola respecte a qui s'ha de cuidar més. Consulta Infantil i Juvenil a Mèxic.

La investigadora Irene Solbes a l'article “ Els nens i les nenes interioritzen els rols de gènere des dels 4 anys” fa una recerca per descobrir com impactaven els estereotips de gènere en les nostres creences. Aquesta consta de dues fases, a la primera es presenten als participants diferents estímuls visuals (fotografies d'adults i nens desconeguts) que havien d'identificar com una persona que era molt intel·ligent, molt presumida o molt curosa (entre altres atributs). A la segona s'introdueixen diferents professions (com policia o florista), que habitualment apareixen associades a un o altre sexe, i els demanem que indiquessin en quina mesura els semblava que havien de ser treballs realitzats només pels homes, només per les dones o pels dos tipus de persones. Irene Solbes conclou la seva investigació dient que els infants de 4 a 9 anys “tenien interioritzats de manera generalitzada els esquemes de gènere, i els aplicaven de manera clara quan havien d'assignar atributs personals o rols professionals” (2020).

En últim lloc, observem els resultats de la segona fase, concretament, per abordar l'estereotip de les vocacions. “Les professions amb més prestigi social són les que es van associar amb més freqüència als homes, comparades amb les que perceben menys sou i tenen

menys estatus, i en aquest cas van ser més comunes les respostes flexibles” (2020), detalla Solbes.

2.3.1. Exemples d'estereotips a l'adolescència envers les relacions de parella

Tal com hem vist en apartats anteriors d'aquesta recerca, existeixen molts àmbits on els estereotips de gènere estan presents. Tot i que hem parlat dels canals per on arriben, encara no hem profunditzat en exemples i casos clars. Per aquest motiu, aquest apartat aborda diferents estereotips envers les relacions de parella i les possibles creences que es conformen els adolescents sobre l'amor.

Bel Olid a *Feminisme de butxaca* introdueix la idea de l'amor romàntic, un tòpic molt visible a l'adolescència. “A mi, que m’han educat com a dona, no em toca somiar amb metralletes. Em toca somiar abraçades que curen, el poder transformador de l'amor, conèixer l'home torturat i tancar-li les ferides amb la meva bondat. Si pel camí pateixo una mica, encara millor, encara més redemptor” (2017, pg. 22). En aquesta mateixa línia, la investigadora Alicia Pascual afegeix que l'amor romàntic està totalment relacionat a les construccions socioculturals, que donen a la dona un rol de proveïdora d'afecte i cures.

“Les quals estan íntimament relacionades amb l'associació de la dona i la feminitat com a proveïdora d'afectes i cures, amb l'assignació del rol d'esposa i mare i, en conseqüència, amb organitzacions socials com el matrimoni o la família, altres “maneres de producció” segons, i per tant, llocs d'opressió per a la dona i perpetuació de l'estatu quo patriarcal, capitalista” (Pascual, A, 2016, p. 64).

És positiu l'amor romàntic, doncs, i com impacta en els joves? És vital aprofundir en el tema perquè és una causa de la violència de gènere a les relacions amoroses entre els adolescents. A l'article *Coneix què és l'amor romàntic i com normalitza la violència* es determina que l'amor romàntic és un “model de conducta amorosa que reforça una idea sobre el significat de l'amor i sobre quins sentiments o emocions deuen sentir-se. Aquesta idea és transmesa a través de cançons, novel·les, pel·lícules, anuncis, llibres, entre altres” (2022), i s'especifica que “pot fer que s'entri en una situació de dependència emocional i arribar a suportar alguns tipus de violència, atès que una de les seves idees és que “l'amor ho pot tot i ho suporta”, a causa d'això, les persones poden normalitzar i naturalitzar accions destructives” (2022).

Els mites s'han definit com una sèrie de creences interioritzades en la societat, que permeten accentuar el sexisme i perpetuar els rols de gènere, caracteritzats per la dominància-

submissió⁶. De fet, Laura Rodríguez, psicoterapeuta, a *Mites de l'amor romàntic a l'adolescència* distingeix que:

“La interiorització dels mites de l'amor romàntic podria ser un factor de risc per a l'aparició de violència de gènere, per la qual cosa cal treballar en la desconstrucció d'aquestes creences i patrons transmesos generacionalment i fomentar relacions de parella sanes i igualitàries que potenciïn el ple desenvolupament de les noies i els nois i deixi enrere la desigualtat de gènere i la discriminació patriarcal”

A continuació, citarem textualment com explica Laura Rodríguez els mites d'aquest tòpic:

"L'amor tot ho pot"

- **Fal·làcia de canvi per amor:** aquesta creença errònia ens pot portar a acceptar i tolerar comportaments de la parella clarament ofensius des del convenciment que l'altra persona els canviarà perquè “l'estima”.
- **Mite de l'omnipotència de l'amor:** Creure que l'amor “ho pot tot”. En acceptar això, podem trobar dificultats en fer-se servir com una excusa per no modificar determinats comportaments o actituds o malinterpretar conflictes a la parella.
- **Normalització del conflicte:** arribar a normalitzar que tot el que passa a les primeres fases de la relació, tingui la gravetat que tingui.
- **Creença que els pols oposats s'atreuen i entenen millor:** això està relacionat amb la normalització del conflicte quan la realitat sembla mostrar que com més coses es tenen en comú, millor s'entenen les parelles.
- **Mite de la compatibilitat de l'amor i el maltractament:** considerar que estimar és compatible amb danyar o agredir.
- **Creença que l'amor “veritable” ho perdona/aguanta tot:** creença que moltes vegades dona peu a l'ús d'arguments basats en el xantatge amb què manipular la voluntat de la parella, imposant-li criteris propis. Si no em perdones, és que no m'estimes de debò.

⁶ Informació extreta de Bisquert-Rover, M, Giménez-García, C, Gil-Julià, B, Martínez-Gómez, N i Gil-Llario, M.D. (2019). Mites del amor romàntic y autoestima en adolescentes. Disponible a https://www.researchgate.net/publication/335551133_Mitos_del_amor_romantico_y_autoestima_en_adolescentes/link/5d6d1282a6fdcc547d727838/download

"L'amor veritable predestinat"

- **Mite de la mitjana taronja:** creença que hem escollit la parella que d'alguna manera teníem predestinada.
- **Mite de la complementarietat:** creença que per sentir-se completa o complet a la vida es necessita l'amor de parella.
- **Raonament emocional:** aquesta distorsió cognitiva ens fa creure que l'altra persona ha activat una química especial que ens fa estar enamorades o enamorats i està adreçada a aquesta persona en concret.
- **Creença que només hi ha un amor “veritable” a la vida:** creure que només es vol de debò una vegada i si es deixa passar mai es tornarà a trobar l'amor.
- **Mite de la perdurabilitat, passió eterna o equivalència:** creure que aquest amor romàntic i passional dels primers mesos d'una relació pot i ha de perdurar per sempre, després d'anys de convivència; i que l'amor i l'enamorament passional són el mateix.

"L'amor és el més important i requereix entrega total"

- **Fal·làcia de l'aparellament i la conversió de l'amor de parella al centre i la referència de l'existència personal:** entendre que només es pot ser feliç a la vida si tens parella i relegar tota la resta.
- **Atribució de la capacitat de donar la felicitat:** creure que la capacitat de donar la felicitat únicament la té la parella, que l'altra persona és la que ens dona la felicitat.
- **Fal·làcia del lliurament total:** és la idea de “fusió amb l'altra persona”, oblidant la pròpia vida, depenent d'ell o ella, sacrificant el mateix sense esperar res a canvi.
- **Creença d'entendre l'amor com a despersonalització:** entendre que l'amor és un procés que implica sacrificar com ets tu per identificar-te amb l'altra persona, oblidant la pròpia identitat i la vida.
- **Creença que si s'estima s'ha de renunciar a la intimitat:** creure que no poden existir secrets i la parella ho ha de saber tot sobre l'altra persona.

"L'amor és possessió i exclusivitat"

- **Mite del matrimoni:** es basa en la creença que l'amor romàntic i passional ha de conduir a la unió estable. Aquesta idea uneix per primera vegada els conceptes d'amor romàntic, matrimoni i sexualitat, deixant de ser un matrimoni concertat per ser un matrimoni "per amor". És una idea de finals del segle XIX i principis del XX.

- **Mite de la gelosia:** creença lligada a la visió de l'amor com a possessió i el desequilibri de poder en les relacions de parella.

- **Mite sexista de la fidelitat i de l'exclusivitat:** amb diferents judicis per a dones i homes.

D'altra banda, és també en aquesta etapa quan els adolescents assumeixen molts dels estereotips. Ho veiem a l'informe *Forts com el pare? Sensibles com la mare? Identitats de gènere a l'adolescència* (2015), realitzat pel Centre Reina Sofia sobre Adolescència i Joventut, amb una mostra de 2.514 joves d'entre 14 i 19 anys. Alguns dels estereotips són els següents:

1. Les noies són sensibles, tendres, responsables, treballadores i preocupades per la imatge. Els nois són dinàmics, actius, autònoms, emprenedors, possessius i superficials.

2. Revisar el mòbil de la parella és normal.

3. Elles són més capaces de comprendre els altres, de donar afecte i de reflexionar, a més de més espirituals. Els nois són millors per a l'esport, més decidits, més hàbils amb la tecnologia i més capaços d'afrontar problemes.

4. "Els adolescents consideren que les relacions entre noies són més conflictives. L'amistat entre nois és més sincera i lleial.

5. Amb les noies es comparteixen millor els interessos més afectius (amorosos, sexuals i familiars). Amb els nois es comparteixen preocupacions generals (amics, estudi, feina...)

6. Pel que fa a les relacions, la majoria (59,4%) pensa que el noi ha de protegir la noia.

7. La fidelitat és el més important a la parella.

8. Elles relacionen el sexe amb l'afecte. Ells amb diversió i amb la seva "naturalesa". Els joves dels dos sexes pensen que ells sempre volen.

9. El masclisme és present en altres generacions, però no en ells.

10. De cara al futur, el més important és tenir ingressos propis i formar la família.

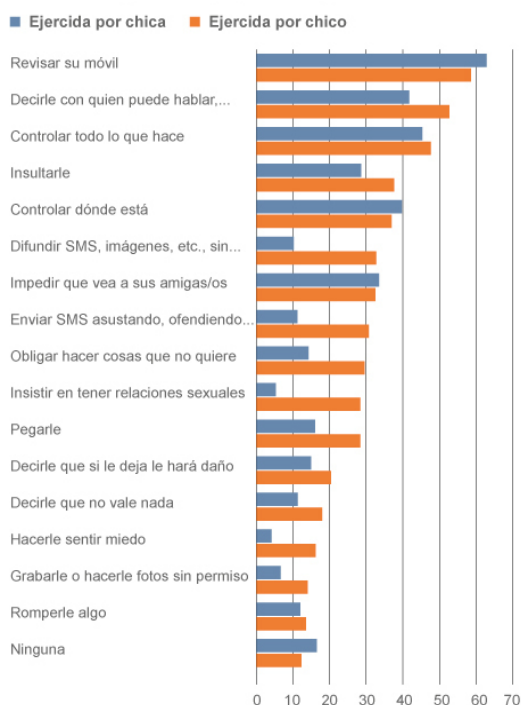
2.3.5. Conseqüències dels estereotips de gènere

Per tal de conèixer les relacions entre la infància i l'adolescència quant a la distinció de gènere i les seves conseqüències, en aquest apartat s'abordarà l'impacte que té inculcar els estereotips de gènere abordats a l'apartat anterior, entre altres.

Per un costat, Solbes determina que "La incorporació de determinats rols de gènere en edats tan primerenques [...], de forma paral·lela al desenvolupament de la identitat de gènere, tindrà sens dubte conseqüències evidents en els nens, en constrènyer el seu desenvolupament de forma primerenca i promoure unes expectatives en molts casos perjudicials" (2020). Per l'altre, García, sobre les nenes, distingeix que "Els estereotips femenins basats en protegir-les els fan més vulnerables, emfatitzant l'afany de vigilar-les i sancionant-les físicament quan trenquen les normes" (2017).

És molt interessant l'aportació que es fa a l'anàlisi *Comença als 10: com les expectatives de gènere donen forma a l'adolescència primerenca a tot el món* de Robert W., Kristin Mmari i Caroline Moreau. Es basa en entrevistes realitzades a 450 adolescents i als seus pares i cuidadors a Bolívia, Bèlgica, Burkina Faso, Xina, La República Democràtica del Congo, Equador, Egipte, Índia, Kenya, Malawi, Nigèria, Escòcia, Sud-àfrica, Estats Units i Vietnam. En aquestes podem observar algunes conseqüències dels estereotips imposats a la infància basades en les respostes dels joves i pares. A mode general, els investigadors Robert W., Kristin Mmari i Caroline Moreau afirmen que "Les conseqüències per a les nenes a moltes parts del món inclouen matrimoni infantil, abandonament escolar prematur, embaràs, risc de VIH i infeccions de transmissió sexual, exposició a la violència i depressió" (2017) D'una altra banda, els nois tenen "Com a resultat d'aquestes normes hegemòniques, s'involucren i són víctimes de violència física més que les nenes; moren amb més freqüència per lesions no intencionals, són més propensos a l'abús de substàncies i al suïcidi; i com a adults la seva esperança de vida és més curta que la de les dones" (2017).

Seguint amb la violència, en aquesta gràfica del diari "El Mundo", amb dades extretes del Centre Reina Sofia, podem veure com un elevat percentatge d'adolescents exerceixen algun tipus de violència envers la seva parella (2015):

Gràfica d'actes violents respecte la parella per dones i homes (2015). El Mundo

A continuació, es presenta l'enumeració de 5 aspectes feta pels investigadors de *Comença als 10: com les expectatives de gènere donen forma a l'adolescència primerenca a tot el món* (Robert W., Kristin Mmari i Caroline Moreau, 2017):

1. **El mite hegemònic:** hi ha un conjunt global de forces de les escoles, els pares, els mitjans de comunicació i els mateixos companys que reforcen els mites hegemònics que les nenes són vulnerables i els nens són forts i independents. Fins i tot en llocs on els pares van reconèixer la vulnerabilitat dels seus fills, s'enfoquen a protegir les filles.
2. **Les nenes púbères són l'encarnació del sexe i la sexualitat:** a tot el món, els nens púbères són vistos com a depredadors i les nenes com a possibles objectius i víctimes. Missatges com: no et sentis així, no facis servir això, no parlis amb ell, els nens arruïnaran el teu futur, recolza la divisió de gènere del poder i l'afecte mentre promou la segregació sexual per preservar la sexualitat de les nenes. En alguns llocs, les nenes arriben a internalitzar aquestes normes fins i tot més que els nens.
3. **Cobriu-vos i no sortiu:** A conseqüència de les percepcions dels adults sobre la vulnerabilitat sexual femenina, a gairebé tots els llocs, la mobilitat de les nenes està molt més restringida que la dels nens.

4. **Els nens són un problema:** a causa de les preocupacions dels adults sobre la seva vulnerabilitat sexual, a les nenes se'ls diu repetidament que es mantinguin allunyades dels nens i hi ha sancions si no ho fan: càstig, aïllament social, rumors sexuals i insinuacions. Tant els nens com les nenes lamenten aquesta situació. De nens jugaven plegats i eren amics, però ara amb la pubertat, aquestes amistats ja no són legítimes.

5. **Tant els nens com les nenes són conscients dels companys de gènere no conforme:** els joves (així com diversos pares) van parlar de companys els interessos dels quals, aparença, vestimenta i/o aparença eren més típics del sexe oposat que el seu. Per a aquests joves, va haver-hi sancions i pressions significatives per ajustar-se al que es considera comportaments apropiats per al seu gènere; i les nostres dades quantitatives suggereixen que els nens són fins i tot menys tolerants que les nenes amb aquests companys.

2.3.2. Possibles solucions

Irene Solbes a *Els nens i les nenes interioritzen els rols de gènere des dels 4 anys* proposa el foment d'un entorn lliure d'estereotips i prejudicis a l'educació primària per fer front a les discriminacions de gènere. Tot i que el que diu és respecte a les vocacions, també fa referència a la importància de crear un espai sense estereotips perquè els infants creixin sense encasellar-se dependent del seu sexe.

"Com que sabem que el desenvolupament dels interessos vocacionals es forja a l'etapa de l'educació primària, hem de prestar atenció als missatges que s'envien des de tots els ambients de desenvolupament en relació amb aquests temes. L'objectiu és promoure un entorn lliure de prejudicis i que permeti a nenes i nens dedicar-se a allò que més els agradi, independentment del seu sexe" (2020).

Maria Soledad Andrés Gómez a *Educació feminista: a les escoles i les famílies encara queda molt per fer* també aborda el tema des de l'educació i alerta de la necessitat de treballar des de la família i les escoles per tal d'evitar la discriminació de gènere.

"Si la socialització es deixa a l'albor del que s'aprèn a les interaccions quotidianes, està assegurada la reproducció de la discriminació fins i tot en societats democràtiques i formalment avançades. Per tant, resulta imprescindible que l'escola, com a institució socialitzadora bàsica en el desenvolupament de la infància, juntament amb la família, assumeixi les funcions que garanteixin la igualtat real i la no discriminació per raó de sexe." (2019)

Tot i això, Maria Soledad Andrés Gómez recalca que els professors que s'encarregarien d'aquesta tasca tampoc estan absolts d'estereotips, de manera que resulta difícil dur a terme la coeducació.

"Però no se'ns escapa que els agents responsables de l'elaboració de currículums i plans d'estudi, com són les administracions educatives, i el professorat, han estat socialitzats en les mateixes pautes i rols que la resta de la població, no estan, per tant, lliures de prejudicis i estereotips que massa sovint porten a negar la necessitat d'impulsar polítiques i pràctiques educatives enfocades a la formació en igualtat de nens i nenes." (2019)

En conseqüència, podríem dir que la solució està en la coeducació, i s'ha d'iniciar a la infància. Però, què és la coeducació i què podem fer per portar-la a terme? Alba Alonso a *Coeducació a la tornada a l'escola* explica que la funció de coeducar és "educar nens i nenes de la mateixa manera, i no fer-ho de manera diferent segons el seu sexe". I, per altra banda, ens dona unes directrius per tal que aquesta coeducació es dugui a terme d'una manera adequada:

- Analitzar els comentaris
- No agrupar per sexes
- Organitzar espais i activitats de forma igualitària
- Revisar el llenguatge i els materials que es fan servir habitualment, especialment la literatura infantil
- Realitzar activitats de conscienciació en coeducació

En aquest sentit, el professor Ramón García Perales defineix la coeducació com un procés on "el professorat hauria de treballar activament per a bandejar els estereotips i prejudicis existents, oferir models adequats de conducta, afavorir la crítica cap als elements de l'entorn i els mitjans de comunicació que vagin en contra d'aquesta línia, treballar l'educació emocional, etc" (2012, p.3). Aquest autor també proposa mesures com ara la integració de l'estudi i aplicació del principi d'igualtat en les activitats de formació inicial i permanent del professorat; l'eliminació i el rebuig dels comportaments i continguts sexistes i estereotips que suposin discriminació entre sexes, amb especial consideració als llibres de text i materials educatius o l'atenció especial en els currículums i en totes les etapes educatives al principi d'igualtat entre dones i homes (2012, p.4).

D'una altra banda, Pilar Sánchez, a *Prevenició de la violència contra la dona: estudi de les actituds sexistes a la regió de Múrcia en l'alumnat no universitari*, estableix un seguit d'aplicacions pedagògiques per prevenir la desigualtat de gènere les aules (2008, p.230-232) com ara les següents:

- És necessari elaborar un pla preventiu per a eliminar la violència contra la dona que abasti tots els àmbits. Un d'aquests àmbits d'actuació ha de ser la prevenció a l'escola.
- S'ha de conscienciar al professorat, no de manera impositiva, sobre aquesta violència, transmesa de manera inconscient des de l'escola.
- S'haurà de treballar aquestes actituds sexistes des del començament de l'escolarització, des de l'etapa d'Educació Infantil, ja que com més aviat millor s'iniciï la formació sobre igualtat, abans s'erradicarà aquestes creences sexistes, i es combatrà millor la violència contra la dona.
- El programa haurà de ser cíclic, treballant tots els continguts en totes les etapes, adaptant-los a les característiques de l'alumnat quant a l'edat i als coneixements adquirits.
- Una de les premisses per a aconseguir la Igualtat és precisament no confondre igualtat amb l'accés de la dona al treball, ja que el concepte d'igualtat abasta més aspectes.

2.4. EDUCACIÓ PER LA IGUALTAT DE GÈNERE I COEDUCACIÓ: DOS CASOS REALS

A l'apartat anterior hem pogut observar la necessitat de coeducar per abordar la violència de gènere i intentar evitar les conseqüències esmentades. Per tant, en aquest punt teòric abordarem la coeducació, és a dir, l'educació per la igualtat de gènere. Per això, mostraré dos projectes vigents de coeducació de diferents institucions educatives. Això inclou la justificació del projecte, els objectius i la metodologia emprada, principalment. Posteriorment, elaboraré la meua pròpia proposta coeducativa.

2.4.1. Projecte de coeducació C.E.I.P Rafael Alberti⁷

El col·legi públic Rafael Alberti, situat a Dos Hermanas, Sevilla, va proposar un projecte coeducatiu per al curs 2014-2015 anomenat *Caminem cap a la igualtat de la mà de la coeducació*, dirigit per la coordinadora M^a del Carmen Díaz Muñoz.

⁷ Tota la informació d'aquest punt ha estat extreta de C.E.I.P."RAFAEL ALBERTI". MONTEQUINTO.DOS HERMANAS. (2014). Proyecto de Coeducación. Disponible a <https://www.coeducacion.es/wp-content/uploads/2018/02/PROYECTO-DE-COEDUCACION%20C3%93N.pdf>

En primer lloc, defineixen què significa coeducar com l'acció d'educar sense estereotips.

“El valor de coeducar és una cosa tan senzilla com educar els nens i nenes sense els rols i estereotips que ens imposa la societat, de manera que totes les persones en tinguin mateixes oportunitats i no se'ls marquin diferències per ser d'un o altre sexe” (2014, pg.4).

La següent cita és la síntesi de la seva justificació del projecte, afirmant l'existència d'unes desigualtats de gènere: "Per tant i com està recollit a la legislació vigent, el currículum escolar contribuirà a la superació de les desigualtats per raó de gènere" (2014, pg.3).

Pel que fa als objectius del projecte, els divideixen en tres nivells: respecte al professorat, l'alumnat i la família i la resta de la comunitat educativa.

- **Respecte al professorat**

1. Introduir la coeducació a les diferents àrees del currículum, realitzant les activitats programades per fomentar la presa de consciència de valors igualitaris i adoptant una perspectiva coeducativa en qualsevol activitat que desenvolupem a la nostra vida quotidiana al centre.

2. Utilitzar un llenguatge no sexista, no discriminatori i sí inclusiu, en els contextos comunicatius orals i escrits habituals del centre escolar.

3. Reflexionar i prendre més consciència de la importància que cobra l'escola, i per tant, de la nostra tasca com a docents per pal·liar les situacions actuals de desigualtat que encara es viuen a la nostra societat actual, però que també es donen a l'escola i poder així intervenir de forma coeducativa, evitant la reproducció d'estereotips i tractaments sexistes que seguim perpetuant si no els fem visibles.

4. Adquirir més sensibilització i formació en coeducació tant en la teoria com a la pràctica a través d'assessories de persones expertes i la documentació amb material elaborat en aquest àmbit.

5. Oferir a l'alumnat referències masculines i femenines que els serveixin de suport i orientació, per tractar que cada nen i cada nena puguin donar un sentit lliure a la seva identitat sexual.

6. Introduir l'Educació Emocional.

7. Col·laborar en les diferents tasques educatives que es plantegin, essent alhora, mediador/a amb les famílies i l'alumnat.

- **Respecte a l'alumnat**

1. Fomentar actituds integradores de cooperació i respecte entre nenes i nens.
2. Ser capaç de resoldre conflictes amb el diàleg, criticant sempre la violència.
3. Fer visible a l'alumnat la desigualtat actual d'homes i dones a la nostra societat tant en rols i activitats assignades per raó de sexe com en actituds, valors, etc.
4. Afavorir que se sensibilitzin amb aquestes desigualtats perquè siguin capaces de detectar-les a les seves vides quotidianes.
5. Facilitar-los la presa de consciència de com aquestes diferències afecten també nens i nenes, tant en el tracte que reben per part de les persones adultes com als jocs i joguines que els proporcionen.
6. Posar en relleu els valors i les actituds òptims per a totes les persones, així com les activitats que es realitzen independentment del sexe a què pertanyen.

- **Respecte a la família i la resta de la comunitat educativa**

1. Sensibilitzar les famílies i la comunitat educativa en general de la necessitat i obligatorietat de dur a terme una proposta coeducativa.
2. Aportar claus i eines per afavorir les pautes educatives a les famílies, promovent l'assumpció de models coeducatius .
3. Conscienciar les famílies mitjançant campanyes, que han d'evitar regals i joguines sexistes.
4. Procurar la col·laboració de la família tant per proporcionar-nos informació com per aportar-nos aquells que necessitem en moments específics per dur a terme activitats coeducatives concretes.
5. Convidar a la reflexió col·lectiva de la comunitat educativa en els temes coeducatius que més ens preocupen.
6. Facilitar-los el suport a casa sobre allò que s'ha dut a terme a l'escola mitjançant l'aportació de documentació adequada i xerrades específiques dutes a terme pel professorat o persones expertes en el tema.

Quant a la metodologia, afirmen en primer lloc que es tracta d'un projecte interdisciplinar.

“Al nostre centre partirem d'un tractament de la coeducació de forma globalitzada i interdisciplinar, cosa que significa que treballarem la coeducació no com una assignatura aïllada, al marge de la resta de matèries que s'imparteixen sinó que la tindrem present en tot moment.” (2014, pg.10)

I, en aquest cas, com que es tracta d'una escola infantil i primària, la metodologia es basarà en jocs. “Tant a l'etapa d'educació infantil com a l'etapa de primària treballarem amb una metodologia oberta i flexible i basada especialment en el joc, partint que gràcies al joc podem aconseguir aprenentatges significatius al nostre alumnat.” (2014, pg.10). En aquest últim punt, afegixen que es realitzaran "activitats basades en les seves pròpies experiències, activitats de reflexió sobre fets, plantejaments de problemes reals i imaginaris, sempre procurant la participació activa de l'alumnat." (2014, pg.10)

Els continguts abordats, citats textualment, són els següents:

1. La importància i la necessitat d'una escola inclusiva.
2. La coeducació.
3. La perspectiva coeducativa en l'acció docent.
4. L'educació emocional com a base fonamental en un projecte coeducatiu.
5. El tracte respectuós entre els membres de la comunitat educativa.
6. El respecte per les persones, cultures, formes de vida diferents i models de famílies que es donen actualment.
7. Contes i llibres coeducatius.
8. Sèries de dibuixos animats televisives coeducatives/sexistes.
9. El repartiment de tasques domèstiques.
10. El llenguatge sexista.
11. Jocs i joguines no sexistes.
12. Les dones a la història i els sabers de les dones.
13. La discriminació laboral.
14. Les professions.

15. La col·laboració família-escola: implicació de mares i pares.
16. Les desigualtats entre homes i dones a la societat actual.
17. Els estereotips sexistes i de gènere.
18. Els esports coeducatius i sexistes.
19. El reconeixement de personatges masculins i femenins de rellevància històrica relacionats amb el patrimoni històric, cultural o artístic de l'entorn.

I, finalitzen amb una cita d'Anne Robert Jacques Turgot: "El principi de l'educació és predicar amb l'exemple".

2.4.2. Projecte de coeducació de l'Institut [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

A la justificació del projecte, se'ns explica el que significa la coeducació per a l'institut, de forma sintetitzada.

"(...) Des del curs 2007-2008 ha fet una aposta contundent i sistemàtica per utilitzar la coeducació com a eina per eliminar tota mena de discriminació per raó de sexe a més d'integrar de forma explícita i amb continguts d'aprenentatge la perspectiva de gènere." (2020, pg.3)

Sobre la metodologia, aquest centre aposta per projectes/treballs als diferents nivells. Per exemple, el seu primer projecte pilot es deia "Admira-les" i tenia com a objectiu "donar a conèixer dones de diferents disciplines i de diferents èpoques que, pel fet de ser dones, eren desconegudes" (2020, p.6). I, com a altres projectes ens presenten els del curs 2022-2023.

⁸ Tota la informació d'aquest punt ha estat extreta de Aznar, R.M & Chamizo, M. 2007. Projecte d'innovació en coeducació. Institut Esteve Terradas i Illa (2007-2020). Disponible a https://agora.xtec.cat/iesesteveterradas/wp-content/uploads/usu855/DOC_ET_14_Projecte_Coeducaci%C3%B3_V01.pdf

1r d'ESO:

- Optativa de coeducació per a tots els alumnes que tracta els estereotips de gènere i la sexualitat, entre altres.

- Projecte de benvinguda a l'ESO on l'eix transversal és el descobriment de les dones i les diferents normes didàctiques i de centre.

- Taller "Amor romàntic".

2n d'ESO:

- Càpsules educatives amb una mirada coeducativa, però els projectes com a tal estan en construcció.

- Taller "Masculinitats alternatives i rols de gènere: cap a la prevenció de les violències i la transformació dels rols socials".

3r d'ESO:

- Taller "Prevenir la violència de gènere en la parella jove".

- Taller "Som diversxs. Diversitats sexuals i de gèneres".

4t d'ESO: Projecte imatge i història: es treballen a totes les unitats didàctiques les dones en l'època històrica estudiada.

- Taller: "Masculinitats alternatives i rols de gènere: cap a la prevenció de les violències i la transformació dels rols socials."

- Servei a la comunitat-coeducatiu.

Pel que fa a l'objectiu general o estratègic, el que es pretén amb aquest projecte és "transformar la comunitat educativa per deconstruir els estereotips de gènere" (2020, p.4). Citarem alguns dels objectius específics o operatius perquè són els que més relació tenen amb aquest treball però cal no oblidar que tots són igualment importants.

1. Identificar punts forts i punts febles de la pràctica educativa personal i institucional respecte a la pràctica coeducativa als currículums.
2. Crear noves propostes de materials didàctics que puguin ser útils a les noves necessitats detectades.
3. Promoure relacions equitatives, de respecte i cura entre l'alumnat i detectar i intervenir relacions abusives en parelles joves.

4. Prevenir les violències masclistes i activar protocols contra qualsevol tipus d'expressió de violència per raó de gènere.
5. Participar en concursos o activitats que promoguin la coeducació tant de l'alumnat com del professorat.
6. Fomentar que les dones tinguin el màxim de representació possible a tots els estaments de la comunitat educativa.
7. Fer efectiva l'educació sexual i afectiva des de la perspectiva dels drets de les persones.
8. Proporcionar informació específica sobre sexualitat, afectivitats i reproducció i la seva incidència a les dones.
9. Potenciar la coeducació, col·laborant amb altres centres i associacions de dones de Cornellà, de Catalunya, de l'estat i d'arreu del món.
10. Implementar un procés de millora contínua del projecte mitjançant la reflexió constant i la incorporació de noves metodologies, recursos, activitats i serveis.
11. Proporcionar formació contínua al professorat, als membres del PAS, l'alumnat i les famílies en matèria de coeducació.
12. Velar perquè la utilització dels espais sigui equitativa.
13. Intervenir a desmitificar els estereotips de gènere en el moment de fer una orientació laboral i/o professional.
14. Intervenir en la correcció del desequilibri existent a l'hora d'escollir una determinada família professional, o una rama de batxillerat, per raó de gènere.

I ja per acabar, és imprescindible esmentar i abordar els projectes de la Xaji i “T'escolto”. La Xaji (Xarxa Activa de Joves per la Igualtat) perdura al centre des del 2013, i tal com afirmen es tracta de “la formació d'un grup d'alumnes voluntaris que des de 1r fins a 4t d'ESO es converteixen en persones referents entre iguals per tal de treballar sobre temes d'igualtat a l'institut” (2020, pg.13). També ha tingut reconeixement al municipi i s'ha implantat a altres centres de Cornellà. Al projecte de coeducació s'especifica que “Com l'experiència ha estat i és molt enriquidora, el CIRD (Centre de Recursos de les Dones de l'Ajuntament de Cornellà) volen implicar-se i fer-se aquest programa en col·laboració amb la Plataforma. Actualment podem dir que aquest projecte s'ha exportat a tots els instituts del municipi” (2020, pg.13).

D'una altra banda, "T'escolto" és un consultori afectiu sexual per l'alumnat, porta actiu tres cursos, està lligat amb la XAJI i "Sorgeix com a necessitat de tractar les diferents problemàtiques individuals que anaven sorgint a mesura que la feina de la XAJI es feia més eficient." (2020, pg.14). La seva funció és atendre a totes aquelles persones que presenten problemàtiques relacionades amb el gènere i el gènere des de la confidencialitat i l'escolta activa.

"El programa consisteix que a les hores del pati de dilluns i dimarts, la persona referent del programa atindrà tot aquell alumnat que necessiti ser escoltat de forma activa sobre les diferents problemàtiques en què es troben personalment, en parella o col·lectivament. Algunes de les actuacions consisteixen en una escolta activa, altres en fer passos cap a trencar amb possibles relacions tòxiques, d'altres en assumir identitats de sexe i/o de gènere no normatives" (2020, pg.14).

Mural Xaji, 2016-2017

3. TREBALL DE CAMP

El treball de camp d'aquesta recerca es basa en l'elaboració, el buidatge i l'anàlisi d'un qüestionari dirigit a l'alumnat de l'Institut [REDACTED] sobre discriminació i violència de gènere. A través dels resultats de l'enquesta, es detecten diferents estereotips amb els quals conviu l'alumnat.

Mitjançant les dades extretes de les enquestes, s'abordarà un dels estereotips de gènere més presents a l'alumnat amb una proposta educativa, partint de directrius que hem vist als projectes de coeducació que es tracten al marc teòric [REDACTED]

3.1. ENQUESTES

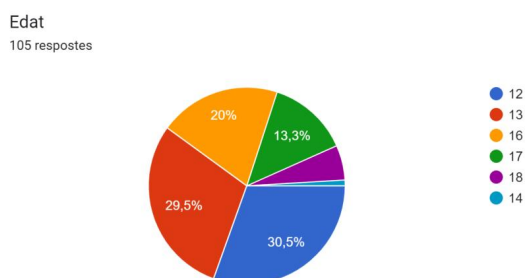
Els qüestionaris s'han elaborat en cinc blocs diferenciats (vida familiar, infància, relacions entre iguals, àmbit educatiu i violència i discriminació de gènere) per tal d'abordar la discriminació de gènere i la conformació d'estereotips en l'alumnat de l'IES [REDACTED] d'una manera integral. Així doncs, en cadascun dels blocs s'han formulat entre deu i setze preguntes sobre temes rellevants per aquest treball. Les primeres preguntes són de resposta tancada, és a dir, els enquestats poden escollir una de les cinc opcions que es mostren. Cada bloc conté també una pregunta oberta per tal que els participants puguin deixar el seu testimoni i quina és la seva experiència en diferents situacions on està present la discriminació de gènere.

3.1.1. Resultats de les enquestes

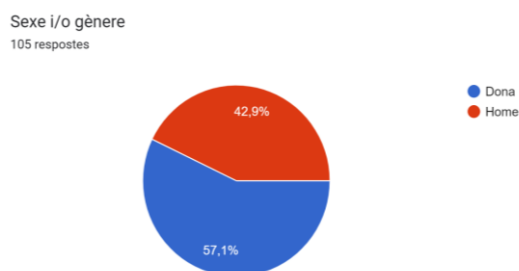
A continuació, es mostren els resultats que més ens han cridat l'atenció de les enquestes que han respost els alumnes de l'Institut [REDACTED] (l'anàlisi complet dels resultats de les enquestes les podeu trobar als Annexos). En aquest treball era necessari que responguessin a l'enquesta l'alumnat de 1r d'ESO i de 1r de Batxillerat per poder veure l'opinió o situació dels que són a la primera etapa de l'adolescència i els que són a la segona. Cal destacar que entre l'alumnat que ha respost l'enquesta (105 persones) hi trobem un 57,1% són dones, 39 d'elles de 1r d'ESO i 21 de 1r de Batxillerat, i un 42,9% d'homes, 25 d'ells de 1r d'ESO i 20 de 1r de Batxillerat.

Centrant-nos en les enquestes, en el següent gràfic, podem observar que han contestat l'enquesta 105 persones, un 60% eren alumnes de 1r d'ESO i un 40% eren alumnes de 1r de Batxillerat. La mostra no és la mateixa en ambdós cursos, ja que el nombre d'alumnes a

batxillerat és menor que a l'ESO. Hi ha excepcions on no correspon l'edat amb el curs. Segurament, això sigui a causa d'alumnes que han repetit algun curs i són majors que la resta.

Tal i com ja hem dit, aquesta enquesta ha estat resposta per un 57,1% de dones, 39 d'elles de 1r d'ESO i 21 de 1r de Batxillerat, i un 42,9% d'homes, 25 d'ells de 1r d'ESO i 20 de 1r de Batxillerat.

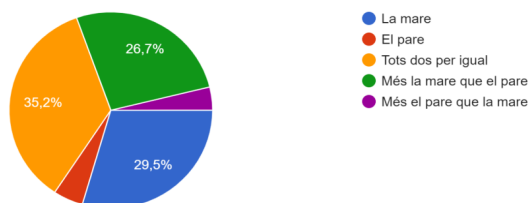

BLOC 1 - Rols familiars

Aquest bloc està pensat per conèixer l'àmbit familiar de l'alumnat; perquè la dinàmica i els rols que observa el fill o la filla a casa (tasques domèstiques i familiars, actitud i comportament de pare i mare) pot contribuir al masclisme i al desenvolupament d'estereotips de gènere.

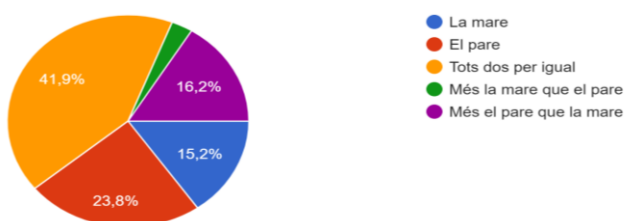
En el següent gràfic, les respostes de l'alumnat mostren com les dones carreguen amb l'estereotip d'ocupar-se de la cuina. A la pregunta "A casa, qui organitza els àpats és...", un 26,7% ha respost que la mare s'encarrega més que el pare i un 29,5% ha respost que la mare únicament. I, tot i que un 35,2% ha respost que tots dos s'encarreguen per igual, les respostes ens deixen veure que les dones estan implicades, total o parcialment, en la tasca dels àpats, amb o sense el pare. El percentatge d'alumnes que ha respost que el pare s'ocupa més que ella és únicament del 4,8% i únicament el pare és d'un 3,8%.

A casa, qui organitza els àpats i cuina (esmorzars, dinars i sopars) és...
105 respostes

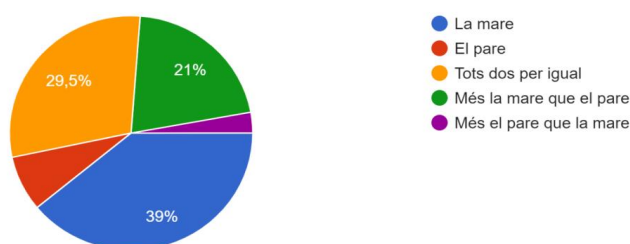
En la següent pregunta, es demana als alumnes que responguin a "Qui escull els aparells electrònics (televisió, ordinadors, mòbils...) que s'han de comprar és...". Les respostes que ens han donat afirmen que els homes s'encarreguen d'aquesta mena de decisions, com podria ser escollir els aparells electrònics a casa. Un 41,9% diuen que tots dos per igual. Un 23,8% responen que el pare únicament. Aquesta última dada sumada als que diuen que el pare ho fa més que la mare (16,2%) ja dona un 40%. Mentre que el percentatge de les persones que han respost que és la mare qui s'encarrega és més baix, d'un 15,2%. Un patró similar ocorre a "Quan algun aparell s'espatlla a casa, qui el repara és...": les reparacions de casa les fan els pares en una gran majoria. El 57,1% han marcat que les fa el pare i el 12,4% que les fa més el pare que la mare. Tot plegat suma un 69,5%.

Qui escull els aparells electrònics (televisió, ordinadors, mòbils...) que s'han de comprar és...
105 respostes

A "Quan em poso malalt/a, qui m'acompanya al metge és...", les respostes on únicament la mare els acompanya al metge tenen un percentatge més elevat que la resta d'opcions (39%), o que és ella qui ho fa amb més freqüència que el pare (21%).

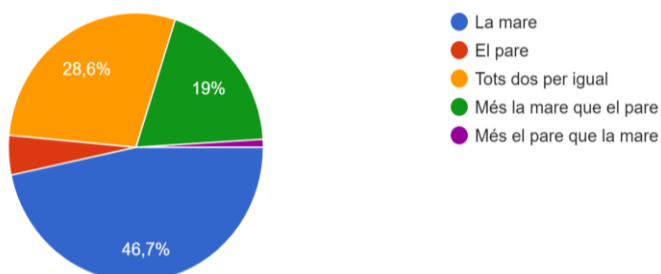
Quan em poso malalt/a, qui m'acompanya al metge és...
105 respostes

Les respostes que han deixat els alumnes a la pregunta "Quan m'he de comprar roba, qui m'acompanya és..." mostren que és la mare qui els acompanya a comprar roba en gran part dels casos, amb un percentatge del 46,7% en aquesta opció.

Quan m'he de comprar roba, qui m'acompanya és...

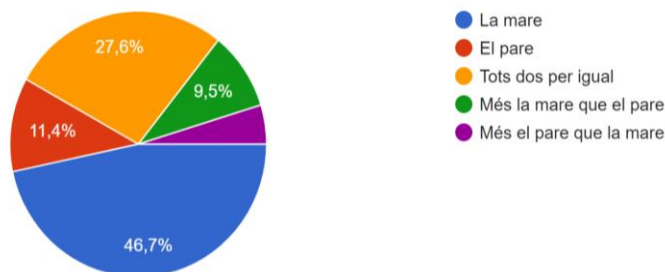
105 respostes

Com veiem al següent gràfic, el percentatge d'explicar-li a la mare el teu comportament inadequat a l'escola és molt més alt que la resta, d'un 46,7%. El pare, en canvi, és escollit només per l'11,4% dels enquestats.

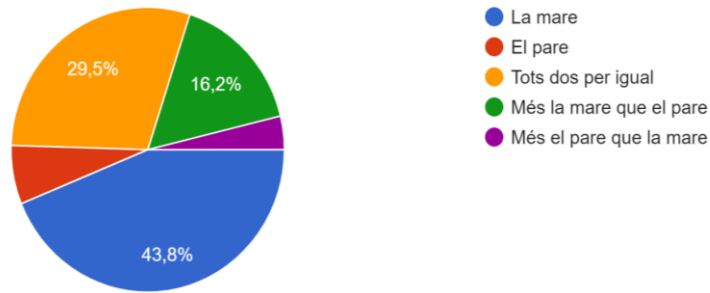
Quan el meu comportament no ha estat adequat a l'escola, prefereixo explicar-li a...

105 respostes

A la pregunta "Quan és el moment de fer les reunions amb el/la tutor/a de l'institut, a la reunió va...", tornem a veure present el pes que té l'educació i la cura dels fills en les dones. En aquest cas, un 43,8% han contestat que s'encarrega la mare, superant la resta d'opcions de la pregunta, i un 16,2% han contestat que ho fa més la mare que el pare. El 29,5% ens diu que ho fan mare i pare per igual.

Quan és el moment de fer les reunions amb el/la tutor/a de l'Institut, a la reunió va...
105 respostes

A la pregunta oberta “Tens alguna responsabilitat a casa (cuidar al teu germà/na, treure el gos a passejar, netejar la teva habitació...)?”, les respostes són semblants, sense diferenciació aparent entre homes i dones i les franges d'edat. Es repeteixen tasques com netejar l'habitació, parar o treure la taula, etc., la qual cosa és col·laborar a les tasques domèstiques. És positiu veure que aparentment no hi ha una diferenciació entre nois i noies a l'hora d'inculcar-los ajudar en les feines de la llar, almenys segons aquesta enquesta. Tot i això, tenir cura dels seus germans és una resposta molt repetida per, exactament, 22 persones. 14 són dones, 12 de la franja de 12 i 13 anys i 2 de la franja de 16 i 17 anys.

BLOC 2 - Infància

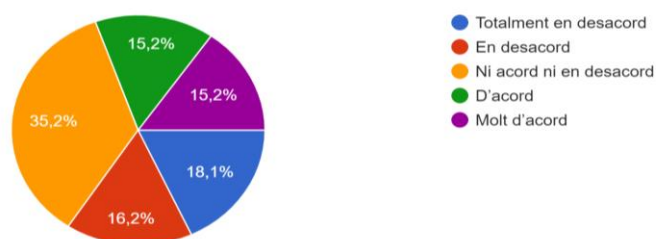
Aquest bloc va ser ideat per comprovar si la infància és diferent per a nens i nenes, ja sigui des del procés de socialització com des de l'àmbit familiar. I, també, per determinar quins valors es poden inculcar als infants que podrien contribuir al masclisme, sobretot en créixer. Aquest apartat aborda temes com les joguines, la roba, els colors, les professions desitjades, les pel·lícules o els comportaments d'altres persones envers el nen i la nena.

A la pregunta "Durant la meua infància, no he jugat o he jugat poc amb cuinetes, nines o jocs de maquillatge", la majoria d'alumnes estan en desacord o totalment en desacord, amb un percentatge de 52,4%. De les 86 persones que no han marcat ni acord ni en desacord, 23 d'elles són nois que afirmen no haver jugat (o haver-ho fet poc) amb nines, cuinetes, etc., i 37 noies que diuen haver jugat (en desacord, per tant). Només 13 noies afirmen no haver jugat i 16 nois que afirmen el contrari.

A l'afirmació "Les assignatures de ciències (matemàtiques i naturals) m'interessaven o m'agradaven molt menys que les llengües o les arts", molts alumnes s'han mostrat ni d'acord ni en desacord, amb un 35,2% de respostes en aquesta opció. Les persones que estan d'acord o

molt d'acord sumen un 30,4%. Dintre d'aquest percentatge, 15 són dones i 17 són homes. En canvi, hi ha 20 noies i 17 nois que afirmen que els interessaven més les ciències.

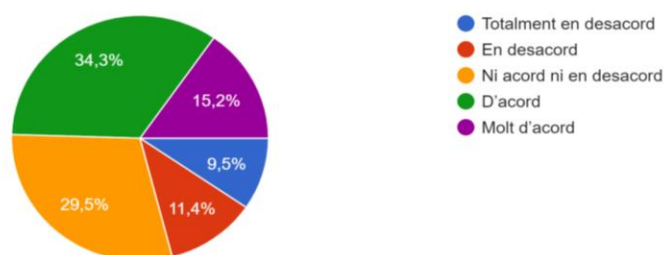
Les assignatures de ciències (matemàtiques i naturals) m'interessaven o m'agradaven molt menys que les llengües o les arts.
105 respostes

A "Quan feien equips a educació física, sempre escollien abans als nois que a les noies", podem observar que la meitat de l'alumnat es mostra d'acord amb aquesta qüestió, amb un 49,5% de respostes en aquesta opció.

Quant a les dones, són 32 les que estan d'acord, 17 de 12/13 anys i 15 de 16/17. Hi ha 11 en desacord amb la qüestió, però només de 1r d'ESO. Quant als homes, hi ha 20 d'acord, 10 de 12/13 anys i 10 de 16/17. En desacord o totalment en desacord, hi ha 8 alumnes de 1r d'ESO i 3 de 1r de Batxillerat. Les noies de 1r de Batxillerat han estat totes d'acord amb aquesta afirmació. Per tant, és una situació que s'ha donat de forma repetida al llarg del seu període escolar.

Quan feien equips a educació física, sempre escollien abans als nois que a les noies.
105 respostes

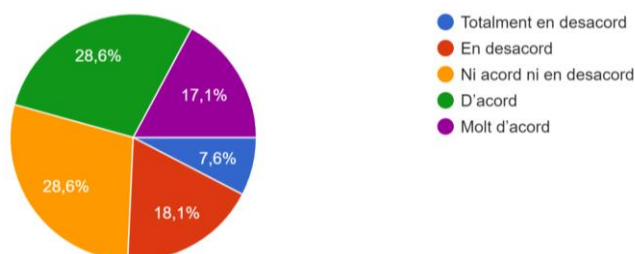

Un 60% de l'alumnat confirma la qüestió de "A l'escola primària, l'equip docent estava conformat per dones majoritàriament".

A "Consumia moltes pel·lícules animades de superherois com ara Superman", del 45,7% que confirma que veia pel·lícules de superherois, 27 són nois i 15 són noies. Mentre que, dels que estan en desacord (25,7%), 8 són nois i 19 són noies. Això demostra una diferenciació entre sexes al món cinematogràfic. Un patró similar ocorre a la inversa a: "Consumia moltes pel·lícules on les protagonistes eren princeses com ara Frozen": el 51,4% de

l'alumnat està d'acord amb el fet que durant la infància consumia moltes pel·lícules de princeses. D'aquestes 54 persones, 42 són noies i només 12 són nois. En canvi, del 24,8% en desacord, 21 alumnes són nois i només 6 són noies.

Consumia moltes pel·lícules animades de superherois como ara Superman.
105 respostes

A la pregunta "Quan queia a terra i em feia mal, algú venia a consolar-me amb un to dolç perquè no plorés o m'espantés", el 44,7%, quasi la meitat de l'alumnat, ha contestat que està d'acord amb aquesta qüestió. D'aquest percentatge, 29 persones són noies i 18 nois. Dels que estan en desacord, un 21,9%, 9 són noies i 14 nois.

A la pregunta oberta "Què volies ser de gran quan eres petit/a?", hi ha moltes respostes repetides. Entre les noies, surten les professions de gimnasta, ballarina, professora, perruquera, dissenyadora de moda, psicòloga, etc. Entre els nois, bomber, policia, arquitecte, astronauta, metge, científic, futbolista, etc. Per exemple, 8 d'ells volien ser futbolistes, mentre que cap noia ho volia ser. 12 d'elles volien ser professores. En canvi, cosa que crida molt l'atenció, només 2 d'ells volien ser mestres, però d'educació física.

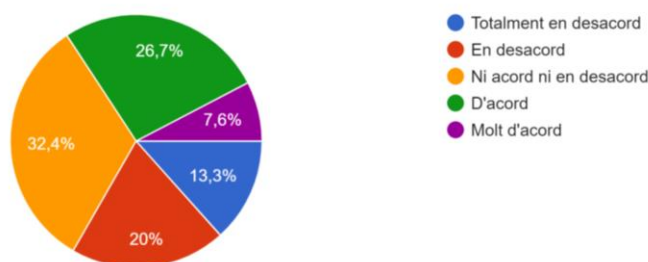
BLOC 3: Relació entre iguals

Aquest bloc ha estat ideat per abordar qüestions sobre la relació entre adolescents, la forma de comunicar-se i les seves percepcions. També s'han fet preguntes per descobrir si els i les alumnes saben detectar situacions de discriminació de gènere que poden donar-se en el seu dia a dia.

A "La majoria dels meus amics/gues són del meu sexe", podem observar resultats similars. Un 34,3% es mostra d'acord i molt d'acord i un 33,3% en desacord i molt en desacord. Així i tot, és molt interessant veure que 22 nois, 10 de 1r d'ESO i 12 de 1r de Batxillerat, estan d'acord amb la qüestió, però, hi ha 27 noies en desacord, 16 de 1r d'ESO i 8 de 1r de Batxillerat. Ho podem interpretar com que els nois estan més predisposats a fer grups entre ells, sense canvis segons l'edat. Tanmateix, hi ha 15 noies d'acord i 10 nois en desacord.

La majoria dels meus amics/gues són del meu mateix sexe.

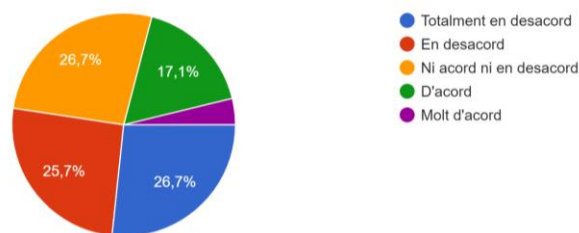
105 respostes

Com mostra el següent gràfic, la majoria de l'alumnat està en desacord a l'hora de percebre un comentari sobre el cos com una cosa afalagadora. Un 52,4% de l'alumnat enquestat ha marcat l'opció de desacord o totalment en desacord. Entre aquests alumnes, hi ha 39 noies i 15 nois. Tot i això, hi ha 13 nois i 9 noies que estan d'acord. Podem observar que el nombre de dones que es mostra en desacord és més gran que el de nois, el que significa que la majoria té clar que els comentaris del propi cos pel carrer no han de ser acceptats ni normalitzats. De fet, és assetjament. La indiferència o el no tenir-ho clar (ni acord ni en desacord), però, són perillosos, ja que es podrien confondre aquestes situacions d'assetjament com un fet positiu. Un 26,7% ha marcat aquesta opció.

Si algú de la meua edat fa un comentari pel carrer referint-se al meu cos m'ho prenc com una cosa normal i/o afalagadora.

105 respostes

A “Quan persones de la meua edat, em fan comentaris grollers sobre el meu cos, callo i evito a la persona per no tenir conflictes o per por”, podem observar que els resultats són similars als de la pregunta anterior. Un 32,4% està molt d'acord i d'acord i un 39% en desacord o totalment en desacord. Segons els resultats d'aquesta enquesta, hi ha més noies que callen davant d'això per por o evitar conflictes que nois, 20, 11 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat, i 14, 8 de 1r d'ESO i 6 de 1r de Batxillerat, respectivament. D'altra banda, les noies que no ho fan són 24, 15 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat, i els nois 17, 9 de 1r d'ESO i 8 de 1r de Batxillerat.

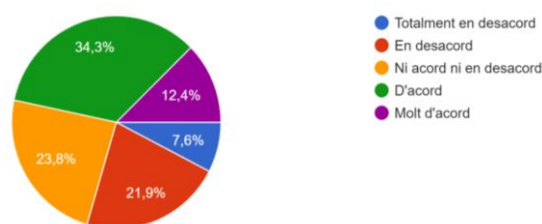
A l'afirmació “És més adequat que els nois tinguin la iniciativa sexual”, els resultats són positius: un 46,7% en desacord, 19 nois i 30 noies. L'opció de ni acord ni en desacord ha

rebut el 42,9% de les respostes. Cal destacar que gran part són per part de l'alumnat de 1r d'ESO, concretament 32 respostes. A Batxillerat només l'han marcada 13 persones.

A la pregunta “Si una companya s’erotlla amb molts nois serà criticada per altres companys/es”, una gran part d’alumnes, un 46,7%, es mostra d’acord o molt d’acord amb la qüestió. D’aquest percentatge, 19 són homes que ho afirmen, 8 de 1r d’ESO i 11 de 1r de Batxillerat, i 30 noies, 17 de 1r d’ESO i 13 de 1r de Batxillerat.

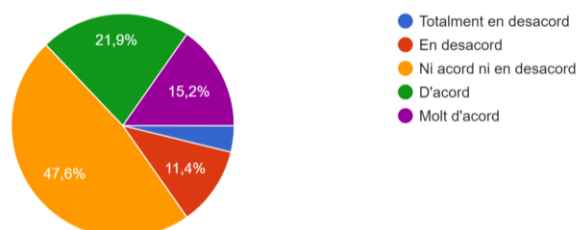
D’una altra banda, el 29,5% de l’alumnat es mostra en desacord i un 23,8% dels estudiants han marcat l’opció de ni acord ni en desacord.

Si una companya "s'erotlla" amb molts nois serà criticada per altres companys/es.
105 respostes

Quan s'ha preguntat a l'alumnat si és natural que una noia lligui amb molts nois, el percentatge de persones que han marcat l'opció ni acord ni en desacord és molt elevat, un 47,6%. Aquest resultat és negatiu, ja que podria significar que no tenen una opinió pròpia formada encara, els hi resulta confós o no estan segurs/es de si les noies han de tenir una llibertat sexual plena. Així i tot, és positiu el fet que un 37,1% d'alumnat està d'acord amb la qüestió: 19 nois, 9 de 1r de Batxillerat i 10 de 1r d'ESO, i 20 noies, 9 de 1r de Batxillerat i 11 de 1r d'ESO.

Que una noia lligui amb molts nois és natural.
105 respostes

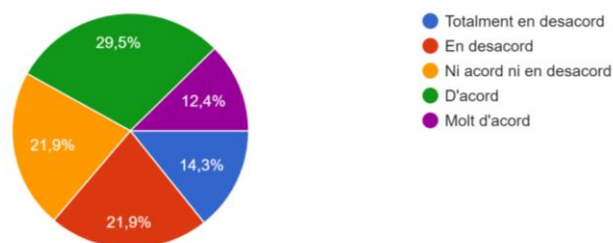
A "Les noies ploren més que els nois perquè són més febles, insegures o inestables", la majoria de l'alumnat es mostra en desacord o totalment en desacord, amb un percentatge del 61,9%, 42 noies i 23 nois. L'opció d'acord l'ha marcat el 15,3% dels enquestats. En aquest percentatge trobem 4 noies de primer d'ESO i 12 nois, dels quals 9 són de 1r d'ESO també.

És molt destacable que hi ha només 18 nois de 1r d'ESO que no han respost d'acord ni desacord: 9 estan d'acord i 9 en desacord. Això és preocupant, perquè la majoria de nois de la seva edat, segons les enquestes, no tenen una opinió clara al respecte i la meitat dels que sí que tenen una opinió formulada creu que les noies ploren més que els nois perquè són més febles, insegures o inestables.

A l'afirmació "Si un noi es posa a plorar a classe, la resta de companys el criticarà i riuran a les seves esquenes", una gran part de les respostes han estat a les opcions de molt d'acord o d'acord. Aquestes opcions sumen un 41,9%, on trobem 20 nois, 16 de 1r d'ESO i 4 de 1r de Batxillerat. Per altra banda, 24 noies, de les quals 14 són de 1r d'ESO i 10 de 1r de Batxillerat. Aquestes dades podrien que, com que els de l'ESO són més joves i estar més aprop de la infantesa, poden tendir més a plorar, i per tant, és una situació que la tenen molt més present que els alumnes de batxillerat.

D'un altre costat, hi ha un 34,3% d'alumnat que discrepa amb l'afirmació: 15 nois, 6 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat, i 23 noies, 16 de 1r d'ESO i 7 de 1r de Batxillerat.

Si un noi es posa a plorar a classe, la resta de companys el criticarà i riuran a les seves esquenes.
105 respostes

A la pregunta oberta "Què un company lligui amb moltes noies està bé? Per què?", moltes respostes han mostrat indiferència sobre la qüestió, concretament 19 noies i 15 nois. Hi ha 15 nois i 17 noies als que li sembla bé, i 8 nois i 12 noies als que els hi sembla malament. L'observació d'això és que a pocs nois els hi sembla malament, però, segons una pregunta tancada anterior, si ho fa una noia, serà criticada.

La majoria de respostes dels de 1r d'ESO han estat que no tenien una opinió fixa al respecte o que no estaria bé perquè podrien ser infidels.

Hi ha altres respostes a destacar. Per part de les noies són "Depèn de com ho faci. Si ho fa perquè 'puc fer-me-les a totes' no em sembla bé", "No té res de dolent mentre sigui des del respecte", "Realment, m'és completament indiferent sempre que respecti a les seves companyes", "Bé per ell, però no és just que l'home sigui vist com una fera per lligar amb

moltes noies i que es critiqui a una noia per fer el mateix", "Sí, perquè el que està malament és que a les noies que lliguen se les insulti i als nois no". En conclusió, elles demanen respecte i un tracte igualitari per ambdós sexes.

També hi ha un noi de 1r de Batxillerat que ha respost, afirmant que a les dones se les critica pel mateix, és a dir, la desigualtat: "No és res dolent, el mateix amb les dones. En canvi, les dones són més criticades per aquesta acció".

Malgrat això, hi ha respostes de nois a destacar com ara "Sí, està bé perquè serà un màquina" i "Sí, perquè si és el meu amic i li dono suport". Ambdues són de nois de 1r d'ESO. La primera reflecteix l'estereotip general que té la gent sobre els homes: que són uns màquines, els alaben si lliguen amb moltes noies. L'altre, la hipocresia que es pot arribar a tenir, respectant accions si les fa el teu amic, però no fer-ho si ho fa un desconegut.

BLOC 4: Àmbit educatiu

Com hem vist al marc teòric, l'escola i l'institut són dos entorns on infants i adolescents passen moltes hores i on també es donen certes situacions de discriminació de gènere. Aprofitant que en aquest treball es durà a terme una proposta coeducativa sobre una de les necessitats més urgents (per què urgent o important??) o importants que mostrin els resultats d'aquestes enquestes, en els qüestionaris s'ha aprofundit sobre l'àmbit educatiu.

A la pregunta "Als passadissos de l'institut, al pati o als intercanvis de classe, és freqüent escoltar als nois fer comentaris sexistes sobre el cos de les noies", hi ha molts alumnes en desacord o totalment en desacord amb la qüestió (42,9%), 27 nois, 14 de 1r d'ESO i 13 de 1r de Batxillerat, i 19 noies, 13 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat. Però, de l'alumnat que està d'acord (24,7%), la majoria són noies. Concretament, 21 noies, 12 de 1r d'ESO i 7 de 1r de Batxillerat, i 7 nois, 4 de 1r d'ESO i 3 de 1r de Batxillerat. Cal destacar que l'institut hauria de ser un lloc segur per a tothom i, en aquest cas per les noies.

En tot cas, si hi ha 27 nois que neguen aquesta realitat i 21 noies que l'afirmen, és molt probable que elles l'estiguin vivint en primera persona o com a espectadores i ells no.

Tot i que a la darrera qüestió, hi ha gent que afirma no haver escoltat comentaris sexistes d'un noi cap a una noia, a "Als passadissos de l'institut, al pati o als intercanvis de classe, és freqüent escoltar a les noies fer comentaris sexistes sobre el cos de les noies", es mostra que aquest fet passa amb menys freqüència quan es tracta de noies cap a noies. Un 55,2% de l'alumnat s'ha mostrat en desacord o totalment en desacord envers aquesta qüestió.

El percentatge que està d'acord o molt d'acord, tanmateix, és molt més baix en comparació als darrers resultats, d'un 12,4%. 30 noies, 17 de 1r d'ESO i 13 de 1r de Batxillerat, i 28 nois, 16 de 1r d'ESO i 12 de 1r de Batxillerat, estan en desacord amb la qüestió, molts més nois que a la pregunta anterior. 5 nois, 2 de 1r d'ESO i 3 de 1r de Batxillerat, i 12 noies, 10 de 1r d'ESO i 2 de 1r de Batxillerat, l'afirmen.

A "Les noies han de vestir discretes per no provocar als nois durant l'horari escolar", hi ha un 78,1% de l'alumnat que està en desacord, 51 noies, 33 de 1r d'ESO i 18 de 1r de Batxillerat, i 31 nois, 15 de 1r d'ESO i 16 de 1r de Batxillerat. Tanmateix, també hi ha un 17,1% de l'alumnat que es mostra ni acord ni en desacord amb la qüestió i un 4,8% que està d'acord, 2 nois i 2 noies de 1r d'ESO i només 1 noi de 1r de Batxillerat. Tot i que aquests dos últims percentatges siguin molt menors que l'anterior, encara hi ha una part important de l'alumnat que demostra no tenir una opinió conformada respecte a la qüestió o no se senten del tot en desacord.

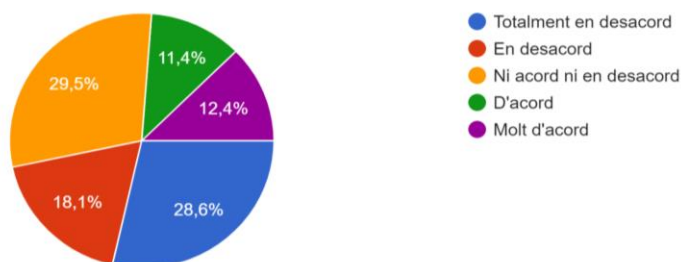
A "Crec que els professors són més respectats a l'aula que les professores", més de la meitat de l'alumnat enquestat nega aquest fet. D'un 53,4%, hi ha 34 noies i 21 nois que es mostra totalment en desacord o en desacord. Tot i que hi ha un 14,3% que es mostra d'acord o molt d'acord, 9 noies i 6 nois.

Quant a l'edat, és destacable que els nois de 1r de Batxillerat s'han posicionat més, sense marcar l'opció ni acord ni en desacord, que els de 1r d'ESO. Concretament 16 nois de batxillerat, 14 en desacord o totalment en desacord i 2 d'acord o molt d'acord. En canvi, nois de 1r d'ESO, en total han respost només 11 posicionant-se a favor o en contra de l'afirmació: 4 es mostren d'acord i 7 es mostren en desacord. A més, el nombre de respostes a l'opció de ni d'acord ni en desacord és alt, un 32,4%.

A "He vist algun tipus de violència (sigui física o verbal, etc.) a l'institut i els professors, sabent-ho o havent-ho vist en directe, no han actuat", un 46,7% està en desacord amb el fet que els professors no han actuat, i un 23,8% afirma que no han actuat. Tot i que hi ha més persones en desacord, hi ha 25 alumnes que han patit violència i no han rebut ajuda per part del professorat. Concretament, 14 noies, 10 de 1r d'ESO i 4 de 1r de Batxillerat, i 11 nois, 6 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat.

He viscut algun tipus de violència (ja sigui física o verbal, etc.) a l'institut i els professors, sabent-ho o havent-ho vist en directe, no han actuat.

105 respostes

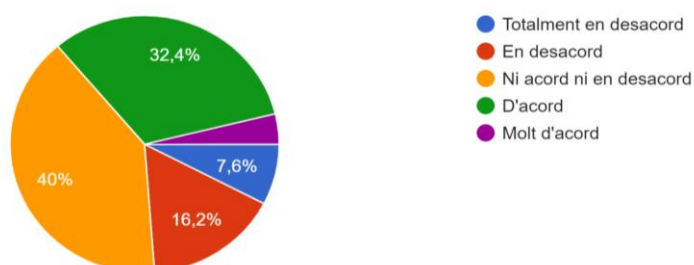

A l'afirmació "Quan ens fan xerrades sobre violència de gènere i/o activitats sobre la dona (com per al 8 de març), els meus companys no hi participen activament i/o no els interessa", un 44,7% de l'alumnat està d'acord o molt d'acord. En aquesta opció trobem 27 noies, 18 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat, i 20 nois, 11 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat. Del 21,9% que està en desacord o totalment en desacord, 13 són noies, 8 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat, i 9 són nois, 4 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat.

A la pregunta "Crec que a l'institut ens preparen per saber detectar la violència masclista i denunciar-la", el 36,3% es mostra d'acord o molt d'acord. 22 noies, 14 de 1r d'ESO i 8 de 1r de Batxillerat, i 17 nois, 12 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat, es senten preparats per reconèixer la violència masclista i denunciar-la. Tot i això, hi ha un gran percentatge de persones que no, com les que han marcat ni acord ni en desacord (40%), o les que estan en desacord o totalment en desacord amb l'afirmació (23,8%), on trobem 16 noies, 12 de 1r d'ESO i 4 de 1r de Batxillerat, i 9 nois, 3 de 1r d'ESO i 6 de 1r de Batxillerat.

Crec que a l'institut ens preparen per saber detectar la violència masclista i denunciar-la.

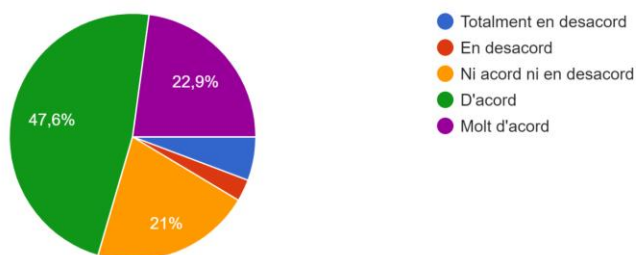
105 respostes

A "Al pati, els espais (en majoria) estan ocupats pels nois, majoritàriament les pistes per fer esport (bàsquet o futbol)", un 70,5% de persones es mostren d'acord o totalment d'acord, 44 noies i 30 nois. Només 8 persones es mostren en desacord o totalment en desacord: 4 nois i 4 noies.

Al pati, els espais (en majoria) estan ocupats pels nois, majoritàriament les pistes per fer esport (bàsquet o futbol).

105 respostes

La següent pregunta està basada en una experiència personal i buscava saber si encara es repetia aquesta situació. A "A principi de curs, algun docent ens recorda que el codi de vestimenta de l'institut marca que les noies no poden portar roba curta com shorts o tops, si se'ls veu el maluc o tenen escot", la majoria de l'alumnat, un 57,1%, es mostra en desacord o totalment en desacord. Concretament, 24 nois, 14 de 1r d'ESO i 10 de 1r de Batxillerat, i 31 noies, de les quals 30 són de 1r d'ESO i 1 de 1r de Batxillerat. Malgrat això, un 23,8% de l'alumnat es mostra d'acord o totalment d'acord, la qual cosa confirma que les prohibicions o els avisos sobre la vestimenta continuen vigents en alguns casos. En concret, 8 nois, 3 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat, i 17 noies, només 2 de 1r d'ESO i 15 de 1r de Batxillerat. Això confirma també que és una situació que les noies viuen amb més freqüència quan són més grans.

Aquesta següent qüestió també està basada en una experiència pròpia, com l'anterior. A "A principi de curs, algun docent ens recorda que el codi de vestimenta de l'institut marca que els nois no poden portar roba on, per exemple, se'ls hi veuen les aixelles" trobem certes diferències respecte a l'anterior. El percentatge de persones que es mostren d'acord o molt d'acord és més baix, d'un 12,4%. Trobem 3 nois, 1 de 1r d'ESO i 2 de 1r de Batxillerat, i 10 noies, 2 de 1r d'ESO i 8 a 1r de Batxillerat, que han marcat les opcions de d'acord o molt d'acord.

La majoria d'alumnes enquestats es mostra en desacord o totalment en desacord, un 65,7%. En aquest percentatge trobem 39 noies, 31 de 1r d'ESO i 8 de 1r de Batxillerat, i 30 nois, 17 de 1r d'ESO i 13 de 1r de Batxillerat. Per tant, tot i que les diferències siguin petites entre els percentatges de la pregunta anterior, podem percebre amb aquests resultats que hi ha més alumnes que han sentit més el codi de vestimenta de les noies que el dels nois.

A la pregunta oberta "Els teus companys/es tracteu d'igual manera a un professor i a una professora? Sabries identificar alguna diferència?", la majoria de respostes són que sí se'ls

tracta igual: 30 noies i 25 nois. Això no obstant, també hi ha 25 noies i 13 nois que ho neguen. També hi han respostes que afirmen que és dependent del caràcter del professor o la professora.

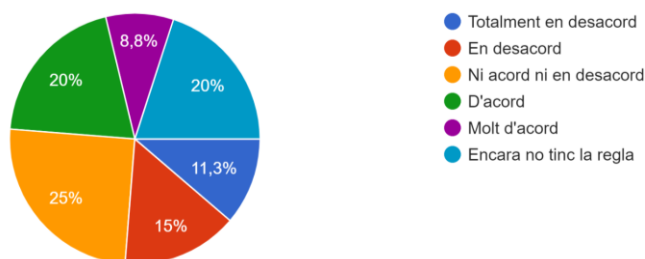
Durant el buidatge, he trobat respostes amb unes diferències molt interessants. Algunes noies de 1r d'ESO han donat respostes com "Tractem igual als professors, però de vegades a les dones una mica pitjors", "A les professores les vacil·len", "Hi ha molts companys que fan molt més cas als professors que a les professores", "Solen respectar més als professors que a les professores", "Hi ha alguns companys que tracten diferent dels homes que a les dones", "No, tracten millor als professors" o "Els hi tenen respecte", "Als professors els veuen com els seus amics i a les professores al contrari". Una noia de 1r de Batxillerat ha respost que "No, la tracten diferent. Per exemple, quan alguna professora fa alguna broma no se li riu la gràcia però, en canvi, a un professor sí" i un noi diu que "No sabria identificar diferència, només que els nois es mostren més agradables amb els professors, amb més bon rotllo". Finalment, una altra noia afirma que "No. Els professors són més respectats que les professores, que de vegades reben molts insults".

PREGUNTES PER NOIES SOBRE L'ÀMBIT EDUCATIU

Aquest bloc és per conèixer la situació de les noies a l'institut, si es senten discriminades, si han viscut experiències masclistes... Exactament, l'han contestat 59 noies, és a dir, quasi totes perquè el total de noies que han participat a l'enquesta és de 60.

A "Quan soc al meu període d'hormonació o regla, el/la professor/a d'educació física m'ha dit que això no és un impediment i/o m'ha posat algun exemple que ell coneix que sí que fa esport durant aquest període", el 28,8% de noies afirmen aquesta situació continua passant, tot i que hi hagi un 26,3% de noies a les quals no els hi ha passat.

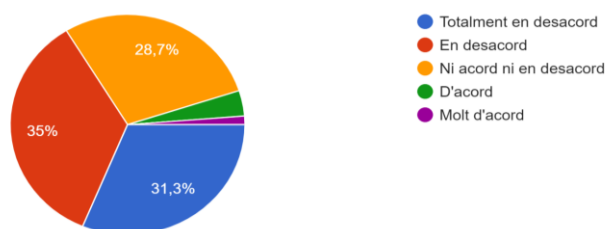
Quan soc al meu període d'hormonació o regla, el/la professor/a d'educació física m'ha dit que això no és impediment i/o m'ha posat algun exemple sob...ell coneix que sí fa esport durant aquest període
80 respostes

Similar a la qüestió anterior, a "Quan estic en el meu període d'hormonació o regla, he hagut d'anar al lavabo i un/a professor/a m'ho ha negat tot i haver-li explicat", un 35% de les noies indiquen que no els hi ha passat això. Per contra, un 25% indica que sí que els hi ha passat.

Finalment, a "En alguna o en més d'una ocasió, m'he sentit discriminada per ser dona a l'institut", podem observar que la gran majoria de noies de l'Institut Esteve Terrades, de 1r d'ESO i 1r de Batxillerat, no se senten discriminades pel seu sexe a la institució. Un 66,3% han marcat que estan en desacord o totalment en desacord amb aquesta afirmació. Tot i això, continua havent-hi un percentatge de noies que probablement no tinguin clar si ho han estat i han marcat l'opció de ni acord ni en desacord.

En alguna o en més d'una ocasió, m'he sentit discriminada per ser dona a l'institut.
80 respostes

A la pregunta oberta "Si la teva resposta és "D'acord" o "Molt d'acord", podries explicar quina ha estat la situació? Què va passar? Com et va fer sentir?", encara que el percentatge de noies de l'enquesta anterior en estar d'acord és molt baix, existeix un 4,9% que afirma haver-se sentit discriminades.

Per tant, en aquesta qüestió, destaquem algunes respostes de noies detallant alguna situació sexista a l'institut. Aquestes són algunes d'elles: "Parlant de videojocs em van dir: 'Què fas jugant? Ves a rentar plats o a escombrar la classe'. Em vaig sentir una mica malament", "Comentaris de companys de classe respecte al meu cos. Lògicament malament, no soc una figureta que requereixi opinió externa". Per tant, podem afirmar que encara hi ha situacions masclistes a les aules, com comentaris sexistes.

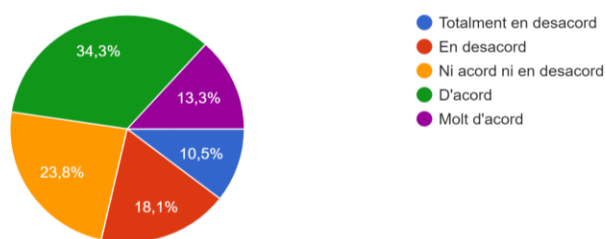
BLOC 5: Violència i discriminació de gènere

Aquest bloc està ideat per recopilar respostes de l'alumnat i saber si han experimentat situacions de violència o discriminació de gènere. Com sabem, la discriminació de gènere és una violació de drets que es pot presentar de moltes formes com ara l'assetjament al carrer o a la parella, utilitzant els mites de l'amor romàntic com a pretext per l'abús.

La primera situació que s'exposa als i les alumnes és "En algun moment, m'he sentit perseguit/da pel carrer". Podem observar que un 44,7% s'ha sentit perseguit/da. La majoria de persones d'aquest percentatge són dones. 39 noies han respost d'acord o molt d'acord en aquesta pregunta i, en canvi, únicament ho han fet 7 nois. D'elles, 23 noies són de 1r d'ESO i 16 són de 1r de Batxillerat. Del 37,2% que no s'ha sentit perseguit/da, la majoria són homes, 25, mentre que dones només són 14. Només 3 noies de Batxillerat ho neguen.

Seguint aquesta línia, tal com mostra el següent gràfic, del 47,6% de persones que es mostren d'acord o molt d'acord amb no tornar a passar per on els han assetjat anteriorment, 37 són dones i 13 són homes. En canvi, els que es mostren en desacord o totalment en desacord i tornarien a passar, un 28,6% dels alumnes enquestats, són la majoria homes, 18 nois. Només hi ha 12 noies que hagin triat aquesta opció.

Si m'assetgen a un carrer, tracto de no tornar a passar per allà.
105 respostes

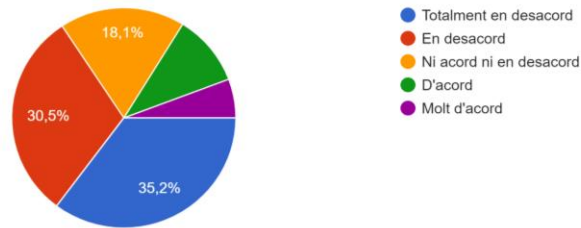

A "Tot i que cregui que un amic/ga està en una relació tòxica, mai donaré la meva opinió o tractaré de fer-li veure la situació des d'un altre punt de vista", del 65,7% de persones en desacord o totalment en desacord amb la qüestió, la majoria són dones, 43 noies i 28 nois. Només 9 noies i 8 nois estan d'acord o molt d'acord.

Tanmateix, la majoria d'homes que donarien el seu punt de vista són de 1r de Batxillerat, en total 18 nois en aquest curs. Quant a les dones, no hi ha una gran diferència entre les alumnes de primer d'ESO i primer de batxillerat, ambdós cursos ho farien, majoritàriament. No hi ha cap noia de 1r de Batxillerat que es mostrés d'acord amb la qüestió.

En línies generals, els resultats d'aquesta pregunta mostren que són les amigues de la persona que està vivint una relació tòxica, les que les avisen en la major part dels casos.

Tot i que cregui que un amic/ga està en una relació tòxica, mai donaré la meua opinió o tractaré de fer-li veure la situació des d'un altre punt de vista
105 respostes

A la pregunta "La gelosia és un sentiment normal quan s'estima algú", un 39% de l'alumnat s'ha mostrat en desacord o totalment en desacord. La majoria de desacords són de 1r de Batxillerat, de 17 nois en total, 10 són de batxillerat, i de 25 noies, 11 són de batxillerat. En aquest cas, un 35,2% de l'alumnat ha marcat l'opció ni acord ni en desacord.

Podem veure que aquest pensament existeix d'ençà que els alumnes comencen l'institut, ja que un 25,2% dels alumnes enquestats han contestat que estan d'acord. D'aquests, 13 són noies i 9 són nois de primer d'ESO. Únicament han marcat aquesta opció 2 noies i 3 nois de batxillerat.

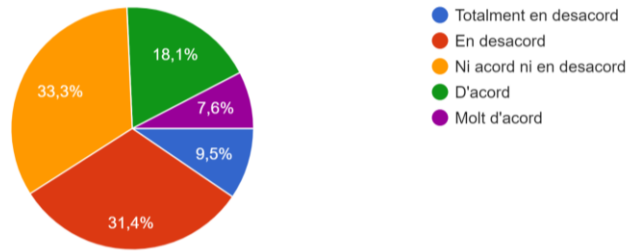
A "Quan coneixes a algú que t'agrada, és normal voler parlar amb ell/a tot el dia i voler saber on està, amb qui està i què està fent" podem comprovar que es torna a seguir la tendència que veiem a la pregunta anterior. La majoria de persones que han marcat d'acord o molt d'acord són de 1r d'ESO. D'11 nois en total, 9 són de l'ESO, i de 10 noies en total, 9 són de 1r d'ESO. Aquestes persones sumen un 20% del total de l'alumnat. Per contra, el percentatge en desacord és alt, d'un 44,8%, format per 26 dones i 19 nois, majoritàriament de Batxillerat. Els i les estudiants que han marcat ni acord ni en desacord sumen un 35,2% dels enquestats.

A "Si la meua parella té problemes (de qualsevol tipus), he de suportar-ho, tot i que m'acabi afectant a mi", de nou, la idea de l'amor romàntic està present en edats primerenques, ja que d'un 25,7% d'acord i molt d'acord, hi ha 16 dones, 15 de 1r d'ESO, i 11 nois, 4 també de 1r d'ESO. Hi ha 7 nois de Batxillerat d'acord amb aquesta qüestió també.

D'una altra banda, hi ha un 40,9% de l'alumnat en desacord o totalment en desacord amb aquesta afirmació. En total, 27 noies i 15 nois. Tot i això, novament, hi ha un 33,3% dels enquestats i enquestades que ha marcat l'opció de ni d'acord ni en desacord.

Si la meua parella té problemes (de qualsevol tipus), he de suportar-ho, tot i què m'acabin afectant a mi.

105 respostes

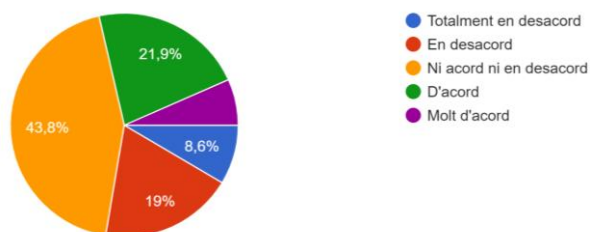
A la pregunta "Em sento responsable dels problemes de la meua parella i crec que he de ser part de la solució", una vegada més, les idees de l'amor romàntic, que l'amor tot ho pot, que s'ha d'acceptar els problemes de la parella com propis, etc., continuen presents a l'alumnat de 1r d'ESO i de 1r de batxillerat. D'un 28,6% de persones que estan d'acord, 15 són noies, i d'elles 12 estan a 1r d'ESO, i 15 són nois, tot i que només són 8 els de l'ESO.

Un 27,6% de l'alumnat s'ha mostrat en desacord amb l'afirmació. En aquest percentatge, hi ha 17 noies i 11 nois. És positiu que hi hagi noies que s'oposin a aquest tipus de relacions, tot i que com hem vist a les dades anteriors, 15 estiguin d'acord. En aquest últim percentatge, també observem que el nombre de nois en desacord a l'afirmació presentada és menor. Aquesta dada no seria positiva, de nou.

A més, hi ha un percentatge molt alt d'alumnat que ha marcat ni acord ni en desacord, un 43,8%, que, igual que a la resta de preguntes, seria un indicatiu de no tenir criteris sòlids respecte a les diferències entre una relació de parella sana i una relació tòxica.

Em sento responsable dels problemes de la meua parella i crec que he de ser part de la solució.

105 respostes

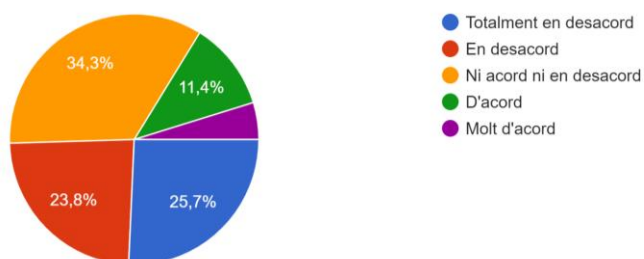
A "En una relació amorosa, és normal renunciar a coses que t'agraden per la teua parella", la majoria s'ha mostrat en desacord o totalment en desacord. Aquestes opcions han aconseguit un 58,1% de les respostes, on trobem 42 dones. D'altra banda, hi ha 19 nois en desacord i 11 d'acord. Mentre que només hi ha 3 noies de 1r d'ESO que estan d'acord amb l'afirmació.

Segons el que podem observar aquí, molts nois, des d'una edat primerenca com els 12/13 anys, demanarien que s'acceptessin aquests comportaments a una relació. L'opció de ni acord ni en desacord també ha assolit un percentatge gran de respostes (un 28,6% de l'alumnat) i això, de nou, no seria positiu, com hem explicat abans.

A la pregunta "Si no vull tenir sexe amb la meva parella i ella m'insisteix per mantenir relacions sexuals i jo acabo fent-ho, no és abús ni violació", els resultats poden semblar molt positius, però no ho són. Gairebé la meitat de l'alumnat enquestat ha escollit les opcions de desacord o totalment en desacord. En total, el 49,5%, del qual són 37 noies i 14 nois. Les opcions de d'acord i molt d'acord han aconseguit un 16,2% de respostes, entre les quals es troben 8 noies i 9 nois, majoritàriament de 1r d'ESO.

El fet que un 34,3% de l'alumnat hagi marcat l'opció de ni acord ni en desacord també podria ser perillós, ja que encara no tenen una opinió sobre el que és abús o violació.

Si no vull tenir sexe amb la meva parella i ella m'insisteix per mantenir relacions sexuals i jo acabo fent-ho, no és abús ni violació.
105 respostes

A l'afirmació "Els insults són una forma de maltractament", la majoria de l'alumnat s'ha mostrat d'acord o molt d'acord. Un 69,5% de persones han marcat aquestes opcions, 45 noies i 28 nois. Només 6 nois, 4 de l'ESO, i 3 noies, totes de l'ESO, han marcat les opcions de totalment en desacord o en desacord. El percentatge a l'opció de d'acord ni en desacord aglutina un 21% dels enquestats.

En últim lloc, a la pregunta "Si una persona va beguda i abusen d'ella, aquesta també té una part de responsabilitat d'aquest abús", la majoria d'alumnes s'han mostrat totalment en desacord (58,1%) o en desacord (18,1%). En total, sumen un percentatge del 71,4%, on trobem 48 noies i 27 nois. Les opcions de d'acord i molt d'acord han estat escollides per 6 nois, 4 de 1r d'ESO, i 3 noies, totes de 1r d'ESO.

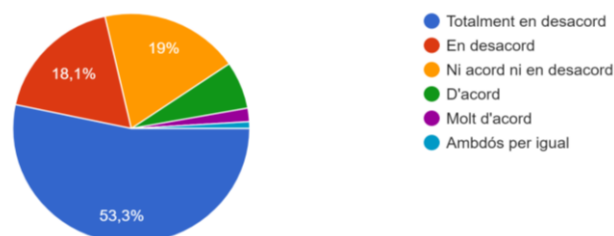
D'una altra banda, de nou, trobem un 19% de persones que han marcat l'opció de ni acord ni en desacord, dels quals hi ha una part important de nois de primer d'ESO,

concretament 11, i només 1 de 1r de Batxillerat. Les noies que han marcat aquesta opció són 8, 7 de 1r d'ESO i 1 de 1r de Batxillerat.

Com a últim apunt, una noia de setze anys ha respost "Ambdós per igual".

Si una persona va beguda i abusen d'ella, aquesta també té una part de responsabilitat d'aquest abús.

105 respostes

Ja per acabar aquesta anàlisi, a la pregunta oberta "Què consideres que és abús sexual i/o violació? Creus que has presenciat alguna situació que pugui considerar-se com a tal?", les respostes varien entre gent que no ho ha viscut i "qualsevol cosa que et facin sense el teu consentiment", o gent que no ho té clar.

Així i tot, hi han respostes que reflecteixen molt bé la definició, com la d'una noia de primer d'ESO que diu que "L'abús sexual o violació consisteix a fer patir sexualment (com la violació) o abús verbal, físic. És una violència que pot patir qualsevol persona (desgraciadament més les dones). És obligar a mantenir relacions sexuals amb algú perquè s'aprofitin de tu (violació). I l'abús pot ser això (abús sexual), o també pot ser abús psicològic, verbal, físic...". Una altra noia de primer d'ESO ha respost que "És anar pel carrer i que per exemple et xiulin o et mirin molt. No m'ha passat res a l'estil" (s'ha de dir que això seria abús sexual i n'hi ha molts exemples més).

També una alumna de primer d'ESO ha relatat un succés en primera persona i ha explicat que "Crec que hi ha moltíssims tipus de violacions i abusos i crec que la gent pensa que coses molt petites no son abús però en realitat sí. Jo només he viscut una vegada un assetjament pel carrer. Anava amb un vestit molt estret i eren les 8:30 del matí més o menys i un senyor amb el cotxe em va començar a perseguir i a dir-me: "on vas guapa" i jo vaig baixar el vestit i llavors el senyor va dir: "no no et baixis el vestit que jo et vegi". Jo no sabia que fer perquè era la primera vegada que em passava llavors vaig marxar corrents i vaig trucar a la meva mare. Em va venir a buscar i em va contar que no hi ha noia que no li hagi passat això. Em va semblar molt fort que un senyor que no conec de res em digués alguna cosa pel carrer i no em va agradar gens."

Una última resposta que m'agradaria destacar és la d'una noia de setze anys, que ens diu que "Si, vaig patir violacions continuades quan tenia 8 anys i mai li he dit a ningú". Aquesta última resposta deixa constància que existeixen casos on les víctimes resten en silenci, tot i no tenir cap mena de responsabilitat en les agressions sexuals que pateixen. Per aquest motiu, és vital treballar la sexualitat des de petits i l'educació afectiva sexual.

Per la seva part, les respostes dels nois solen estar molt més buides. La majoria solen dir que no saben com explicar-ho. Un noi de dotze anys contesta "No ho se jaja" i un altre de la mateixa edat diu "No entiendo que es cada cosa, pero seguro que no he hecho nada de eso". La majoria de nois que han contestat ho associen directament al sexe. Per exemple, un noi de 1r d'ESO diu que un altre d'aquesta mateixa edat diu "Considero que és quan dues o més persones tenen sexe amb altra persona o altres sense el seu consentiment" i un altre diu que "Abús sexual és que algú manté sexe obligant a altra persona sense que l'altra persona ho vulgui".

Un noi de primer de batxillerat ha respost que "Abús sexual o violació considero que és qualsevol mena d'acte amb objectiu sexual siguin tocaments o mantenir sexe amb alguna persona que no està d'acord en fer-ho o està sent obligada a realitzar-lo. Respecte a l'altre pregunta, gràcies a déu no he presentat alguna situació d'aquestes" i un altre respon d'aquesta mateixa edat ha dit que "Alguna cosa que has estat obligat a fer o que no tenies consciència a aquell moment, per exemple aprofitar-se que has begut per ficar mà, quan sap que en la vida ho faries".

3.1.2. Detecció d'estereotips de gènere i formes de discriminació a les enquestes

L'objectiu general d'aquesta recerca és determinar quins són els estereotips masculistes provinents de la infància quant a discriminació de gènere i les conseqüències que tenen en l'adolescència dels alumnes de l'Institut [REDACTED]. Com hem pogut veure als resultats de les enquestes, els estereotips de gènere són molt presents a l'alumnat de l'IES [REDACTED]. A continuació, abordaré cadascun dels estereotips i falses creences que he detectat gràcies a les enquestes i aportaré dades que suporten les meves conclusions.

Estereotips detectats al bloc "Els rols familiars":

Començaré pels estereotips reconeguts al primer bloc de les enquestes: els rols familiars. En aquest, s'observa com la majoria de l'alumnat ha viscut amb uns rols, models de conducta i patrons molt diferenciats quant a gènere.

En primer lloc, hem pogut veure l'associació de les feines de casa a les dones, en concret a la cuina. Un 26,7% de l'alumnat ha respost que la seva mare s'encarrega més de

cuinar que el seu pare, un 29,5% diu que únicament ella i un 35,2% respon que tots dos per igual. Això significa que la mare s'encarrega totalment o parcialment de la cuina, és a dir, és una feina on, en la majoria dels casos, és present. Però també veiem que no és només el fet de cuinar, sinó allò que té en relació. Com per exemple, parar i treure la taula. Tot i que la meitat d'alumnat ha respost que tots dos s'encarreguin de desparar taula després de dinar, un aspecte que resulta positiu, continua havent-hi alumnes que afirmen que la mare s'encarrega més que el pare (12,4%) o únicament ella (19%).

Al contrari, en els homes trobem l'estereotip que ells s'encarreguen de les tasques i eleccions més tècniques a casa, com triar-ne els aparells electrònics. Un 41,9% d'alumnes diuen que pare i mare s'encarreguen per igual, però un 40% és la suma dels qui diuen que el pare únicament o el pare més que la mare. No conforme, també relacionem aquestes dades amb aspectes que no estan a la vida familiar. Com hem vist en el marc teòric, el percentatge de dones que ha cursat estudis tècnics (tecnologia, etc.) és més baix a comparació amb els homes, la qual cosa fomenta i recolza que encara existeix la creença errònia que els homes són més vàlids per a la tecnologia.

Així mateix, com hem vist als resultats de les enquestes, els homes també s'encarreguen de reparar els aparells electrònics i els electrodomèstics. Convé ressaltar que un dels estereotips més sonats a la societat és que els homes són més aptes per reparar objectes, aparells, electrodomèstics, etc., i les dones menys hàbils, més maldestres en aquest aspecte. El 57,1% de l'alumnat ha marcat que les reparacions a casa les fa el pare i el 12,4% que les fa més el pare que la mare. Tot plegat suma un 69,5%, més de la meitat dels enquestats.

Tanmateix, en les enquestes tornem a observar un altre estereotip: les dones estan destinades a tenir cura de la família, a part de la llar. És per això que a les enquestes trobem que, per exemple, les respostes on únicament la mare els acompanya al metge tenen un percentatge més elevat que la resta d'opcions (39%), o que és ella qui ho fa amb més freqüència que el pare (21%). D'una altra banda, un 43,8% dels alumnes ha contestat que s'encarrega la mare d'anar a reunions escolars, superant la resta d'opcions de la pregunta, i un 16,2% han contestat que ho fa més la mare que el pare. El fet que el percentatge sobre que se n'encarreguen únicament elles sigui el més gran de les opcions mostra una desigualtat de gènere en els patrons familiars. Aquest resultat també el podem vincular amb l'estereotip sobre que les dones s'han d'ocupar més del benestar i l'educació dels fills i filles.

Cal ressaltar que el tòpic que les dones s'ocupen de la llar és el més present en aquest bloc. Per exemple, quant a posar rentadores o rentaplats, un 31,4% dels alumnes responen que ho fa la mare només i un 45,7% que tots dos per igual. Aquesta última xifra és positiva, ja que pot significar un canvi a la societat, avenços comparats amb èpoques passades on el percentatge del pare hagués estat nul en totes les opcions. Tanmateix, també representa que ella continua estant present, parcialment o totalment.

En aquesta mateixa línia, el tòpic de la moda tampoc passa desapercebut. L'alumnat mostra que és la mare qui els acompanya a comprar roba a gran part dels casos, amb un percentatge del 46,7% en aquesta opció. Això és degut a l'estereotip que les dones han d'encarregar-se pel benestar dels seus fills, però també a la vinculació dona-bellesa-moda. Els camps de la moda i l'estètica estan associats a les dones. Per tant, són les que acompanyen i aconsellen els seus fills i filles sobre vestimenta.

També ha quedat reflectit l'estereotip que marca que les dones són més sensibles i comprensives, per tant, aconsellen i escolten millor. Es percep a les mares com més permissives i als pares com més exigents amb els fills. Com a resultat, hem vist que un 46,7% de l'alumnat que prefereix explicar-li a la mare el comportament inadequat a l'escola abans que al seu pare. Tanmateix, l'estereotip amb el qual podem vincular aquesta situació és el mateix que a les anteriors: les dones s'ocupen de la llar i la família. I això comportaria també estar més pendent de l'educació i el benestar dels fills.

Per tancar el bloc, cal destacar que no hem observat cap diferència aparent a l'hora d'inculcar a fills i filles que ajudin a les tasques domèstiques segons el seu sexe. Això és positiu i un avenç per la societat, si comparem amb anys enrere on l'educació a casa era molt diferenciada per gènere. Tot i això, tenir cura dels seus germans és una resposta molt repetida per les noies. Quan s'ha preguntat per les seves responsabilitats a casa a l'alumnat, 22 persones han donat aquesta resposta, de les quals 14 són dones (12 de la franja de 12 i 13 anys i 2 de la franja de 16 i 17 anys). Això pot demostrar que, en certa manera, es responsabilitza més les noies de tenir cura d'altres persones.

Al meu entendre, malgrat que els rols de gènere es vegin marcats en aquestes enquestes, no culpabilitzo a les famílies. Crec que en l'àmbit familiar els rols de gènere existeixen i passen de generació en generació. Bastants anys enrere, les generacions eren molt masclistes, i això s'ha anat inculcant fins que la societat ha avançat, en petits o grans canvis, però no deixen d'haver-hi aspectes (estereotips) molt vigents a la societat, i per tant, a les famílies. En resum,

crec que en aquest àmbit, la societat i l'educació de pares i mares estan directament relacionades, amb excepcions.

Estereotips detectats al bloc “La infància”:

En segon lloc, destacaré estereotips o valors inculcats que he detectat amb els resultats de les enquestes i que afavoreixen la diferenciació entre sexes del bloc de la infància.

Una de les primeres coses que la família o la societat diferencia entre sexes són els colors: blau pels nois i rosa per les nenes. Això passa des que neix un nadó, com ara en l'elecció dels colors de l'habitació o de la roba, i després continua en altres aspectes que poden passar desapercebuts, com que en algunes revistes de joguines, la secció de nens és blava (acompanyada d'acció, cotxes, etc.) i la de nenes rosa (amb cuinetes, nines, etc.). No obstant això i de forma positiva, en aquestes enquestes una bona part de l'alumnat no mostra una percepció d'aquests colors com a identitaris del sexe femení o masculí (30,5%), tot i que hi hagi un 15,2% que sí.

Així mateix, com he esmentat anteriorment, les joguines estan estereotipades també. Es seleccionen les joguines per a nens i nenes mitjançant colors i temàtiques orientades a cada sexe (princeses, cuines, maquillatge, pilotes, motocicletes amb bateria, ninos d'acció...). Encara que aquestes haurien de dependre de la personalitat de l'infant i no del seu sexe. En conseqüència dels estereotips establerts amb els quals carreguen des del seu naixement, els nens i nenes es veuen atrets cap a uns o altres. Aquesta estereotipació la podem veure en les respostes de l'alumnat, 23 nois afirmen no haver jugat (o haver-ho fet poc) amb nines, cuinetes, jocs de maquillatge, etc., i, per contra, 37 noies diuen haver-hi jugat. Novament, aquests resultats els podem vincular amb l'estereotip sobre que les dones s'han d'ocupar de casa, cuina, aspecte, etc.

A diferència del marc teòric, on hem vist que hi ha una bretxa a les eleccions acadèmiques i laborals a la branca científic-tecnològica, en aquestes enquestes no hem vist diferenciació aparent entre sexes en aquest aspecte acadèmic. Això seria positiu perquè els resultats són similars: les persones que estan d'acord o molt d'acord amb “Les assignatures de ciències (matemàtiques i naturals) m'interessaven o m'agradaven molt menys que les llengües o les arts” sumen un 30,4%. Dins d'aquest, 15 són dones i 17 són homes. En canvi, hi ha 20 noies i 17 nois que afirmen que els interessin més les ciències. Per tant, sembla que durant la infància, en el cas d'aquest alumnat, no es desenvolupen preferències per les arts, les humanitats o les ciències socials per sobre de les ciències en les dones. No obstant això,

aquesta pregunta és sobre la seva percepció durant la infància, de manera que la diferenciació podria formar-se posteriorment.

Pel que fa a les habilitats físiques, també he detectat l'estereotip que apunta que les dones no són bones a l'esport o tenen menys habilitats físiques que els nois. Per aquest motiu, als nois se'ls escolliria abans a educació física a l'hora de fer equips que a les noies. Això queda reflectit en les respostes de l'alumnat, ja que gairebé la meitat, un 49,5%, està d'acord amb el fet que, en educació física, s'escullen abans als nois que a les noies per fer equips. També hem vist que és una situació que no varia en el transcurs de l'ESO: de 32 dones que hi estan d'acord, 17 tenen 12/13 anys i 15 de 16/17. De nois, n'hi ha 20 d'acord, 10 de 12/13 anys i 10 de 16/17. Des del meu punt de vista, el professorat hauria d'intervenir per no deixar passar aquest tipus de discriminació. D'aquesta manera, l'alumnat podria començar a incloure a les dones a l'esport escolar d'una manera més igualitària i tractar-les com a iguals.

Reprement un estereotip esmentat anteriorment, el del fet que les dones s'han d'ocupar de cuidar, educar, etc., n'hem observat una de les conseqüències. Un 60% de l'alumnat confirma que a l'escola primària l'equip docent estava format majoritàriament per dones. El magisteri i l'educació primària són àmbits atribuïts a les dones, la qual cosa es pot relacionar amb la creença que són les dones les que han d'educar, tenir cura (sobretot a la primària quan són els nens i nenes més petits), etc. Per tant, aquest és un altre rol de gènere que tenen presents els infants des d'edats primerenques, que acabarà influïnt en la seva vida, somnis, decisions, etc. Per exemple, a la pregunta oberta "Què volies ser de gran quan ets petit/a?", hi ha moltes respostes repetides, entre elles ser professor/a. 12 nenes i 2 nens volien ser docents, però ells d'educació física. Elles se sentien atretes quan eren nenes, segons l'enquesta, en professions relacionades amb l'educació, la bellesa o les arts (models, ballarines, etc.) i ells amb l'esport o els serveis d'emergències (policies, bombers, etc). Per exemple, 8 d'ells volien ser futbolistes, mentre que cap noia ho volia ser.

D'altra banda, en les enquestes, hem vist aquesta diferenciació de gènere quant al consum del cinema infantil. Del 45,7% que confirma que veia pel·lícules de superherois, 27 són nois i 15 són noies. Mentre que, dels que estan en desacord (25,7%), 8 són nois i 19 són noies. Probablement, l'estereotip que imposen als nois sobre que estan preparats i destinats per l'acció, l'heroïtat, la valentia, la força, etc. és la raó per la qual consumeixen més aquestes pel·lícules de superherois. També la família pot jugar un paper important, posant només aquest tipus de pel·lícules.

D'altra banda, de 54 persones que afirmen haver vist pel·lícules de princeses, 42 són noies i només 12 són nois. En canvi, del 24,8% en desacord, 21 alumnes són nois i només 6 són noies. Per tant, aquest tipus de cinema és més consumit per les noies que pels nois durant la seva infància. A les protagonistes d'aquestes històries se les identifica amb la delicadesa, la bellesa, la sensibilitat, la bondat, etc. Fins i tot, l'amor romàntic se'ls inculca amb aquestes pel·lícules perquè en les narratives cinematogràfiques està molt present la idea d'un amor que tot ho pot i d'aguantar el que sigui per amor. Això pot portar a la idealització de relacions i, més endavant, a desenvolupar conductes tòxiques quan s'està en parella.

Així mateix, els estereotips de la fragilitat en les dones i la duresa en els homes es veuen també reflectits en la forma en què es consola als nens i nenes quan cauen a terra. El 44,7% ha respost que està d'acord que els consolessin en to dolç. D'aquest percentatge, 29 persones són noies i 18 nois. Dels que estan en desacord, un 21,9%, 9 són noies i 14 nois. Per contra, quan s'ha preguntat a l'alumnat si els consolaven amb adjectius com a "campió/a" i restant-li importància a la caiguda amb expressions com "Això no és res!", les respostes són similars: del 56,2% d'alumnat que està d'acord o molt d'acord, 33 són noies i 27 nois. No obstant això, el nombre de nois als quals animaven d'aquesta manera, en comparació als que no els tractaven com a la qüestió anterior, continuaria confirmant que l'estereotip esmentat darrerament és vigent.

A parer meu, aquest tipus de diferenciació, encara que afortunadament no sigui gaire marcada segons aquesta enquesta, podria contribuir a la masculinitat tòxica. Un dels seus trets d'aquesta conducta és que els homes no demostrin els seus sentiments ni plorin. Si des de petits no els ensenyen que està bé mostrar-los, és molt probable que de grans normalitzin aquestes actituds tòxiques.

Estereotips detectats al bloc “Les relacions entre iguals”:

En tercer lloc, mostraré els estereotips que han quedat reflectits al bloc de relació entre iguals, on s'ha abordat la manera de comunicar-se i percebre diferents missatges entre adolescents.

Així mateix, hem observat que pel que fa a relacionar-se amb el sexe oposat no hi ha una diferenciació aparent. Els nois podrien estar més disposats a relacionar-se entre ells. Un 34,3% es mostra d'acord que la majoria d'amics/gues són del seu sexe i un 33,3% està en desacord amb això. Encara que és interessant veure que 22 nois, 10 de 1r d'ESO i 12 de 1r de Batxillerat, estan d'acord amb la qüestió, però, hi ha 27 noies en desacord, 16 de 1r d'ESO i 8

de 1r de Batxillerat. Tot i això, seguint aquesta línia, hem observat que la majoria de l'alumnat prefereix compartir situacions complicades amb una amiga abans que amb un amic (41,9%). Hi ha 27 noies i 18 nois dins aquest percentatge. I, entre els que estan en desacord, hi ha 16 nois i 13 noies. Tot i que la diferència no és gaire gran, és cert que segons les respostes, els enquestats que se senten més còmodes parlant de situacions complicades amb amigues és major. Això, de nou, es podria donar al fet que es veu a les noies com més sensibles, disposades a ajudar, etc. I, a la inversa als nois, que tenen l'estereotip de ser insensibles, tancats, etc.

Pel que fa a comoditat amb el sexe contrari, les respostes són molt positives. Un 65,7% de l'alumnat afirma que se sent còmode amb el sexe contrari, 32 nois i 36 noies, tant de primer d'ESO com de primer de batxillerat. No obstant això, hi ha un percentatge una mica alt que no sap identificar com se sent i ha marcat l'opció de ni d'acord ni desacord, un 25,7%. Entre aquest percentatge, és probable que hi hagi persones que no se senten còmodes en totes les situacions davant del sexe contrari.

A les enquestes també es pregunta als estudiants sobre l'assetjament. Amb aquesta pregunta preteníem saber si es percebien com una cosa afalagadora els comentaris sobre el seu cos d'una persona desconeguda. En aquesta part de l'enquesta, he pogut veure una dualitat important en les respostes. Tot i que és molt positiu que un 52,4% de l'alumnat no ho percebria com a positiu, 39 noies i 15 nois, hi ha un 26,7% que ha marcat l'opció d'acord ni en desacord. Això pot significar que no saben reconèixer l'assetjament, igual que els 13 nois i 9 noies que s'ho prendrien de forma afalagadora. Convé ressaltar que el nombre de noies que no els normalitzen és més alt, cosa que pot significar que, malauradament, és una situació que tenen més present. És molt rellevant que l'alumnat tingui plena consciència del que és l'assetjament i totes les accions que en formen part. Per tant, crec que l'institut i les famílies haurien de fer més èmfasi en el tema, per preparar-los quan viuen aquests episodis.

Consegüentment, volia descobrir com actuarien davant d'aquesta acció, si callarien i no tornarien a passar per allà. Els resultats han estat semblants: un 32,4% callaria i un 39% no. Però, el que destaca és el nombre de noies que tindrien por. En total, 20, 11 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat. Al contrari, el nombre de nois que no evitarien el conflicte és de 17, 9 de 1r d'ESO i 8 de 1r de Batxillerat. Malauradament, l'assetjament al carrer és una realitat per a moltes noies, sense importar l'edat, com podem observar aquí, i pot acabar amb agressions molt greus (violacions, abusos sexuals, persecucions, etc.). Els nois, en canvi, optarien en major percentatge a no callar o no evitar la persona que els assetja. Això podria estar relacionat amb

el tenir una sensació de perill menys intensa que les noies quan passa això, no només perquè les víctimes d'agressions sexuals són majoritàriament noies, sinó també perquè carreguen amb l'estereotip que han de ser forts i valents, enfrontar-se a les situacions injustes...

Un altre estereotip vigent a la societat és que és més adequat que els homes portin la iniciativa sexual, perquè les dones han de ser submises, discretes i reservades. Les respostes en aquest alumnat són positives: un 46,7% en desacord, 19 nois i 30 noies. Tot i això, el percentatge que ha triat l'opció ni d'acord ni en desacord és elevat, un 42,9%, marcat més pels de l'ESO (32 persones) que pels de batxillerat (13 persones). El fet que aquest estereotip estigui vigent pot desencadenar que, si una dona lidera la iniciativa, o gaudeix plenament de la seva vida sexual, sigui criticada i assenyalada perquè, segons aquests estereotips, s'han de fer respectar (en comptes de ser respectades), entre d'altres. En aquest sentit, podem observar que un 46,7% (19 nois i 30 noies) de l'alumnat ha afirmat que si una companya "s'enrotlla" amb molts nois serà criticada. Això podria significar que l'estereotip sobre que les dones han de tenir un perfil discret, precabut, púdic... continua vigent.

També cal ressaltar que un 47,6% de l'alumnat no ha mostrat una posició definida davant de l'afirmació que si una noia lliga amb molts nois és natural. És a dir, la meitat de l'alumnat no té una opinió clara sobre un aspecte que és ple dret de les dones. Tot i així, és positiu el fet que un 37,1% d'alumnat està d'acord. En canvi, que un noi lligui amb moltes noies està més acceptat. Segons aquesta enquesta, a gran part de l'alumnat li sembla correcte. Tot i això, segons els resultats anteriors, elles són criticades pel mateix.

En la pregunta oberta del final d'aquest bloc, observem com clarament les noies demanen igualtat amb respostes com: "Bé per ell, però no és just que l'home sigui vist com una fira per lligar amb moltes noies i que es critiqui una noia per fer el mateix", respecte i esmentant la masculinitat tòxica: "Depèn de com ho faci. Si ho fa perquè 'puc fer-me'ls a totes' no em sembla bé", etc. D'altra banda, hi ha respostes de nois que afavoreixen l'estereotip que els homes han de ser depredadors sexuals com ara "Sí, està bé perquè serà una màquina".

Pel que fa als comentaris sexistes, un 41,9% de l'alumnat es mostra ni acord ni en desacord amb l'afirmació sobre que és habitual que els nois de la seva edat vegin com una cosa negativa els comentaris i les actituds sexistes. Aquest percentatge no és favorable, tenint en compte que podrien no tenir una posició clara sobre això o bé no saber identificar comentaris sexistes. Tampoc ho és que hi hagi un 26,7% en desacord amb la qüestió, confirmant que els

nois normalitzen aquestes actituds sexistes i les duen a terme. Tot i així, hi ha un 31,5% d'acord amb la qüestió.

Un altre estereotip que hem observat, relacionat amb la sensibilitat de les dones, és que per ser més sensibles, insegures i inestables tendeixen a plorar més que no pas els homes. Pel que fa a l'alumnat, un 61,9%, 42 noies i 23 nois, discrepa, una dada molt positiva. Tot i això, el que destaca és que hi ha només 18 nois de 1r d'ESO que no han respost d'acord ni de desacord (22,9%): 9 estan d'acord i 9 en desacord. Això és preocupant, perquè la majoria de nois de la seva edat, segons les enquestes, no tenen una opinió clara al respecte i la meitat dels que sí que tenen una opinió formulada afavoreixen l'estereotip de sensibilitat i fragilitat de les dones.

Per contra, els nois serien raó de burles per plorar a classe. Novament, en aquestes situacions podem veure un estereotip de la masculinitat, la fortalesa, la poca sensibilitat i l'heroïcitat que han de tenir els homes i que justifica la falsa creença sobre que “els homes no ploren”. Podem identificar en les respostes la masculinitat tòxica i les seves idees que han de ser tancats i insensibles. Així ens ho fa veure l'alumnat en aquestes enquestes: un 41,9% d'acord, 20 nois, 16 de 1r d'ESO i 4 de 1r de Batxillerat, i 24 noies, 14 dels quals són de 1r d'ESO i 10 de 1r de Batxillerat. L'única diferenciació aparent és a l'edat, i pot ser degut a que els de 1r d'ESO estan més propers a la infància i poden tendir més a plorar que els del batxillerat, cosa que fa que sigui una situació més present a les seves aules.

Estereotips detectats al bloc “L'àmbit educatiu”:

En quart lloc, s'ha abordat el sexisme a les aules i a l'institut. En aquest bloc, he pogut veure situacions discriminatòries que ha viscut l'alumnat a l'àmbit educatiu.

Pel que fa als comentaris sobre el cos d'una altra persona als passadissos del centre, assetjament, hem observat que és més probable que un noi els faci sobre una noia que una noia sobre una altra noia. Un 42,9% nega haver escoltat aquests comentaris als passadissos freqüentment de nois, però, l'alumnat que hi està d'acord (24,7%), la majoria són noies. Concretament, 21 noies (12 d'1r d'ESO i 7 d'1r de Batxillerat) i 7 nois (4 de 1r d'ESO i 3 d'1r de Batxillerat). Un 55,2% nega haver-los escoltat per part de noies, específicament 30 noies (17 de 1r d'ESO i 13 de 1r de Batxillerat) i 28 nois (16 de 1r d'ESO i 12 de 1r de Batxillerat), molts més nois que a l'afirmació anterior. Segons aquestes dades, és menys probable o menys freqüent que les noies facin comentaris despectius cap al cos d'altres noies, al contrari dels nois. A parer meu, l'equip docent i l'equip directiu haurien d'estar atents a aquest tipus de

comentaris per frenar-los i que els alumnes no s'acostumin a una situació que és assetjament en tota la seva expressió, igual que ho són els del carrer, com he esmentat abans.

Reprement l'estereotip que les dones han de ser discretes i reservades, podem dir que, segons la societat en general, això també s'aplica a la roba. És més, si pateixen violència (sobretot sexual) s'acostuma a preguntar com anaven vestides, entre altres coses, culpabilitzant-les en certa part. Per aquest motiu, volia saber què pensa l'alumnat de la seva vestimenta en horari escolar. Afortunadament, el 78,1% discrepa que han de tapar-se per no provocar els nois a l'institut. Majoritàriament, han estat les noies qui han donat aquesta resposta: 51 noies, 33 de 1r d'ESO i 18 de 1r de Batxillerat, i 31 nois, 15 de 1r d'ESO i 16 de 1r de Batxillerat.

Tot i això, preocupa que hi hagi un 17,1% de l'alumnat que no té una idea formada sobre la qüestió i un 4,8% que està d'acord, 2 nois i 2 noies de 1r d'ESO i només 1 noi de 1r de Batxillerat. Encara que aquests dos últims percentatges siguin molt menors que l'anterior, crec que és important tenir-los en compte i treballar per tal que siguin nuls, ja que aquests pensaments poden portar a la cosificació sexual interpersonal de les noies i dones.

L'institut juga un paper molt important quan es tracta de les restriccions de vestimenta, les quals, en la meva opinió, no haurien d'existir. Jo mateixa vaig tenir experiències amb aquestes restriccions. Per exemple, durant un parell d'anys, en començar el curs, se'ns va recordar a l'alumnat que les noies no podien portar escots exagerats ni pantalons (o faldilles) molt curts. Per contra, als nois només se'ls va demanar no portar samarretes de tirants on se'ls veiessin massa les aixelles. Volia saber si aquestes normes sobre la vestimenta encara eren vigents i es remarcaven a l'inici del curs.

Segons aquesta enquesta, hi ha un 23,8% de l'alumnat que afirma que un professor ha avisat sobre les restriccions cap a les noies, com no portar shorts o tops curts. En concret, 8 nois, 3 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat, i 17 noies, només 2 de 1r d'ESO i 15 de 1r de Batxillerat. Tot i això, també hi ha un 57,1% que ho nega, així que és positiu veure que a molts no els hi passa. En canvi, encara que aquí veiem com moltes noies ho pateixen, només un 12,4% afirma haver sentit les restriccions de vestimenta dels nois, com les samarretes on se'ls vegin molt les aixelles. La majoria d'alumnes enquestats ho neguen, un 65,7%.

Tot i que els percentatges d'alumnes que es mostren d'acord amb les afirmacions són molt més baixos que en la resta d'opcions, podem veure que les persones que han sentit les normes de vestimenta de les noies són el doble que les que les han sentit sobre els nois, 23,8% i 12,4% respectivament. Per tant, són les dones les que pateixen més aquestes restriccions i les

que són més avisades. I ho són més encara quan van creixent, com hem vist a les respostes de batxillerat, on 15 noies s'han mostrat d'acord amb l'afirmació.

Normalment, s'acostuma a veure als professors més intimidants i a creure que s'han d'imposar més que les professores, pel fet de ser homes. Això té a veure amb la masculinitat tòxica. En canvi, freqüentment, si una professora s'imposa per tornar una classe a la calma, etc., se la veu com insistent, plom... els homes transmeten més autoritat. Un 17,1% de l'alumnat afirma que és més fàcil que una classe torni a la calma amb un professor que amb una professora. Així i tot, un 52,4% es mostra en desacord amb la qüestió, la qual cosa és molt positiva. Seguint aquesta mateixa línia, també podem dir que la majoria de l'alumnat nega que un professor sigui més respectat a l'aula que no pas una professora (53,4%). Tot i que hi ha un 14,3% que es mostra d'acord.

D'una altra banda, hem vist a la pregunta oberta que la majoria de l'alumnat considera que es tracta igual a professors i professores a l'aula, encara que hem trobat respostes que diuen el contrari com "A les professores les vacil·len", "Solen respectar més als professors que a les professores", "Hi ha molts companys que fan molt més cas a professors nois que a professores", "No. Tracten millor als professors" o "Als professors els veuen com els seus amics i a les professores al contrari". Fins i tot, afirmen que les professores reben insults, una forma d'agressió verbal, als professors. Un alumne diu que "Els professors són més respectats que les professores, que a vegades reben molts insults". Per tant, una part de l'alumnat detecta diferències a l'hora d'estar a l'aula amb un docent o una docent.

Un altre aspecte que he observat és que hi ha gent que ha patit violència a l'institut i no ha rebut ajuda per part del professor o professora que ho havia vist. Concretament, 25 alumnes, 14 noies, 10 de 1r d'ESO i 4 de 1r de Batxillerat, i 11 nois, 6 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat. És una qüestió preocupant que penso que s'hauria de treballar al centre. A l'Esteve Terrades existeix la iniciativa "T'escolto", on els alumnes poden demanar ajuda, però no és suficient si la resta no actua davant d'una situació de violència, ni ajudant a la víctima ni reprenent a l'agressor.

Afortunadament, un 46,7% afirma haver rebut ajuda. És crucial que l'equip docent estigui al corrent de la violència a l'institut i proporcioni l'ajuda i prengui mesures frenar la violència a les aules. També és rellevant que els resultats de les enquestes mostrin que els nois exerceixen més violència sobre els nois i les noies exerceixen més violència sobre les noies. De les persones que han patit violència a les aules, un 15,2% ho ha fet per un amic o conegut, on

trobem 10 nois i 6 noies, i un 11,4% que ho ha fet per una amiga o coneguda, on trobem 5 nois i 7 noies.

Durant l'anàlisi dels resultats, he trobat un altre tòpic molt freqüent: la falsa creença que el masclisme només afecta les dones. És a dir, les dones són les que més pateixen el sexisme i les que pateixen la violència masclista, però els homes pateixen aquest masclisme amb, per exemple, la masculinitat tòxica. També interioritzen des de petits molts comportaments i pensaments sexistes, que condicionaran i limitaran moltes actituds, decisions i conductes durant les seves vides.

Si els homes no veuen que hi ha una desigualtat clara, no poden formar part del canvi. I, com que el masclisme és exercit pels homes principalment, és un factor essencial el seu canvi. Així que volia veure si aquest tòpic continua a les aules i si els nois es veuen implicats en la lluita feminista. Un 44,7% de l'alumnat està d'acord que els seus companys de classe no es veuen interessats ni participatius quan es fan activitats sobre la dona i la violència de gènere. En aquest percentatge, trobem 27 noies, 18 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat, i 20 nois, 11 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat. Per tant, hi ha una part de l'alumnat d'ambdós sexes que afirma que hi ha cert desinterès per aquestes activitats per part dels nois. Això podria ser perquè senten la lluita feminista com un moviment totalment aliè a ells i no se senten identificats amb ella.

És molt rellevant que una part important de l'alumnat sigui conscient de la poca atenció que els companys posen en activitats sobre violència de gènere. Penso que s'haurien d'idear estratègies per tal que l'alumnat participés activament, ja que tota la informació que es dóna a aquestes activitats és vital per entendre la desigualtat entre homes i dones i les dificultats i obstacles pels quals passen les víctimes de violència de gènere.

Per tal de fer front al masclisme, és vital reconèixer la violència masclista. Tot i això, cal ressaltar que només el 36,3% de l'alumnat creu que l'institut els prepara per reconèixer-la i denunciar-la. Hi ha un gran percentatge de persones que no ho tenen clar, com els que han marcat ni acord ni en desacord (40%), o els que estan en desacord (23,8%), on trobem 16 noies, 12 de 1r d'ESO i 4 de 1r de Batxillerat, i 9 nois, 3 de 1r d'ESO i 6 de 1r de Batxillerat. Preocupa que hi hagi tantes noies que no se senten preparades per detectar-la o denunciar-la. Crec que s'haurien de fer accions per tal que percentatge fos nul, i que tothom sabés reconèixer-la en tots els sentits.

Anteriorment he esmentat la diferenciació entre sexes a l'esport i l'estereotip (les dones són menys hàbils, menys fortes, menys esportistes...) que l'acompanya. En aquest sentit, trobem que la majoria d'espais al pati estan ocupats per nois, segons afirma un 70,5% de l'alumnat. Aquestes respostes demostren que aquest estereotip encara és vigent i que és una realitat per a moltes noies (44 en aquest cas). Fins i tot, la diferència és tan gran que molts nois se n'adonen (30 en aquest cas). Un cop més, els instituts haurien de ser-ne conscients i establir estratègies per canviar-ho, però no pas normalitzar-ho, acostumar-se o donar-ho per fet.

El bloc de l'àmbit educatiu, compta amb una sèrie de preguntes dirigides a noies exclusivament. 59 noies han contestat a preguntes relacionades amb situacions masculistes que poden donar-se als instituts. A continuació, es presenta l'anàlisi d'aquestes respostes.

Tot i que, en molts casos el període menstrual no és incompatible amb fer esports, molts símptomes poden ser realment molestos i, inclús, dolorosos i dificultar el que es pugui fer una classe d'educació física amb normalitat i sense patir. Sovint, és necessari estar més informat per poder tenir empatia cap a aquelles alumnes que pateixen regles doloroses. La desinformació té com a resultat situacions en què, per exemple i com em va passar a mi, un professor d'educació física et digui que has de fer la classe, tot i tenir la regla i trobar-te malament. En presentar aquesta situació a les alumnes, un 34,6% afirmen que el professor les deixa no fer la classe d'educació física, però un 20,9% ho neguen.

D'una altra banda, un 28,8% de noies afirmen que el professor els ha dit que no és un impediment i els ha posat com a exemple a una altra dona que coneixen que sí que fa exercici amb la regla. Només hi ha un 26,3% de noies a les quals no li ha passat. El mateix passa amb la necessitat d'anar al lavabo durant aquest període, que sol ser major. Un 35% de les noies indiquen que els/les professors/es els han deixat anar, però un 25% indica que no, malgrat haver-ho explicat. De nou, professors i professores haurien de saber que cada dona viu la seva regla o el seu període d'hormonació amb símptomes diferents i que existeixen casos on poden ser molt dolorosos i impedir fer activitats esportives o augmentar la necessitat d'anar al lavabo.

Afortunadament, malgrat que una pregunta anterior de l'enquesta revela que les restriccions de vestimenta continuen vigents, sobretot per a les noies, un 62,8% de les alumnes afirmen que els/les professors/es no els han dit que la seva vestimenta era inadequada perquè distreia els nois. Malgrat això, a un petit percentatge de noies sí que els ha passat (6,4%). Tot i que aquest últim sigui molt petit, s'hauria de treballar per tal que fos nul i que cap noia visqués

una situació així a l'institut, que ha de ser un lloc lliure d'estereotips, prejudicis o discriminacions.

Per acabar, cal ressaltar que hi ha moltes dones que no s'han sentit discriminades a l'institut, concretament un 66,3%. Tot i això, continua havent-hi un percentatge de noies que probablement no tenen clar si ho han estat i han marcat l'opció de ni acord ni en desacord. Un 4,9% afirmen haver-se sentit discriminades, i n'hi ha algunes que ens exemplifiquen la seva experiència: "Parlant de videojocs em van dir: 'Què fas jugant? Ves a rentar plats o a escombrar la classe'. Em vaig sentir una mica malament". Això podria introduir un nou estereotip, que les dones són menys aptes també per als videojocs o la informàtica". Una altra reafirma els comentaris sexistes: "Comentaris de companys de classe respecte al meu cos. Lògicament mal, no soc una figureta que requereixi opinió externa".

Estereotips detectats al bloc “Violència i discriminació de gènere”:

En cinquè lloc, es presenten els estereotips de gènere i les situacions de discriminació que s'han identificat al bloc “Violència i discriminació de gènere”. A diferència dels altres blocs, els estereotips que s'hi presenten van acompanyats d'accions o opinions relacionades amb la violència de gènere de forma directa.

Pel que fa a l'assetjament de carrer, podem observar que un 44,7% de l'alumnat s'ha sentit perseguit/da pel carrer. A la seva majoria dones: 39 noies i només 7 nois. Malauradament, veiem que no hi ha diferència entre edats: 23 noies són de 1r d'ESO i 16 són de 1r de Batxillerat. Això significa que les dones viuen aquestes situacions d'assetjament, de persecució, sense importar l'edat, des de ben aviat.

Seguint la mateixa línia, les actuacions davant de l'assetjament en un carrer són també diferents entre homes i dones. Així ho indiquen les respostes de l'alumnat: 47,6% de persones que es mostren d'acord amb no tornar a passar per on les han assetjat anteriorment, 37 són dones i 13 són homes. En canvi, els que es mostren en desacord i tornarien a passar, un 28,6%, són la majoria homes, 18 nois (i només 12 noies). Com podem veure en aquests resultats, quan les alumnes tenen una mala experiència al carrer quant a l'assetjament, la por no desapareix quan ha acabat aquest episodi, sinó que es manté, de tal forma que han de modificar la seva rutina, com ara no passar per un carrer. Els nois, en canvi, són capaços de tornar a passar per carrers on s'han sentit assetjats amb més freqüència que les noies. Això podria ser perquè, socialment, als homes se'ls vincula amb qualitats com la valentia, l'heroïcitat i la fortalesa. Actuar com una persona que s'espanta i no s'enfronta a una situació així podria denotar

fragilitat o debilitat, ambdues són estereotips, però explicarien per què molts nois tornarien a passar per un carrer on s'han sentit perseguits.

Sobre les relacions tòxiques, hem observat que normalment són les noies les que avisen la persona que està vivint una relació tòxica de la situació o la seva gravetat. Ho sabem perquè de 65,7% alumnes que han afirmat que avisarien, 43 són noies i 28 són nois. Com a dada interessant, totes les noies de 1r de Batxillerat han dit que avisarien de la situació. Aquest fet indicaria que, a mesura que les noies avancen i creixen, aprenen a detectar aquestes situacions i, a més, estan disposades a actuar, cosa que resulta molt positiva.

Podem dir que una falsa creença és que la gelosia és normal quan estimes a algú. La possessivitat és, de fet, tòxica. I aquest tipus de pensaments donen pas a relacions tòxiques. En aquest alumnat, per sort, no és un tòpic molt normalitzat: un 39% de l'alumnat està en desacord amb l'afirmació "La gelosia és un sentiment normal quan s'estima a algú". Tot i així, que un 35,2% de l'alumnat ha marcat l'opció ni acord ni en desacord és desfavorable perquè la gelosia és un sentiment molt negatiu que sol acabar en la dominació, les prohibicions i el control sobre la parella. I, per tant, en la privació d'una llibertat total. La idea que si estimes a algú o tens parella és propietat teva i estar gelós/a és normal és totalment errònia i dona peu a les relacions tòxiques.

Aquest últim percentatge sumat al 25,2% d'alumnes que afirmen estar d'acord suma un 60,2% de l'alumnat. És molt destacable que, dels alumnes que estan d'acord, 13 són noies i 9 són nois de primer d'ESO. Únicament han marcat aquesta opció 2 noies i 3 nois de batxillerat. Això vol dir que aquesta falsa creença és més present a adolescents menors.

El mateix passa amb el control en les relacions. És tòxic. Per tal de conèixer com perceben els alumnes el control, se'ls va preguntar "Quan coneixes a algú que t'agrada, és normal voler parlar amb ell/a tot el dia i voler saber on està, amb qui està i què està fent". La tendència de les respostes és la mateixa que l'anterior: d'un 20% d'acord amb el fet que és normal, la majoria són de 1r d'ESO. D'11 noies en total, 9 són de l'ESO, i de 10 nois en total, 9 són de 1r d'ESO. No obstant això, el percentatge en desacord és alt, d'un 44,8% conformat per 26 noies i 19 nois, majoritàriament de batxillerat. Això significa que a mesura que creixen, són més conscients de les relacions tòxiques. Els i les estudiants que han marcat ni acord ni en desacord sumen un 35,2% dels enquestats. Igual que a l'anterior, aquesta tampoc és una dada positiva en aquesta pregunta. El fet que hi hagi gent que no tingui una opinió clara encara sobre el control que es fa sobre les parelles els fa més propensos a patir-la o fer-la.

Introduint una altra vegada l'amor romàntic, hem observat que l'alumnat no n'és plenament conscient ni de les relacions tòxiques ni de les actituds o accions que comporten. Per exemple, aguantar els problemes de la teva parella encara que acabin afectant el teu benestar. En aquesta pregunta, veiem que un 40,9% de l'alumnat es mostra en desacord, la qual cosa és positiva. Malgrat això, també hi ha un 33,3% que ha marcat les opcions ni d'acord ni desacord. Per tant, és molt probable que no tinguin clar què és una relació tòxica i, això, els farà més susceptibles a patir-la o a provocar-la. En últim lloc, veiem que un 25,7% dels estudiants estan d'acord amb aguantar els problemes de la parella tot i que acabin generant problemes en un mateix. Entre aquest, hi ha 16 dones, 15 de 1r d'ESO, i 11 nois, 4 també de 1r d'ESO. És destacable que hi ha 7 nois de Batxillerat d'acord amb aquesta qüestió, el que podria fer que exigissin que les seves parelles aguantessin els seus problemes com si fossin propis.

El mateix passa amb, per exemple, responsabilitzar-se dels problemes de la parella, percebre'ls com a propis i creure que has de ser part de la solució. Aquest punt està dintre de l'amor romàntic i que l'amor tot ho pot. Un 28,6% de persones estan d'acord. Per contra, el 27,6% de l'alumnat es mostra en contra d'aquesta idea. Dins d'aquest percentatge, hi ha 17 noies i 11 nois. És positiu que hi hagi noies que no acceptin aquest tipus d'actituds en una relació, tot i que n'hi hagi 15 que sí. Tot i això, hi ha un 43,8% de persones que no tenen una posició clara respecte a la qüestió. Crec que seria molt útil fer tallers d'educació emocional abordant les relacions tòxiques a l'institut, ja que gran part de l'alumnat no sap reconèixer les relacions tòxiques i això els fa més propensos a patir-les o provocar-les.

Un altre exemple de coses que no s'hauria de normalitzar en una relació és acceptar que la teva parella et contesti malament o que tingui una mala actitud amb tu perquè té problemes. Això no és una excusa. En això, la majoria de l'alumnat sí que hi està d'acord. Un 63,7% han marcat les opcions d'acord i molt d'acord, 45 són noies i 2 són nois. Només hi ha 2 noies de 1r d'ESO que ho acceptarien i 6 nois, dels quals 5 són de 1r d'ESO, la qual cosa ens torna a indicar que els estereotips amorosos neixen molt aviat.

Una altra actitud tòxica és renunciar a coses que t'agraden per la teva parella. La majoria de l'alumnat s'ha mostrat en desacord amb renunciar a coses que agraden per la parella, el 58,1%, on trobem 42 noies. És positiu que la majoria de noies tingui una clara opinió sobre les relacions tòxiques i el que s'accepta o no a una relació. Però, hi ha força nois, segons aquestes enquestes, que demanarien que s'acceptés aquesta actitud o que acceptarien renunciar a coses que els hi agraden per estar en una relació, i des d'edats primerenques com els 12/13 anys.

D'una altra banda, als resultats de les enquestes veiem que una part de l'alumnat està poc informat del que és abús, la discriminació, la violència (física i verbal, etc.)... encara que el 49,5% d'alumnes, entre els quals hi ha 37 noies i 14 nois, hagi afirmat que si la teva parella t'insisteix a tenir relacions sexuals i al final ho acabes fent, malgrat no voler-ho abans, és abús/violació, els que no ho consideren abús/violació són un 16,2% dels alumnes. Dins del percentatge trobem 8 noies i 9 nois, majoritàriament de 1r d'ESO. El fet que un 34,3% de l'alumnat hagi marcat l'opció de ni acord ni en desacord també podria ser perillós, ja que encara no tenen una opinió sobre el que és abús o violació. Això podria provocar que en un futur a curt, mitjà o llarg termini puguin protagonitzar aquests episodis, sigui com a víctimes o com agressors.

En relació amb la culpabilització per la vestimenta que algunes persones atribueixen, generalment, a les dones si viuen algun episodi de violència sexual, la majoria de l'alumnat, un 76,1% (52 noies i 28 nois), no creu que si una persona va vestida amb roba curta o escots i abusen d'ella, aquesta també té una part de responsabilitat de l'abús. Tot i això, el nombre de persones que no estan ni d'acord ni en desacord continua preocupant. 9 nois de 1r d'ESO han marcat aquesta l'opció i només 1 noi de 1r de Batxillerat. De noies, 5 i totes de 1r d'ESO. Això significa que no tenen una opinió clara sobre això. Aquestes qüestions no haurien de deixar lloc a dubtes, ja que un abús mai és culpa de la víctima i la seva vestimenta no justifica absolutament res.

Les persones que veuen la vestimenta de la víctima com una justificació d'abús són 3 noies de 1r d'ESO i 7 nois, 5 de 1r d'ESO. Tot i que aquestes últimes xifres siguin molt menors, haurien de ser totalment nul·les. El fet d'estar d'acord amb la premissa presentada implica que darrere d'ella hi ha pensaments molt masculistes i discriminatoris cap a les dones. Així i tot, és positiu que noies i nois, en la seva majoria, siguin conscients que una víctima d'abús o violació, no té part de responsabilitat, independentment de la seva vestimenta, etc., per tal que no culpabilitzin mai a una víctima o a ells/elles mateixos/es si ho visquessin.

Seguint la mateixa línia, si una persona pateix aquest tipus de violència i va beguda, tampoc té part de responsabilitat. I en això, les respostes de l'alumnat són positives fins a cert punt, igual que les anteriors. El 71,4% dels estudiants enquestats, on trobem 48 noies i 27 nois, no culpabilitzen a la víctima. Però, 6 nois, 4 de 1r d'ESO, i 3 noies, totes de 1r d'ESO, sí. I, un 19% d'alumnat no sap què pensar-hi. Com a últim apunt, una noia de setze anys ha respost "Ambdós per igual", cosa que continua sent negativa, ja que, igual que amb la vestimenta, el

fet d'estar begut no pot ser cap excusa perquè una altra persona s'aprofiti d'aquesta condició i es doni una situació d'abús.

Finalment, a través dels qüestionaris he pogut veure que existeix cert desconeixement de què és abús i violació. Molta gent afirma que no ho ha viscut, que no ho té clar o fan referència al traspàs de límits sense un consentiment previ. Per aquest motiu, és de vital importància que es treballi dintre i fora de les aules l'educació sexual i el que és la violència sexual. Només així, els nois i noies podran identificar situacions de perill (detectar violacions de límits, aprendre a dir que no, reconèixer formes no desitjades de contacte, etc.), interrompre l'intent d'interacció d'un agressor, aprendre estratègies per demanar ajuda a algú o intervenir en un episodi quan s'està veient des de fora.

Entre les noies, hem observat respostes molt completes com ara "L'abús sexual o violació consisteix a fer patir sexualment (com la violació) o abús verbal, físic. És una violència que pot patir qualsevol persona (desgraciadament més les dones). Obligar a mantenir relacions sexuals amb algú perquè s'aprofitin de tu (violació). I l'abús pot ser això (abús sexual), o també pot ser abús psicològic, verbal, físic...".

Per contra, les respostes dels nois són més buides, la majoria associant-ho només amb el sexe. Un noi diu que "Considero que és quan dues o més persones tenen sexe amb una altra persona o altres sense el seu consentiment", i un altre no sap què és i escriu "No entenc que és cada cosa, però segur que no he fet res d'això" a la casella del formulari. Un noi de primer de batxillerat ho ha exemplificat i ens diu que és "Alguna cosa que has estat obligat a fer o que no tens consciència a aquell moment, per exemple aprofitar-se que has begut per ficar mà, quan sap que a la vida ho faries".

Finalment, cal ressaltar la resposta d'una noia de 1r de Batxillerat que deixa constància del fet que, de vegades, les víctimes pateixen les agressions sexuals en silenci. Aquesta companya afirma que "Si, tinc violacions continuades quan tenia 8 anys i mai no li he dit a ningú".

3.2. ACCIÓ EDUCATIVA

Després d'haver analitzat els resultats de les enquestes, he decidit proposar l'acció educativa "Desmuntem 3 mites de l'amor romàntic a través del cine", ja que he pogut observar que una de les carències de l'alumnat és reconèixer actituds tòxiques a les relacions amoroses. A més, també he pogut veure que des de molt petits consumeixen continguts audiovisuals, on els rols de gènere en parella estan molt marcats. Per tant, aquests patrons de conducta i

esquemes de pensament neixen des de molt aviat, fins i tot abans d'entrar a l'institut. Un dels gèneres per on es transmeten són les pel·lícules, les quals consumeixen molt tant els infants com els adolescents. Com a resultat, el tema central d'aquesta iniciativa és l'amor romàntic i els estereotips de gènere al cine. Considero que és important treballar-ho perquè aquests comportaments tòxics poden acabar en violència de gènere o infravaloració de les noies quan estan en parella, a més d'altres conseqüències relacionades amb el sexisme.

Un dels elements crucials d'aquest taller seran els debats perquè l'alumnat ha de reflexionar i discutir diferents opinions i perspectives fins a arribar al punt màxim de l'expressió i adonar-se'n per si mateixos. Per fer-ho, es triaran diferents escenes de productes audiovisuals com sèries o pel·lícules, on queden reflectides actituds i conductes tòxiques en l'amor. Crec que aquest gènere ens ofereix l'oportunitat de tractar l'amor romàntic des d'una mirada crítica i amb perspectiva de gènere.

L'alumnat al qual està dirigida aquesta acció educativa és a 1r d'ESO, ja que començaran l'etapa de les relacions amoroses i és important anticipar-los a què s'ha d'admetre i què no a una relació.

3.2.1. Objectius

Mitjançant aquesta acció educativa, es pretén treballar l'amor romàntic i els comportaments tòxics a les relacions amoroses. A continuació, es concreten els objectius:

- Desenvolupar el pensament crític davant l'amor romàntic
- Descobrir els mites que giren en torn a l'amor romàntic a través dels productes audiovisuals
- Relacionar el que inculca l'amor romàntic a través dels productes audiovisuals amb els estereotips de gènere i els comportaments tòxics a una relació
- Prevenir a l'alumnat sobre les relacions tòxiques
- Vincular les relacions tòxiques amb la violència de gènere

3.2.2. Descripció

Aquesta acció educativa consisteix en dues sessions d'una hora. En aquest temps, es treballaran i es visualitzaran diferents escenes d'un minut, aproximadament, i es treballaran activitats que condueixin a l'alumnat cap a la reflexió sobre les formes de violència de gènere i els estereotips que amaga l'amor romàntic de la gran pantalla. Crec que els estudiants es poden

sentir identificats amb els personatges de les històries o, si més no, poden reflexionar sobre les situacions a les quals s'han d'enfrontar envers l'amor romàntic i trobar punts comuns amb ells mateixos. A continuació, s'esmenten les pel·lícules/sèries escollides i es fa una petita síntesi de la història que narren.

- *Crepuscle* (2008): en aquesta primera part de la saga, Bella Swan, la protagonista, marxa a viure amb el seu pare al poble de Forks. En començar l'institut coneix l'Edward Cullen, un noi misteriós i solitari que li crida molt l'atenció. Però ell guarda un secret: és un vampir. I Bella està decidida a descobrir-ho.
- *Aladdín* (1992): aquesta pel·lícula tracta la vida d'Aladdín, un esmunyedís lladre que viu a Agrabah amb el seu mico Abu. Un dia, rescata d'un problema i coneix a la princesa, Jasmín, qui havia escapat de palau decidida a explorar la ciutat i a descansar per una estona de la seva marcada vida de palau.
- *After: En mil trossos* (2020): Tessa Young és una noia de 19 anys que comença la universitat. Allà, coneix Hardin Scott, un noi fosc i misteriós amb un passat dur, i entaula una relació amb ell. Aquesta història romàntica i eròtica, sobretot a la primera pel·lícula (*After: Aquí comença tot*, 2019), tracta la innocència, l'amor, la traïció i el descobriment sexual. A la segona pel·lícula, a la qual pertany aquesta escena en concret, Tessa ho passa malament per la seva complicada relació amb Hardin. I trobem dilemes i problemes de tots dos personatges.

Les escenes escollides per tractar el tema de l'amor romàntic diuen el següent:

- *Crepuscle* (2008) - Bella Swan:

“Però morir en lloc d'algú a qui s'estima, em sembla una bona manera d'acabar”.

<https://www.youtube.com/watch?v=tc7gDIkBSQA> 0:30-0:46

Aquesta frase reflecteix el mite de sacrificar-ho tot per la parella, per amor (gustos, activitats, etc., fins i tot la vida, com en aquest cas). Durant aquesta saga en concret podem observar com la protagonista canvia tota la seva vida pel noi del qual està enamorada. Fins i tot sacrifica la seva mortalitat per tal de passar tota la vida amb ell. Això també ens porta a un altre mite: "El veritable amor mai s'acaba, és per sempre".

Amb això volem desmentir tots dos mites, ja que no has de sacrificar res per una altra persona, cal ensenyar que la teva vida és únicament teva i no s'ha de veure

influenciada per la teva parella, i que l'amor pot no ser per sempre. De fet, pensar que ho és, pot manipular indirectament la ment de persones que, per exemple, estan disposades a posar fi a una relació, pel motiu que sigui. Aquesta idea de l'amor fa pensar que ho has d'aguantar tot si estimes a una persona (un altre mite de l'amor romàntic), perquè això és el veritable amor, inesgotable. I la veritat és que no ho és i no cal aguantar comportaments o actituds no desitjades.

- Aladdín (1992) - Conversa entre Jasmín i el seu pare:

- Jasmín: "Si em caso, vull que sigui per amor."

- Pare: "Jasmín, veuràs, no només es tracta d'aquesta llei. Jo no viuré per sempre, i bé, vull assegurar-me que algú s'ocupi de tu, que algú et protegeixi."

<https://www.youtube.com/watch?v=r-OER39dSD4> 1:32-1:52

Aquesta escena reflecteix tant els mites de l'amor romàntic com els estereotips de gènere. En un primer lloc, cal ressaltar que, a Disney, la majoria de personatges femenins tenen un personatge masculí com a referent, normalment patern. Amb això, aquesta conversa es podria interpretar com a amor d'un pare cap a la seva filla, però no. Quant a la protecció de la seva filla, hauria de confiar més en la pròpia noia que no pas en un noi desconegut. Això demostra l'estereotip que les dones són fràgils i necessiten ser protegides. O, esmentant un altre mite de l'amor romàntic: "Trobar el seu príncep blau, que les rescati i les salvi". D'altra banda, també té indicis de possessivitat, ja que el pare vol que algú se n'ocupi d'ella, com si fos un objecte o una mascota que s'ha de cuidar i que no es val per si sola.

Com a observació sobre aquesta pel·lícula en concret, cal dir que a primera vista pot semblar innovadora, ja que Jasmín s'ha escapat de palau i es mostra rebel. No obstant això, a diferència de les pel·lícules Disney dels anys 30-60 (com Blancaneu), on la recerca del príncep blau era més òbvia, el que en realitat passa amb la protagonista femenina és que, al principi té uns propòsits alliberadors, com escapar de palau i viure lliurement, però tan prompte com coneix Aladdin i s'enamora, finalment es casen i torna al palau.

Amb això volem incidir que les dones no necessiten protecció aliena. Que en una parella es consideri així, encara que sigui inconscientment, pot donar pas al control, la possessió, etc., sota la justificació de "és per protegir-te" o "ho faig pel teu bé".

- After: En mil trossos (2020) - Discussió entre Tessa i Hardin

<https://www.youtube.com/watch?v=oSJvdMiLNgw>

En aquesta escena observem com Hardin, el nuvi de Tessa, la buscarà a una habitació en una festa. Aleshores, el mòbil sona i Hardin llegeix els seus missatges. Aquests eren de Trevor, un amic de Tessa que recentment havia conegut a la feina, qui deia:

"Feliç any nou! Vance m'ha explicat la bona notícia. No puc esperar a passar temps amb tu l'any que ve a Seattle".

Aquests missatges eren en un context laboral, ja que tots dos estaven destinats a treballar a Seattle aviat. Però Hardin no s'ho pren així i fuig de l'habitació. Tessa surt del bany i va a buscar Hardin, i es troba amb ell conversant amb una altra noia:

- "Hola! Feliç any nou! M'alegra que ho vam fer."

- "A mi també. Fes-me un favor i que quedi entre nosaltres."

- "És clar. No tinc memòria."

- "Gràcies."

Tessa empeny violentament a Hardin contra la paret i li insulta: "Tros de merda!".

Hardin la segueix i veu com ella va i fa un petó a un noi desconegut de la festa. Això l'enfada i empeny el noi tirant-lo a terra. Tot seguit discuteixen, en primer lloc, no per les converses fora de context, sinó pel petó. Ell l'agafa agressivament del braç i discuteixen. Ell es queixa que hagi besat un altre noi. Ella creia que la conversa amb la noia anterior era perquè s'havien besat i ell explica que s'estava disculpant amb la noia i que, això i tot, el que ha fet és per intentar ser millor persona per Tessa. Però continuen discutint sobre la confiança. Ell li diu que ja no sap què fer perquè ella l'estimi i hi confiï, i ella confessa que no hi confia. Val a dir que aquesta relació ja ha passat per problemes de confiança: a la primera pel·lícula ell va sortir amb ella per una aposta. Aleshores ell li diu que no és perfecta i acaben insultant-se per camins diferents.

El que vull remarcar al taller és la violència i agressivitat de la relació. Trobem el mite que la gelosia és normal, igual que revisar el mòbil de la teva parella, com fa Hardin. Això no és normal, la gelosia no és bona ni romàntica, i menys ho són el control i la possessivitat. També trobem que, en comptes de parlar les coses i aclarir-les, discuteixen agressivament, amb crits, empentes, insults, etc. Per altra banda, queda reflectida la victimització. Hardin es victimitza justificant les seves accions amb què les fa per a ella, per ser millor persona per ella. La veritat és que hauria de ser millor

persona per ell mateix i per totes les persones que l'envolten, no centrar la seva vida o personalitat en la parella.

En conclusió, aquesta saga de pel·lícules mostra conductes tòxiques com a pròpies de l'amor, omple de mites la concepció de l'amor juvenil dels espectadors i romantitza la violència i les relacions tòxiques entre, sobretot, els adolescents.

3.2.3. Temporització

Aquesta acció educativa es realitzarà en dues sessions. El *timing* proposat en aquesta programació sempre és aproximat però comptar amb hores senceres de classe sempre és positiu perquè es pot aprofundir força en les escenes triades a través de diferents activitats que aportin dinamisme a l'aula.

A continuació, adjunto el quadre *timing-activitats* que he proposat per ambdues sessions.

<i>Timing</i>	<i>Sessió 1: Els debats</i>
10 minuts	Introducció de què és l'amor romàntic, alguns mites que comporta i breu explicació sobre la dinàmica del taller.
15 minuts	Primera escena: "Crepuscle", els alumnes debaten sobre ella i en els darrers 5 minuts, l'instructor/a conclou els mites observats.
15 minuts	Segona escena: "Aladdín", els alumnes debaten sobre ella i en els darrers 5 minuts, l'instructor/a conclou els mites observats.
15 minuts	Tercera escena: "After: En mil trossos", els alumnes debaten sobre ella i en els darrers 5 minuts, l'instructor/a conclou els mites observats.
5 minuts	Explicació de la recerca que han de dur al següent dia de taller.

<i>Timing</i>	<i>Sessió 2: Autoreflexió grupal</i>
50 minuts	Exposició i visualització de l'escena escollida per cada grup (10 minuts per grup: 5 per exposar i 5 per veure la seqüència).

10 minuts	Vinculació de les relacions tòxiques amb la violència de gènere mitjançant una explicació i un exemple visual per la persona responsable del taller.
-----------	--

3.2.4. Dinàmica de desenvolupament

La primera sessió començarà amb una introducció per part de la persona que imparteix el taller a l'amor romàntic, què és i alguns mites que comporta. A més de per què s'ha vist la necessitat de fer aquest taller. Aquesta introducció hauria d'incloure un discurs com el següent:

“L'amor romàntic és un model de construcció social de la conducta amorosa, què acceptar, què sentir, etc. Es transmet a través de molts mitjans, pel·lícules, sèries, llibres, etc., i ha passat de generació en generació precisament per això, però és una idea antiga. Algunes de les seves característiques, imposicions sobre el veritable significat de l'amor, són: entregar-se completament a la teva parella, acceptar-ne tot d'ella i la seva forma de ser i actuar, sacrificar-se si és necessari (activitats, hobbies, etc.), responsabilitzar-se dels seus problemes com si fossin propis i ser-ne part de la solució, aguantar tota mena de problemàtiques en la relació perquè l'amor ho pot tot i ha de durar per sempre, estar tot el temps connectat/da a la parella d'alguna manera, i un llarg etcètera.

Totes aquestes suposicions són properes al patiment, ja que l'amor romàntic normalitza la violència i en suporta alguns tipus. Aquestes idees són presents en les relacions tòxiques, de fet, internalitzar-les donen pas a aquest tipus d'actituds i comportaments tòxics. És important treballar-ho i desmentir-ho per evitar que algú pateixi de relacions tòxiques o les dugui a terme. És perillós perquè molta gent té interioritzades moltes d'aquestes concepcions falses pel fet que es transmeten per canals que la gent consumeix molt, com ho són els productes audiovisuals, que tractarem concretament en aquest taller. Hem vist la necessitat d'incidir en aquest problema perquè l'alumnat, segons la recerca prèvia, encara no té clares les conductes i pensaments presents a una relació tòxica o en té algunes de normalitzades. Fins i tot, he observat que això neix abans d'entrar a l'institut, a causa de la quantitat dels nois i noies de primer d'ESO que normalitzen aquest tipus d'actituds.”

A continuació, s'introduirà la primera pel·lícula i es reproduirà l'escena de "Crepuscle". Com he dit anteriorment, aquesta pel·lícula es basa, principalment, en el mite del sacrifici. Això ho podem observar clarament a la primera pel·lícula amb la frase de la protagonista que analitzarem concretament a classe: "Però morir en lloc d'algú a qui s'estima, em sembla una bona manera d'acabar". En aquesta saga també s'aprecia el mite que "l'amor és per sempre", ja

que la protagonista fa el que sigui, en aquest cas sacrifica la seva mortalitat tractant-se d'una saga fictícia, per passar-hi la resta de la vida. Volem ensenyar, principalment, que la teva vida no s'ha de veure condicionada per una altra persona, i que l'amor pot variar en les teves etapes, és a dir, no ha de ser per sempre, i no s'ha de forçar això. Quan s'acabi, s'introduirà un moment de reflexió sobre el fragment i l'alumnat haurà de decidir si consideren aquesta actuació normal o no. Les persones que coincideixen en la seva posició s'agruparan, creant dos grups diferenciats a l'aula. Entre els membres dels grups, hauran de detallar els motius que els porten a aquest punt de vista, crear un discurs per defensar la seva postura i posar-lo en comú a classe. Quan acabin de fer l'aportació, els membres del grup contrari hauran d'intervenir i desmuntar els arguments de l'altre equip. Al final de la dinàmica, es tornarà a preguntar als alumnes quina és la seva postura sobre l'escena per saber si ha canviat la seva perspectiva amb les aportacions dels altres.

En cas que tots es posicionessin en la mateixa postura, haurien d'exposar els seus arguments de la mateixa manera. De la mateixa manera, es farien dos grups i cadascun aportaria els motius més importants que els porten a posicionar-se així davant l'escena.

Finalment, les persones representants de cada grup haurien de concloure la posada en comú quan quedessin 5 minuts dels 15 estipulats per escena-debat, i dir clarament quins mites s'han observat a la pel·lícula o als personatges i desmentir-los breument (explicats a l'apartat "3.2.2. Descripció").

Imatge de Crepuscle. Font: Youtube

D'aquesta manera, penso que podríem aportar autoreflexió i una retroalimentació important entre l'alumnat a aquest taller, la qual cosa considero molt important. Des del meu punt de vista i la meva experiència com a alumna, sempre s'aprèn millor quan has de reflexionar la qüestió tu mateix/a mitjançant casos pràctics com serien les escenes triades.

Consegüentment, es reproduirà la segona escena: "Aladdín", i els alumnes i la persona a càrrec hauran de fer el mateix que acabo d'explicar. En aquesta pel·lícula, repassant el que he dit anteriorment, tractarem principalment una conversa entre la princesa i el seu pare, on ell li diu que ha de casar-se perquè ell no viurà per sempre i necessita que algú la protegeixi i se

n'ocupi, malgrat que ella mostra el seu descontent a casar-se sense amor. Aquí parlarem del mite de la fragilitat de les dones i la necessitat de protecció. La pel·lícula, en general, destaca perquè malgrat que la princesa inicialment desitja escapar-se de palau i ser lliure, acaba tornant-hi i casant-se amb el protagonista. És a dir, ha canviat els propòsits per l'amor.

De la mateixa manera passarà amb la tercera i última escena: “After: En mil trossos”. En aquesta pel·lícula, com he explicat anteriorment, treballarem les reaccions i actituds agressives i impulsives en una relació. També la gelosia i la possessió. L'escena observada serà una en què la parella discuteix després que ell veïés missatges d'un altre noi relacionats amb el context laboral en què expressava la seva alegria per treballar-hi properament. Ella, per la seva banda, malinterpreta una conversa entre el seu xicot i una altra noia de la festa, i seguidament fa un petó a un desconegut en venjança. Ell l'agafa de manera violenta i tots dos comencen a cridar-se, a discutir i a retreure's les coses. Res no se soluciona i ella fins i tot confessa que no confia en ell. El fet que ell li revisi el mòbil ens fa pensar que ell tampoc no hi és. En general, l'escena és violenta i la saga de pel·lícules representa molts tòpics de l'amor romàntic i romantitza les relacions tòxiques entre els adolescents i els joves.

Per tancar la sessió, en els darrers 5 minuts, el/la tallerista explicarà la recerca que l'alumnat ha de fer per a la propera sessió. En primer lloc, hauran de fer grups de tres. A l'atzar, s'escolliran quatre grups que, per a la propera sessió, hauran de portar una escena d'una pel·lícula o sèrie amb comportaments o actituds tòxiques. Hauran d'explicar quins són i quins estereotips o rols de gènere veuen presents i per què ho creuen així. Els altres quatre grups faran el mateix, però amb actituds que considerin sanes en una parella. Hauran d'explicar per què creuen que aquesta actitud a l'escena escollida és sana.

La primera sessió està ideada per complir els dos primers objectius de l'acció educativa: "Desenvolupar el pensament crític davant l'amor romàntic" i "Descobrir els mites que girin al voltant de l'amor romàntic a través dels productes audiovisuals". És per aquest motiu que la treballarem amb debats, per tal de desenvolupar el pensament crític davant de l'amor romàntic, A més, la persona a càrrec del taller farà una breu conclusió esmentant-ne els mites existents envers l'amor romàntic que trobem a les pel·lícules seleccionades.

A la segona sessió, cada grup tindrà cinc minuts per presentar l'activitat que hauran fet i abordar les qüestions esmentades anteriorment i cinc minuts més per posar l'escena que hagin triat a la pissarra digital, per la qual cosa hauran de portar el link o un arxiu en vídeo. La persona responsable del taller intervindrà si la creença d'un grup és equívoca i ho farà sempre

des de la crítica constructiva i la reflexió. Per exemple, confondre una actitud tòxica amb un comportament sa. Així doncs, es corregiria per tal de fomentar un veritable aprenentatge sobre aquestes qüestions, que és la intenció del taller. En cap cas es pretén renyar o donar estímuls negatius a l'alumnat amb aquesta acció educativa.

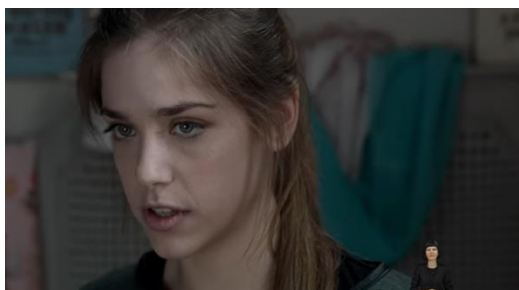
Per tancar el taller, durant els 10 minuts restants, el/la responsable explicarà per què les relacions tòxiques estan vinculades amb la violència de gènere i posarà una breu seqüència com a exemple. Aquesta intervenció hauria de ser similar al següent text:

“En primer lloc, les relacions tòxiques solen sorgir mitjançant la dependència emocional. És a dir, la víctima o la més dependent en la relació mostra una manca de necessitats emocionals i afectives, i les intenta cobrir amb l'altra persona, la qual sol ser la més independent. Tot i això, sorgeixen perquè tots dos tenen normalitzats uns patrons d'actituds i comportaments tòxics. Segurament a causa de l'amor romàntic i com es transporta per molts mitjans, com hem explicat al començament del taller. Cal ressaltar que les relacions tòxiques afecten també l'autoestima, com et perceps a tu mateix, també t'aïllen del teu cercle proper de persones i dels teus gustos i hobbies, de manera que una vegada estàs immersa i creus que no mereixes res més, és difícil sortir. Per això, és molt important que a la mínima acció com totes les que hem visualitzat i explicat en aquest taller, o similars, cal sortir-ne.

Les relacions tòxiques, cal ressaltar, estan relacionades directament amb la violència de gènere i tots els tipus de violència (física, com empentes i agafadors, verbal, com insults, etc.). Però ara ens centrarem en la violència de gènere. Tot i que el maltractament pot ser tant envers l'home com envers la dona, en destacarem la violència perquè és més freqüent. Moltes de les relacions tòxiques han acabat en el pitjor: assassinats, violacions, etc. Això només és el cim de l'iceberg, però també n'hi ha amb pallisses brutals cada dia, etc. És per això que no cal aguantar res per ningú, ni que t'aixequi la mà, encara que sigui una vegada, ni la veu, ni que et critiqui, etc. I, de nou, el mite romàntic que “cal aguantar-ho tot per amor”, fomenta aquest tipus de relacions.”

Finalment, es posaria en pantalla la seqüència “Si tu chico te da miedo. CUENTA” del Ministeri de Sanitat, disponible a <https://acortar.link/P1hl2d>. Aquest curt mostra la conversa entre dues amigues: una està vivint una relació abusiva/tòxica, i l'altra ja l'ha passat. Parteix que el nuvi de la noia li envia molts missatges, i ella diu que sempre vol saber on és, amb qui, etc., esmentant actituds molt presents en aquest tipus de relacions. L'amiga li brinda el seu suport i l'anima a tallar-lo, tal com ella va fer. Al final, el nuvi la truca i ella penja, després de

pensar-ho, i abraça la seva amiga, donant a entendre que està decidida a acabar amb això. El curt en si és una manera de mostrar que es pot sortir d'una relació abusiva o de la violència de gènere. He considerat aquest vídeo i no un altre perquè crec que és un exemple que mostra actituds i patrons que els adolescents poden reconèixer. També serviria per remarcar que han de demanar ajuda immediatament o com més aviat millor, perquè sí que hi ha sortida. També estaria bé esmentar-los la iniciativa “T'escolto” del centre, explicada al marc teòric, on poden parlar amb la professora Maite Chamizo sobre aquests temes de forma confidencial.

Imatge del curt “Si tu chico te da miedo. CUÉNTALO”. Font: Youtube

Aquesta segona sessió està ideada per abordar els objectius següents de l'acció educativa: "Relacionar el que inculca l'amor romàntic a través dels productes audiovisuals amb els estereotips de gènere i els comportaments tòxics a una relació", la qual cosa es complirà amb les reflexions de l'alumnat, fomentant l'autoreflexió que creiem tan important; "Prevenir l'alumnat sobre les relacions tòxiques" i "Vincular les relacions tòxiques amb la violència de gènere", que farà la persona a càrrec del taller al final de la sessió.

4. CONCLUSIONS

Durant aquesta investigació, hem aprofundit en la discriminació de gènere i el masclisme a l'adolescència. Per aquest motiu, s'han abordat aspectes com els estereotips i rols de gènere, el sexisme, la violència masclista, les relacions de parella tòxiques i els mites de l'amor romàntic. Tots ells han estat tractats al marc teòric, però també al treball de camp.

Com hem pogut veure a través de l'anàlisi dels resultats de les enquestes, els estereotips de gènere continuen vigents, tot i els avenços que s'han fet en el terreny de la igualtat entre homes i dones. Tot i que aquests estereotips passen desapercebuts o es normalitzen, mitjançant aquest treball queda reflectit el fort arrelament que existeix en els diferents rols d'homes i dones, nois i noies i nens i nenes, així com les actituds sexistes que presencien o protagonitzen els adolescents.

Tota aquesta recerca, especialment l'acció educativa, està pensada per reduir la discriminació de gènere en l'alumnat de l'IES XXXXXXXXXX Per fer-ho, vaig considerar

imprescindible conèixer la visió i experiència de l'alumnat en primera persona. Per aquest motiu, es van realitzar enquestes on es preguntava a l'alumnat de 1r d'ESO i 1r de Batxillerat pels rols familiars, la infància, les relacions entre iguals, l'àmbit educatiu i la violència i discriminació de gènere.

Gràcies als resultats extrets de les enquestes, he pogut veure que l'àmbit familiar i social són dels àmbits més importants a l'hora de transmetre estereotips de gènere i que aquesta transmissió ja comença a la infància. També ho són les joguines i els productes audiovisuals que consumeixen. De fet, ja des del naixement, es carrega amb una sèrie d'estereotips diferents a nens i nenes, començant pels colors (rosa per a elles i blau per a ells). També he pogut determinar els estereotips vigents a l'adolescència de l'alumnat i saber si existeixen tendències o diferències quant a discriminació de gènere segons les seves edats. Encara que, en general, hi ha patrons que es repeteixen en ambdues franges d'edat, atès que els dos cursos concorden entre si amb les respostes en moltes de les qüestions.

Mitjançant les dades que m'han proporcionat les enquestes, he pogut comprovar que la meua hipòtesi general es confirma. Hem observat que els nens i nenes viuen i absorbeixen uns rols de gènere molt marcats a les dinàmiques familiars des de petits i també associen pel·lícules, joguines o professions amb un sexe o un altre. Després, en la seva adolescència, mantenen o desenvolupen en alguns casos opinions tòxiques i/o masclistes que vénen des d'abans d'entrar a l'institut, com hem comprovat.

Pel que fa a la hipòtesi específica 1, **“Les estudiants de l'Institut Esteve Terrades es senten discriminades pel seu sexe o gènere”**, es refuta a la major part de l'alumnat. A l'enquesta hi ha hagut una pregunta específica sobre això i la majoria de noies la neguen. però hem pogut veure situacions on sí que s'han sentit discriminades, com comentaris sexistes al centre, o com criticarien a una companya si s'enrotlla amb molts nois (en canvi a un noi no se'l criticaria).

Quant a la hipòtesi específica 2, **“Els estereotips de gènere vigents a l'adolescència estan relacionats amb la vida acadèmica, la forma de relacionar-se, els patrons familiars, la vestimenta i l'oci”**, es valida. Quant a la tria acadèmica, hem vist que, durant la infància, no existeix una clara diferenciació o tendència a escollir unes matèries o unes altres. Així i tot, hi ha altres àmbits on sí queda plasmada l'existència d'estereotips de gènere. Per exemple, hem vist que si un noi plora a classe serà motiu de burla, en la forma de relacionar-se i que si una noia s'enrotlla amb molts nois serà criticada. Quant als patrons familiars, un nombre important

de noies tenen la responsabilitat de cuidar dels seus germans. D'una altra banda, les restriccions o normes de vestimenta per les noies són majors que pels nois i a elles se les avisa més que a ells.

Pel que fa a la hipòtesi específica 3, **“Els primers estereotips i altres formes de discriminació de gènere sorgeixen a la infància i estan relacionats amb la criaça i la vida familiar”**, es confirma. Hem observat com la mare té una presència molt rellevant en les tasques domèstiques i com el pare, en canvi, destina el seu temps a casa a tasques administratives o de reparació i la dedicació és menor a les tasques domèstiques. Aquests rols familiars són clau a l'hora d'associar unes responsabilitats o unes altres a un gènere quan som nens i nenes. A més, també he pogut veure com a la infància es vinculen determinades joguines, pel·lícules, professions, maneres de parlar... a un sexe determinat.

També hem vist que els ànims que reben nens i nenes en fer-se mal físicament són diferents: a ells veiem una manca d'importància i l'ús adjectius que eixamplen la seva força com a 'campió' i a elles l'ús d'un to dolç considerant-les més fràgils. Addicionalment hem pogut veure el tipus de contingut audiovisual que solen consumir nens i nenes, ben diferenciat per sexe, així com el tipus de joguines amb les quals juguen quan són infants. Totes aquestes qüestions ens mostren que els primers estereotips que sorgeixen estan relacionats amb la criaça i la vida familiar.

Quant a la hipòtesi específica 4, **“Les conductes i pensaments masclistes estan més interioritzats en els nois que en les noies”**, es confirma. Hi ha més nois que noies que, quan s'ha preguntat per actituds tòxiques en una relació, s'han mostrat a favor davant d'aquestes.

Pel que fa la hipòtesi específica 5, **“Les persones que es troben a l'adolescència mitjana tenen la perspectiva de gènere molt més present a l'hora de pensar, prendre decisions o actuar”**, es corrobora. Aquestes diferències es troben a les qüestions relacionades amb les relacions tòxiques. Els alumnes de 1r d'ESO tenen més presents les falses creences de l'amor romàntic que els de batxillerat, que són ja a l'adolescència mitjana. Generalment, també són els de 1r d'ESO els que tenen una manca d'opinió més repetida en algunes qüestions, el que significa que no tenen una postura clara. Aquest últim aspecte podria arribar a ser molt desfavorable a l'hora de relacionar-se amb altres persones, crear nous vincles o amb la concepció que poden arribar a tenir de sí mateixos/es.

Per últim, sobre la hipòtesi específica 6, **“Reconèixer els factors educatius i socials masclistes de l'alumnat és imprescindible per crear estratègies efectives per fer front a la**

discriminació masclista entre adolescents dels centres educatius”, queda validada. Hem pogut observar al marc teòric com dos centres (CEIP Rafael Alberti i IES [REDACTED] a) han reconegut alguns factors masclistes entre l’alumnat i han creat una estratègia, en aquest cas la coeducació, per afrontar-ho en les aules.

Una altra observació important que s’ha fet en aquest treball ha estat la detecció de la manca de principis sans en les relacions de parella entre l’alumnat. Al contrari que les relacions adolescents tòxiques, les relacions saludables proporcionen seguretat en els adolescents i fomenten el desenvolupament d’habilitats interpersonals com l’empatia, la comunicació i l’assertivitat. Per aquest motiu, vaig considerar molt important treballar aquest punt i fer una proposta per potenciar l’esperit crític dels estudiants sobre les relacions tòxiques i els comportaments masclistes en parella. Així doncs, han estat el tema principal de la meua proposta educativa. Aquesta, com hem vist, es centra en treballar els mites de l’amor romàntic per prevenir els estudiants d’actituds i comportaments tòxics en una relació amorosa.

En últim lloc, he pogut comprovar que l’educació és una eina molt potent per desafiar o posar en evidència la solidesa inexistente dels raonaments i idees que desemboquen en els estereotips de gènere. Mitjançant la revisió dels projectes de coeducació de l’IES [REDACTED] i del CEIP Rafael Alberti he conegut una nova forma d’educar, que es basa en realçar la igualtat de gènere i promou que no existeixen diferències de capacitats o habilitats entre homes i dones, així com que no haurien d’existir diferències entre drets o oportunitats.

“No hi ha barrera, pany ni forrellat que puguis imposar a la llibertat de la meua ment”

Virginia Woolf, escriptora britànica

5. BIBLIOGRAFIA

- Olid, B. (Edició original). (2017). *Feminisme de butxaca*. Angle Editorial.
- Despentès, V. (Edició original). (2006). *Teoría King Kong*. Random House.

6. WEBGRAFIA

- Águila, Y; Hernández, V.E; Hernández, V.H. (2016). Revista Médica Electrónica, 38, 697-710: *Las consecuencias de la violencia de género para la salud y formación de los adolescentes*. Disponible a: http://scielo.sld.cu/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1684-18242016000500005

- Alonso, A. (2016). RealKiddys: *¿Qué es la coeducación? ¿Qué es coeducar?* Consultat el 13 de juny de 2022. Disponible a: <https://www.realkiddys.com/coeducacion-en-la-vuelta-al-cole/>
- Amnistía Internacional Sección Española: *Derechos sexuales y reproductivos*. Consultat el 12 de maig de 2022. Disponible a: <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/temas/derechos-sexuales-reproductivos/>
- Amnistía Internacional Sección Española: *10 preguntas y respuestas sobre el matrimonio infantil*. Consultat el 12 de maig de 2022. Disponible a: <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/blog/historia/articulo/10-preguntas-sobre-el-matrimonio-infantil/#:~:text=%C2%BFQu%C3%A9%20es%20un%20matrimonio%20infantil,alcanza%20antes%20de%20los%2018>
- Amnistía Internacional: *Datos claves sobre el aborto*. Consultat el 18 de maig de 2022. Disponible a: <https://www.amnesty.org/es/what-we-do/sexual-and-reproductive-rights/abortion-facts/>
- Amurrio, M; Larrinaga, A; Usategui, E, Del Valle, A. (2009). XVII Congreso de Estudios Vascos: *Gizarte aurrerapen iraunkorrerako berrikuntza = Innovación para el progreso social*

sostenible, pp. 227 – 248: *Los estereotipos de género en los/las jóvenes y adolescentes*.

Disponible a <https://www.campuseducacion.com/blog/wp-content/uploads/2018/04/Estereotipos-de-g%C3%A9nero-en-los-j%C3%B3venes.pdf>

- Ayuso, B. (2016). El País: *Soy intersexual, no hermafrodita*. Consultat el 7 de maig de 2022. Disponible a: https://elpais.com/elpais/2016/09/17/actualidad/1474075855_705641.html

- Badia, A. (2017). Fundación Salud y Comunidad: *La infancia también es género*. Consultat el 4 d'abril de 2022. Disponible a: <https://www.drogasgenero.info/la-infancia-tambien-genero/>

- Bermudez, G. Abogado.com: *¿Puedo demandar por discriminación de género, sexo u orientación sexual?* Consultat el 15 de juny de 2022. Disponible a: <https://www.abogado.com/recursos/discriminacion/discriminacion-de-genero.html>

- Bisquert-Bover, M., Giménez-García, C., Gil-Juliá, B., Martínez-Gómez, N. & Gil-Llario, M. D. (2019). International Journal of Developmental and Educational Psychology. Revista INFAD de Psicología., 5(1), 507: *Mitos del amor romántico y autoestima en adolescentes*. Disponible a: https://www.researchgate.net/publication/335551133_Mitos_del_amor_romantico_y_autoestima_en_adolescentes/link/5d6d1282a6fdcc547d727838/download

- Blum, R.W; Mmari, K; Moreau, C. (2017). Journal of Adolescent Health, 61, S3-S4: *It Begins at 10: How Gender Expectations Shape Early Adolescence Around the World*. Disponible a: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S1054139X17303555?token=DBD4BB68A84F8896FF19822420014F5DD0F01EAC60BB2EB607E70CD8BC465E3F80968DDBAC0DCE2EC05C7B4037697817&originRegion=eu-west-1&originCreation=20220819192521>

- Cáceres, D. (2021). Business Insider: *17 comportamientos machistas que sigues cometiendo o permitiendo en el trabajo sin darte cuenta*. Consultat el 13 de maig de 2022. Disponible a: <https://www.businessinsider.es/17-comportamientos-machistas-sigues-cometiendo-trabajo-822221>

- Canales, I. S. (2020). *The Conversation: Los niños y las niñas interiorizan los roles de género desde los 4 años*. Consultat el 7 de juny de 2022. Disponible a:
<https://theconversation.com/los-ninos-y-las-ninas-interiorizan-los-roles-de-genero-desde-los-4-anos-138082>
- CEUPE: *¿Qué es la infancia?* Consultat el 14 d'abril de 2022. Disponible a
<https://www.ceupe.com/blog/que-es-la-infancia.html?dt=1657215734067>
- Coq, J.M; Gerardin, P. (2020). *Revista EMC Pediatría: Desarrollo psicológico del niño*. 55(2), pp. 1-9. Disponible a:
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S124517892043834X>
- Del Moral, M.E. (2000). *Revista Comunicar*. 14, pp 208-217: *Los nuevos modelos de mujer y de hombre a través de la publicidad*. Disponible a:
<https://www.redalyc.org/pdf/158/15801427.pdf>
- Díaz, M.C. (2014). *Coeducación: PROYECTO DE COEDUCACIÓN. "CAMINAMOS HACIA LA IGUALDAD DE LA MANO DE LA COEDUCACIÓN"*. Consultat el 13 de juny de 2022. Disponible a <https://www.coeducacion.es/wp-content/uploads/2018/02/PROYECTO-DE-COEDUCACION%20%93N.pdf>
- Eddy, L.S. (2014) *Revista de Formación Continuada de la Sociedad Española de Medicina de la Adolescencia: La identidad del Adolescente. Como se construye*. 2(2), pp. 14-18. Disponible a: <https://cdn.adolescenciasema.org/usuario/documentos/02-01%20Mesa%20debate%20-%20Eddy.pdf>
- E. L. | EITB MEDIA. (2021): *El porcentaje de mujeres que asumen las tareas del hogar duplica al de hombres*. Consultat l'1 de juny de 2022. Disponible a:
<https://www.eitb.eus/es/noticias/sociedad/detalle/7888187/el-porcentaje-mujeres-asumen-tareas-hogar-duplica-al-hombres/#:~:text=En%20relación%20al%20reparto%20de,tres%20o%20más%20en%202019>
- EpData: *La mujer en la ciencia española, en datos y gráficos* (2022). Consultat el 9 de setembre de 2022. Disponible a: <https://www.epdata.es/datos/mujer-ciencia-espanola-datos-estadisticas/298?accion=1>
- Espinar, E. (2009). *Revista Padres y Maestros*. 326, pp. 17-21: *Estereotipos de género*. Disponible a: <https://revistas.comillas.edu/index.php/padresymaestros/article/view/1319/112>

- Fundacion Codespa: *6 razones por las que es necesario promover el acceso de la mujer a la educación* (2015). Última consulta: 17 d'octubre de 2022. Disponible a:
<https://www.codespa.org/blog/2015/04/14/6-razones-por-las-que-es-necesario-promover-el-acceso-de-la-mujer-a-la-educacion/>
- García, C. (2017). El País: *Los estereotipos de género se arraigan en los niños y niñas a los 10 años*. Consultat el 5 de maig de 2022. Disponible a:
https://elpais.com/elpais/2017/09/26/mamas_papas/1506419592_704218.html
- García, O. (2022). La Razón: *El PSG aparta al entrenador del equipo femenino por sospechas de agresión sexual*. Consultat el 12 de maig de 2022. Disponible a:
<https://www.larazon.es/deportes/futbol/20220525/4i2cmq2aync6jgc46bkhrfixga.html>
- García, R. (2012). Ensayos: Revista de la Facultad de Educación de Albacete, 27, 1-18: *La educación desde la perspectiva de género*. Disponible a:
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4202732>
- Giverti, E. (2016). DELS: *Sexismo*. Consultat el 9 de setembre de 2022. Disponible a:
<https://salud.gob.ar/dels/entradas/sexismo>
- Gómez, M. S. A. (2019). The Conversation: *Educación feminista: en los colegios y las familias aún queda mucho por hacer*. Consultat el 7 de juny de 2022. Disponible a:
<https://theconversation.com/educacion-feminista-en-los-colegios-y-las-familias-aun-queda-mucho-por-hacer-112792>
- Hermida, C.H. (2021). Universo: *Estereotipos masculinos y femeninos aún permean en el deporte*. Consultat el 4 de juny de 2022. Disponible a:
<https://www.uv.mx/prensa/deportes/estereotipos-masculinos-y-femeninos-aun-permean-en-el-deporte/#:~:text=La%20actividad%20deportiva%20se%20encuentra,su%20anatom%C3%ADa%20para%20la%20reproducci%C3%B3n>
- Herrera, P. (2000). Revista Cubana de Medicina General Integral, 16, 568-573: *Rol de género y funcionamiento familiar*. Disponible a:
http://scielo.sld.cu/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0864-21252000000600008
- InfoPalante/Colombia: *Conoce qué es el "amor romántico" y cómo normaliza la violencia*. Consultat el 19 de juny de 2022. Disponible a: <https://www.infopalante.org/hc/es->

co/articulos/4407077875735-Conoce-qu%C3%A9-es-el-amor-rom%C3%A1ntico-y-c%C3%B3mo-normaliza-la-violencia-

- Inmujeres, 3: *Los estereotipos de género en la infancia* (2020). Disponible a: http://cedoc.inmujeres.gob.mx/documentos_download/BA6N03.pdf
- Instituto Nacional de las Mujeres, 3: *Desigualdad en Cifras* (2020). Disponible a: http://cedoc.inmujeres.gob.mx/documentos_download/BA6N03.pdf
- Lantigua, I. F. (2015). ELMUNDO: *Los 10 estereotipos más aceptados en la adolescencia*. Consultat el 9 de maig de 2022. Disponible a: <https://www.elmundo.es/espana/2015/09/10/55f1956a46163fdb5a8b4580.html>
- López, E. (2016). SOCIOLOGIADOS. Revista de Investigación Social. 1(2), pp. 87-111: *MUJERES DEPORTISTAS ESPAÑOLAS: ESTEREOTIPOS DE GÉNERO EN LOS MEDIOS DE COMUNICACIÓN*. Disponible a: https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/61090/8/Sociologiadados_01_02_04.pdf
- Macho-Stadler, M. (2021). *Mujeres con Ciencia: Igualdad en cifras MEFP 2021*. Consultat el 23 de maig de 2022. Disponible a: [https://mujeresconciencia.com/2021/04/07/igualdad-en-cifras-mefp-2021/#:~:text=Elecci%C3%B3n%20de%20estudios&text=En%20efecto%2C%20la%20brecha%20de,Sociales%20\(55%2C%20%25\)](https://mujeresconciencia.com/2021/04/07/igualdad-en-cifras-mefp-2021/#:~:text=Elecci%C3%B3n%20de%20estudios&text=En%20efecto%2C%20la%20brecha%20de,Sociales%20(55%2C%20%25))
- Maqueda, A. (2022). Newtral: *El mapa de los países en los que el aborto es legal*. Consultat el 16 de maig de 2022. Disponible a: <https://www.newtral.es/aborto-legal-paises-mundo/20220504/>
- Martel, I. (2021). ABC: *Estos son los países en los que está penalizado el aborto*. Consultat el 4 de maig de 2022. Disponible a: https://www.abc.es/sociedad/abci-paises-penalizado-aborto-nsv-202109301021_noticia.html?ref=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F
- Médicos Del Mundo: *Sobre Mutilación Genital Femenina* (2017). Disponible a: https://www.medicosdelmundo.org/sites/default/files/2019_politica_mutilacion_genital_femenina_v_1.1.pdf
- MedlinePlus: *Aborto*. Consultat el 12 d'abril de 2022. Disponible a: <https://medlineplus.gov/spanish/abortion.html>
- Mejía, D. (2020). *Tu espacio: conéctate con la realidad: Los estereotipos en la publicidad: una reflexión de género*. Consultat el 4 d'abril de 2022. Disponible a:

<https://tuespacioujmd.com/2020/03/20/los-estereotipos-en-la-publicidad-una-reflexion-de-genero/>

- Mendoza, L (2016). Revista chilena de Obstetricia y Ginecología [online], 81(3), 254-261: *Matrimonio infantil: Un problema social, económica y de salud pública*. Disponible a: https://www.scielo.cl/scielo.php?pid=S0717-75262016000300013&script=sci_arttext
- Mimenza, O. C. & Mimenza, O. C. (2011). *Psicología y Mente: Los 7 tipos de violencia de género (y características)*. Consultat el 9 de setembre de 2022. Disponible a: <https://psicologiaymente.com/forense/tipos-violencia-de-genero>
- Ministerio del Interior - Secretaría de Estado de Seguridad - Gabinete de Coordinación y Estudios: *INFORME SOBRE VIOLENCIA CONTRA LA MUJER ESPAÑA (2015-2019)*. Consultat el 22 d'abril de 2022. Disponible a: <https://estadisticasdecriminalidad.ses.mir.es/publico/portalestadistico/dam/jcr:34be8e1f-e3a5-42d3-a6e9-1a38e13e5598/Informe%20sobre%20violencia%20contra%20la%20mujer%202015-2019.pdf>
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad: *Definición de Violencia de Género*. Consultat el 12 de juny de 2022. Disponible a: https://www.inmujeres.gob.es/servRecursos/formacion/Pymes/docs/Introduccion/02_Definicion_de_violencia_de_genero.pdf
- Ministerio de Salud Pública, Cuba: *Manual de prácticas clínicas para la atención integral a la salud de la adolescencia* (1999). Consultat l'11 de juny de 2022. Disponible a: <https://ccp.ucr.ac.cr/bvp/pdf/adolescencia/#>
- Ministerio de Trabajo, Migraciones y Seguridad Social. España: *Diferencias de género en los puestos de trabajo* (2019). Consultat el 20 de maig de 2022. Disponible a: <https://saludlaboral.org/diferencias-de-genero-laborales/#:~:text=Los%20hombres%20y%20mujeres%20tienden,predominan%20en%20el%20sector%20industrial>
- Naciones Unidas para Europa Occidental - España: *La igualdad de género en el trabajo requiere acabar con la discriminación y superar los estereotipos*. Consultat el 9 de juny de 2022. Disponible a: <https://unric.org/es/la-igualdad-de-genero-en-el-trabajo-requiere-acabar-con-la-discriminacion-y-superar-los-estereotipos/>

- Noticias, A. 3. (2022a, marzo 8): *La brecha salarial entre hombres y mujeres se sitúa actualmente en el 24% en España*. Consultat el 9 de setembre de 2022. Disponible a: https://www.antena3.com/noticias/economia/brecha-salarial-hombres-mujeres-situa-actualmente-24-espana_202203086227741a5bbac900017297d7.html
- Noticias Grupo Recoletas: *Cambios psicológicos y emocionales durante la adolescencia* (2021). Consultat el 9 de setembre de 2022. Disponible a: <https://www.gruporecoletas.com/noticias/cambios-psicologicos-durante-la-adolescencia/>
- Noticias ONU: *Las siete causas del matrimonio infantil en América Latina* (2021). Consultat el 13 de maig de 2022. Disponible a: <https://news.un.org/es/story/2019/07/1459081>
- Ordóñez, A. (2011). Universidad de San Francisco: *Género y deporte en la sociedad actual*. Consultat el 14 d'abril de 2022. Disponible a: <https://revistas.usfq.edu.ec/index.php/polemika/article/view/404/381>
- Palomo, M. Instituto Europeo de Inteligencias Eficientes IEIE: *Las 3 consecuencias de la discriminación de la mujer en la educación*. Consultat el 21 juny de 2022. Disponible a: <https://www.ieie.eu/las-3-consecuencias-de-la-discriminacion-de-la-mujer-en-la-educacion/>
- Pascual, A. (2016). Dedicar. Revista de Educación y Humanidades. 10, pp. 63-78: *Sobre el mito del amor romántico*. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5429358>
- Planned Parenthood: *¿Qué es ser intersexual?* Consultat el 25 d'abril de 2022. Disponible a: <https://www.plannedparenthood.org/es/temas-de-salud/identidad-de-genero/sexo-e-identidad-de-genero/que-es-la-intersexualidad#:~:text=%E2%80%9CIntersexual%E2%80%9D%20es%20un%20t%C3%A9rmino%20que%20se%20usa%20para%20definir%20a,masculino%E2%80%9D%20o%20%E2%80%9Cfemenino%E2%80%9D>
- Profamilia: *Adolescencia y pubertad: ¿Qué es? Cambios físicos mujeres y hombres* (2020). Consultat el 10 d'abril de 2022. Disponible a: <https://profamilia.org.co/aprende/cuerpo-sexualidad/adolescencia-y-pubertad/#:~:text=Crecimiento%20de%20las%20mamas%20y%20ensanchamiento%20de%20la%20cadera,la%20sudoraci%C3%B3n%20aparici%C3%B3n%20de%20acn%C3%A>

- Redacció BBC Mundo. (2018). BBC: *Rosalind Franklin, la olvidada científica detrás del descubrimiento de la estructura del ADN, uno de los más importantes para la medicina moderna*. Consultat el 10 de maig de 2022. Disponible a:
<https://www.bbc.com/mundo/noticias-44225714>
- Redacció El Periódico. (2021). El Periódico: *Pocas mujeres escogen carreras de ciencias y tecnología por sesgos de género*. Consultat el 15 de maig de 2022. Disponible a:
<https://www.elperiodico.com/es/ciencia/20211014/mujeres-carreras-ciencias-tecnologias-estereotipos-maternidad-referentes-12239972>
- Redacció Marca. (2022). Marca: *Para que lo sancionen de por vida: ¡Le expulsan y quiere agredir a la árbitra!* Consultat el 13 de maig de 2022. Disponible a:
<https://www.marca.com/futbol/america/2022/05/02/626fa8fdca47410f7d8b45cc.html>
- Redacció Marben Abogados laboristas. (2016). Marben Abogados: *Embarazo y discriminación laboral*. Consultat el 26 de maig de 2022. Disponible a:
<https://www.marbenabogados.com/embarazo-discriminacion-laboral/#:~:text=Actualmente%2C%20los%20datos%20hablan%20por,que%20ver%20con%20su%20maternidad>
- Requena, A. (2017). Eldiario.es: *Una mujer para cada botella de detergente*. Consultat el 8 d'abril de 2022. Disponible a: https://www.eldiario.es/micromachismos/mujer-botella-detergente_132_3103542.html
- Rodríguez, L. Nara Psicología: *Mitos del amor romántico en la adolescencia* (2020). Consultat el 19 de juny de 2022. Disponible a: <https://narapsicologia.es/publicaciones/mitos-del-amor-romantico-en-la-adolescencia/>
- Sánchez, J.M; Marcos, J.C. (2007). Madrid+D: *La imagen de la mujer en la publicidad: estudios, análisis y ejemplos*. Consultat el 10 d'abril de 2022. Disponible a:
<https://www.madrimasd.org/blogs/documentacion/2006/12/24/55870>
- SafeHouse Center – Domestic Violence Services: *¿Qué es Agresión Sexual?* Consultat el 13 de maig de 2022. Disponible a: <https://www.safehousecenter.org/agresion-sexual/>
- Salud Extremadura: *Cambios psicológicos e intelectuales en la adolescencia* (2018). Consultat el 12 de maig de 2022. Disponible a:
<https://saludextremadura.ses.es/ventanafamilia/contenido?content=cambios-psicologicos-intelectuales->

[adolescencia#:~:text=Durante%20la%20adolescencia%20tambi%C3%A9n%20se,de%20vista%20cognitivo%20como%20psicosocial](#)

- Sánchez, P. (2008). Murcia: Consejería de Educación, Ciencia e Investigación: *Prevención de la violencia contra la mujer*. Disponible a: [http://www.carm.es/web/pagina?IDCONTENIDO=1710&IDTIPO=246&RASTRO=c\\$m4330](http://www.carm.es/web/pagina?IDCONTENIDO=1710&IDTIPO=246&RASTRO=c$m4330)
- Toro, V. (2019). About Español: *Descubre el momento en el que acaba la adolescencia de tu hijo o hija*. Consultat el 29 de maig de 2022. Disponible a: <https://www.aboutespanol.com/cuanto-durara-su-adolescencia-23310#:~:text=Su%20duraci%C3%B3n%20es%20diferente%20en,pregunta%20a%20los%20expertos%20continuamente>
- UNESCO: *Igualdad de género y educación* (2022). Consultat el 17 de maig de 2022. Disponible a: <https://es.unesco.org/themes/educacion-igualdad-genero/stem>
- UNICEF España: *El matrimonio infantil desciende un 15% en la última década*. Consultat el 9 d'abril de 2022. Disponible a: <https://www.unicef.es/noticia/matrimonio-infantil-12-millones-de-ninas-se-casan-cada-ano>
- UNICEF España: *Matrimonio infantil: 12 millones de niñas se casan cada año*. Consultat el 17 de maig de 2022. Disponible a: <https://www.unicef.es/noticia/matrimonio-infantil-12-millones-de-ninas-se-casan-cada-ano>
- UNICEF: *¿Qué es la mutilación genital femenina? Respuestas a siete preguntas* (2020). Consultat el 3 de juny de 2022. Disponible a: <https://www.unicef.org/es/historias/lo-que-debes-saber-sobre-la-mutilacion-genital-femenina#:~:text=La%20mutilaci%C3%B3n%20o%20ablaci%C3%B3n%20genital,total%20de%20los%20genitales%20externos>
- Universidad Politécnica de Madrid: *Las mujeres solo suponen el 29% de los estudiantes de carreras técnicas*. Consultat el 19 de maig de 2022. Disponible a: <https://www.upm.es/e-politecnica/?p=5834>
- Zapata, M.M. (2019). Revista Level: *¿Cómo se imponen los estereotipos al vestir?* Consultat el 14 d'abril de 2022. Disponible a: <https://www.revistalevel.com.co/contenido/como-se-imponen-estereotipos-al-vestir>

7. ANNEXOS

BLOC 1 - VIDA FAMILIAR

1. A casa, qui organitza els àpats i cuina (esmorzars, dinars i sopars) és...

La mare / El pare / Tots dos per igual / Més la mare que el pare / Més el pare que la mare

2. Quan acabem de dinar, qui recull la taula és...

La mare / El pare / Tots dos per igual / Més la mare que el pare / Més el pare que la mare

3. Qui escull els aparells electrònics (televisió, ordinadors, mòbils...) que s'han de comprar és...

La mare / El pare / Tots dos per igual / Més la mare que el pare / Més el pare que la mare

4. Quan em poso malalt/a, qui m'acompanya al metge és...

La mare / El pare / Tots dos per igual / Més la mare que el pare / Més el pare que la mare

5. Quan m'he de comprar roba, qui m'acompanya és...

La mare / El pare / Tots dos per igual / Més la mare que el pare / Més el pare que la mare

6. A casa, les rentadores i els rentaplats les posa...

La mare / El pare / Tots dos per igual / Més la mare que el pare / Més el pare que la mare

7. Quan el meu comportament no ha estat adequat a l'escola, prefereixo explicar-li a...

La mare / El pare / Tots dos per igual / Més la mare que el pare / Més el pare que la mare

8. Les gestions administratives, com ara contractar una companyia de telefonia mòbil, les fa...

La mare / El pare / Tots dos per igual / Més la mare que el pare / Més el pare que la mare

9. Quan és el moment de fer les reunions amb el/la tutor/a de l'Institut, a la reunió va...

La mare / El pare / Tots dos per igual / Més la mare que el pare / Més el pare que la mare

10. Quan algun aparell s'espatlla a casa, qui el repara és...

La mare / El pare / Tots dos per igual / Més la mare que el pare / Més el pare que la mare

11. PREGUNTA OBERTA. Tens alguna responsabilitat a casa (cuidar al teu germà/na, treure el gos a passejar, netejar la teva habitació...)?

BLOC 2 - INFÀNCIA

1. Sempre he percebut el color rosa i el blau com a identitari del sexe femení i masculí respectivament.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

2. Durant la meva infància, no he jugat o he jugat poc amb joguines com cotxes elèctrics, ninos d'acció o pilotes.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

3. Durant la meva infància, no he jugat o he jugat poc amb cuinetes, nines o jocs de maquillatge.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

4. Les assignatures de ciències (matemàtiques i naturals) m'interessaven o m'agradaven molt menys que les llengües o les arts.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

5. Quan feien equips a educació física, sempre escollien abans als nois que a les noies.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

6. A l'escola primària, l'equip docent estava conformat per dones majoritàriament.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

7. Consumia moltes pel·lícules animades de superherois como ara Superman.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

8. Consumia moltes pel·lícules on les protagonistes eren princeses com ara Frozen.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

9. Quan queia al terra i em feia mal, algú venia a consolar-me amb un to dolç perquè no plorés o m'espantés.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

10. Quan queia al terra i em feia mal, em deien “vinga campió/na, això no és res, tu ets molt fort”

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

11. PREGUNTA OBERTA. Què volies ser de gran quan eres petit/a?

BLOC 3 - RELACIÓ ENTRE IGUALS

1. La majoria dels meus amics/gues són del meu mateix sexe.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

2. És més fàcil compartir situacions complicades o temes que em preocupen amb una amiga que amb un amic.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

3. No em sento còmode quan estic davant de persones del sexe contrari.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

4. Si algú de la meua edat fa un comentari pel carrer referint-se al meu cos m'ho prenc com una cosa normal i/o afalagadora.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

5. Quan persones de la meua edat, em fan comentaris grollers sobre el meu cos, callo i evito a la persona per no tenir conflictes o per por.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

6. És més adequat que els nois tinguin la iniciativa sexual.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

7. Si una companya "s'enrotlla" amb molts nois serà criticada per altres companys/es.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

8. Que una noia lligui amb molts nois és natural.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

9. És habitual que els nois de la meua edat vegin com una cosa negativa comentaris i comportaments sexistes.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

10. Les noies ploren més que els nois perquè són més febles, insegures o inestables.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

11. Si un noi es posa a plorar a classe, la resta de companys el criticarà i riuran a les seves esquenes.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

12. PREGUNTA OBERTA. Que un companyi lligui amb moltes noies està bé? Per què?

BLOC 4 - ÀMBIT EDUCATIU

1. Als passadissos de l'institut, al pati o als intercanvis de classe, és freqüent escoltar als nois fer comentaris sexistes sobre el cos de les noies.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

2. Als passadissos de l'institut, al pati o als intercanvis de classe, és freqüent escoltar a les noies fer comentaris sexistes sobre el cos de les noies.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

3. Les noies han de vestir discretes per no provocar als nois durant l'horari escolar.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

4. Quan la classe està esvarada, és més fàcil que torni a la calma si ho diu un professor que si ho diu una professora.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord/

5. Crec que els professors són més respectats a l'aula que les professores.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

6. He viscut algun tipus de violència (ja sigui física o verbal, etc.) a l'institut i els professors, sabent-ho o havent-ho vist en directe, no han actuat.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

7. Amb relació amb la pregunta anterior, com definiries el tipus de violència que vas viure (si és que ho vas viure)?

Per part de la meua parella o exparella / Estava patint una situació de bullying / Per part d'un amic o conegut / Per part d'una amiga o coneguda / Altres: (Oberta)

8. Quan ens fan xerrades sobre violència de gènere i/o activitats sobre la dona (com per al 8 de març), els meus companys no hi participen activament i/o no els interessa.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

9. Crec que a l'institut ens preparen per saber detectar la violència masclista i denunciar-la.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

10. Al pati, els espais (en majoria) estan ocupats pels nois, majoritàriament les pistes per fer esport (bàsquet o futbol).

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

11. A principi de curs, algun docent ens recorda que el codi de vestimenta de l'institut marca que les noies no poden portar roba curta com shorts o tops, si se'ls veu el maluc o tenen escot.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

12. A principi de curs, algun docent ens recorda que el codi de vestimenta de l'institut marca que els nois no poden portar roba on, per exemple, se'ls hi veuen les aixelles.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

13. PREGUNTA OBERTA. Els teus companys/es tracteu d'igual manera a un professor i a una professora? Sabries identificar alguna diferència?

PREGUNTES PER NOIES

1. Quan soc al meu període d'hormonació o regla, el/la professor/a d'educació física m'ha deixat no fer la classe si em trobo malament

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord/No contesta

2. Quan soc al meu període d'hormonació o regla, el/la professor/a d'educació física m'ha dit que això no és impediment i/o m'ha posat algun exemple sobre una persona que ell coneix que sí fa esport durant aquest període

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

3. Quan estic en el meu període d'hormonació o regla, he hagut d'anar al lavabo i un/a professor/a m'ho ha negat tot i haver-li explicat

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

4. He anat amb un escot o ensenyant el melic a l'institut i algun/a professor/a m'ha dit que això és inadequat perquè distrec als nois

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

5. En alguna o en més d'una ocasió, m'he sentit discriminada per ser dona a l'institut.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

6. PREGUNTA OBERTA. Si la teva resposta és “D'acord” o “Molt d'acord”, podries explicar quina ha estat la situació? Què va passar? Com et va fer sentir?

BLOC 5 - VIOLÈNCIA I DISCRIMINACIÓ DE GÈNERE

1. En algun moment, m'he sentit perseguit/da pel carrer.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

2. Al carrer, els comentaris grollers i sexistes sobre el meu cos els solen fer...

Noies / Nois/ Ambdós per igual / Més les noies que els nois / Més els nois que les noies

3. Si m'assetgen a un carrer, tracto de no tornar a passar per allà.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

4. Tot i que cregui que un amic/ga està en una relació tòxica, mai donaré la meva opinió o tractaré de fer-li veure la situació des d'un altre punt de vista

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

5. La gelosia és un sentiment normal quan s'estima a algú.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

6. Quan coneixes a algú que t'agrada, és normal voler parlar amb ell/a tot el dia i voler saber on està, amb qui està i què està fent.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

7. Si la meva parella té problemes (de qualsevol tipus), he de suportar-ho, tot i què m'acabin afectant a mi.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

8. Em sento responsable dels problemes de la meva parella i crec que he de ser part de la solució.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

9. Si la meva parella té problemes és normal que sigui dolent/a amb mi o em contesti malament perquè ho està passant malament.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

10. En una relació amorosa, és normal renunciar a coses que t'agraden per la teva parella.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

11. Si no vull tenir sexe amb la meva parella i ella m'insisteix per mantenir relacions sexuals i jo acabo fent-ho, no és abús ni violació.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

12. Els insults continuats són una forma de maltractament.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

13. Si algú et posa la mà a sobre només una vegada no t'està maltractant. És simplement un fet puntual.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

14. Si una persona va vestida amb roba curta o escots i abusen d'ella, aquesta també té una part de responsabilitat d'aquest abús.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

15. Si una persona va beguda i abusen d'ella, aquesta també té una part de responsabilitat d'aquest abús.

Totalment en desacord / En desacord / Ni acord ni en desacord / D'acord / Molt d'acord

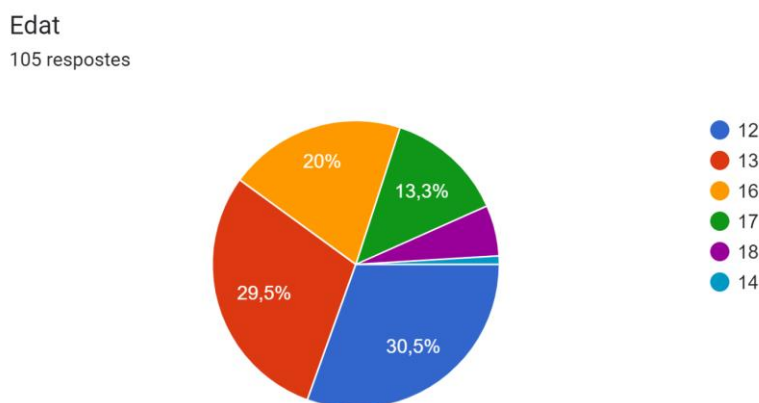
16. PREGUNTA OBERTA: Què consideres que és abús sexual i/o violació? Creus que has presenciada alguna situació que pugui considerar-se com a tal?

3.1.1. Resultats de les enquestes

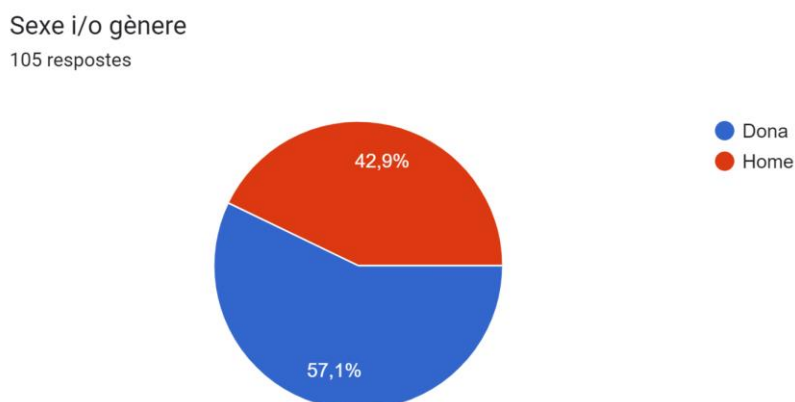
A continuació, es mostren els resultats de les enquestes que han respost els alumnes de l'Institut En aquest treball era necessari que responguessin a l'enquesta

l'alumnat de 1r d'ESO i de 1r de Batxillerat, proporcionalment, per poder veure l'opinió o situació dels que són a la primera etapa de l'adolescència i els que són a la segona.

En el següent gràfic, podem observar que han contestat l'enquesta 105 persones, un 60% eren alumnes de 1r d'ESO i un 40% eren alumnes de 1r de Batxillerat. La mostra no és la mateixa en ambdós cursos, ja que el nombre d'alumnes a batxillerat és menor que a l'ESO. Hi ha excepcions on no correspon l'edat amb el curs. Segurament, això sigui a causa d'alumnes que han repetit algun curs i són majors que la resta.

Aquesta enquesta ha estat resposta per un 57,1% de dones, 39 d'elles de 1r d'ESO i 21 de 1r de Batxillerat, i un 42,9% d'homes, 25 d'ells de 1r d'ESO i 20 de 1r de Batxillerat.

BLOC 1 - Rols familiars

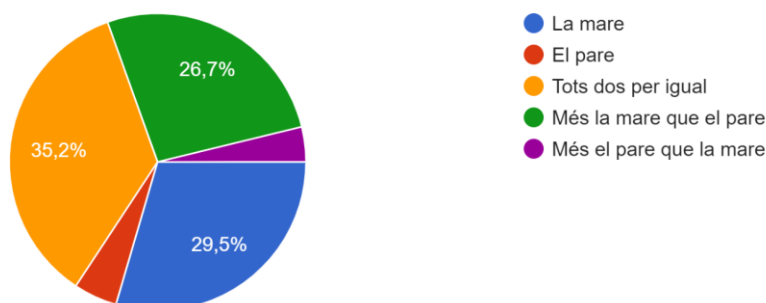
Aquest bloc estava ideat per conèixer l'àmbit familiar de l'alumnat perquè la dinàmica i els rols que observa el fill o la filla a casa (tasques domèstiques i familiars, actitud i

comportament de pare i mare) pot contribuir al masclisme i al desenvolupament d'estereotips de gènere.

La primera pregunta ha estat "Ets fill/a d'una família monoparental? Si és així, amb qui convius?". D'aquesta pregunta oberta, 18 persones han afirmat ser fills d'una família monoparental. 15 d'elles conviuen amb la seva mare i només 3 d'elles amb el seu pare.

En el següent gràfic, les respostes de l'alumnat mostren com les dones carreguen amb l'estereotip d'ocupar-se de la cuina. A la pregunta "A casa, qui organitza els àpats és...", un 26,7% ha respost que la mare s'encarrega més que el pare i un 29,5% ha respost que la mare únicament. I, tot i que un 35,2% ha respost que tots dos s'encarreguen per igual, les respostes ens deixen veure que les dones estan implicades, total o parcialment, en la tasca dels àpats, amb o sense el pare. El percentatge d'alumnes que ha respost que el pare s'ocupa més que ella és únicament del 4,8% i únicament el pare és d'un 3,8%.

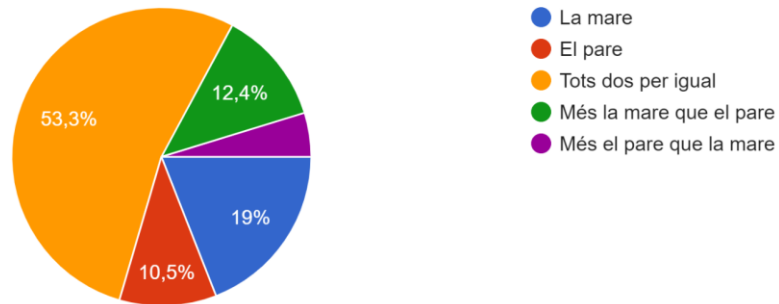
A casa, qui organitza els àpats i cuina (esmorzars, dinars i sopars) és...
105 respostes

A la pregunta "Quan acabem de dinar, qui recull la taula és...", es mostra un patró similar a l'anterior. Tot i que la meitat d'alumnat ha respost que tots dos s'encarreguen de desparar taula després de dinar, continua havent-hi més alumnes afirmant que la mare s'encarrega més (12,4%) o únicament (19%) en comparació amb els que diuen que el pare s'encarrega més (4,8%) o únicament (10,5%).

Quan acabem de dinar, qui recull la taula és...

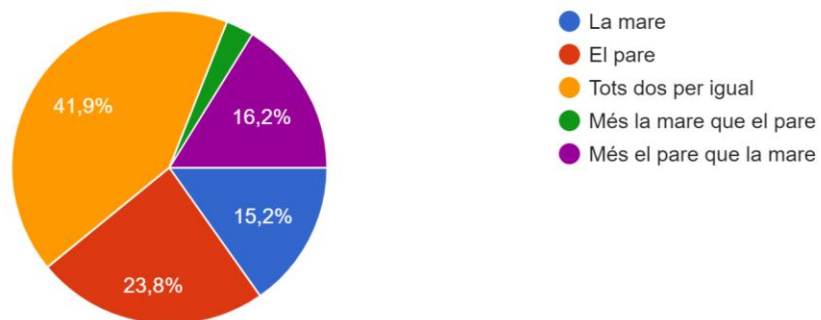
105 respostes

En la següent pregunta, es demana als alumnes que responguin a "Qui escull els aparells electrònics (televisió, ordinadors, mòbils...) que s'han de comprar és...". Les respostes que ens han donat afirmen que els homes s'encarreguen d'aquesta mena de decisions, com podria ser escollir els aparells electrònics a casa. Un 41,9% diuen que tots dos per igual. Un 23,8% responen que el pare únicament. Aquesta última dada sumada als que diuen que el pare ho fa més que la mare (16,2%) ja dona un 40%. Mentre que el percentatge de les persones que han respost que és la mare qui s'encarrega és més baix, d'un 15,2%.

Qui escull els aparells electrònics (televisió, ordinadors, mòbils...) que s'han de comprar és...

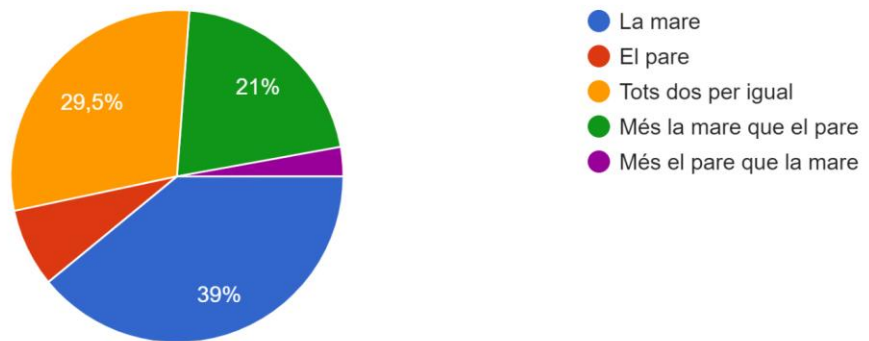
105 respostes

A "Quan em poso malalt/a, qui m'acompanya al metge és...", les respostes on únicament la mare els acompanya al metge tenen un percentatge més elevat que la resta d'opcions (39%), o que és ella qui ho fa amb més freqüència que el pare (21%).

Quan em poso malalt/a, qui m'acompanya al metge és...

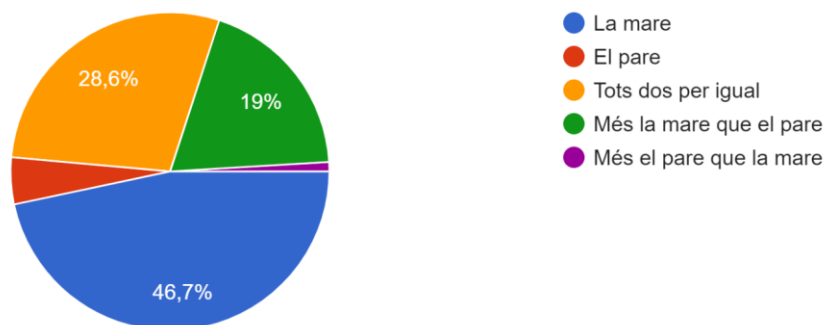
105 respostes

Les respostes que han deixat els alumnes a la pregunta "Quan m'he de comprar roba, qui m'acompanya és..." mostren que és la mare qui els acompanya a comprar roba en gran part dels casos, amb un percentatge del 46,7% en aquesta opció.

Quan m'he de comprar roba, qui m'acompanya és...

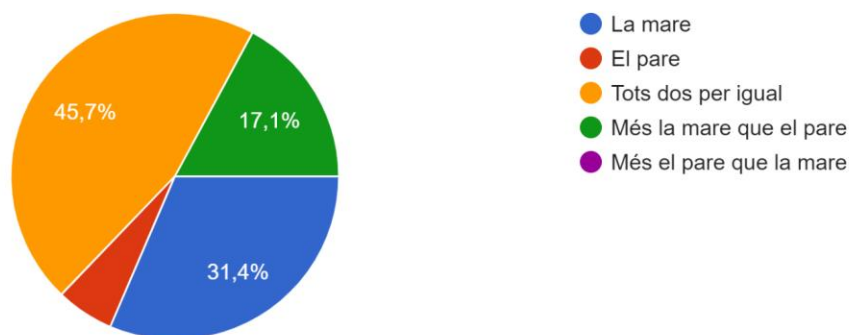
105 respostes

A "A casa, les rentadores i els rentaplats les posa...", el percentatge que tots dos ho fan és del 45,7%. El 31,4% dels alumnes responen que ho fa la mare només, el que significa que la mare sempre està present en aquesta tasca en la majoria de llars, amb o sense el pare.

A casa, les rentadores i els rentaplats les posa...

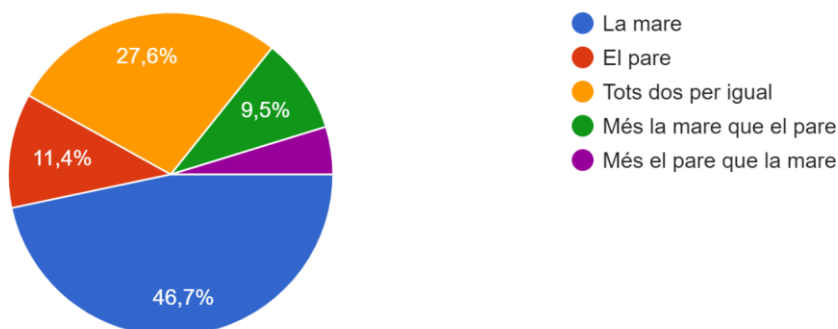
105 respostes

Com veiem al següent gràfic, el percentatge d'explicar-li a la mare el teu comportament inadequat a l'escola és molt més alt que la resta, d'un 46,7%. El pare, en canvi, és escollit només per l'11,4% dels enquestats.

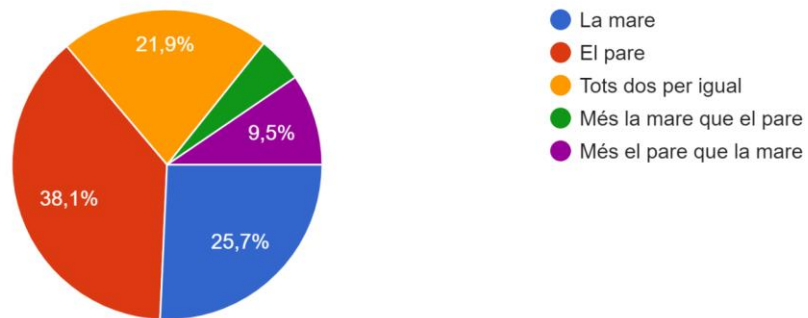
Quan el meu comportament no ha estat adequat a l'escola, prefereixo explicar-li a...

105 respostes

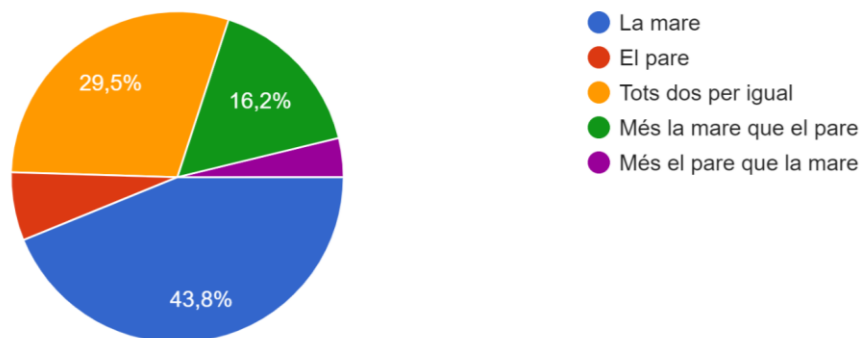
A “Les gestions administratives, com ara contractar una companyia de telefonia mòbil, les fa...”, el percentatge d'alumnes que ha contestat que ho fa el pare és del 38,1%, la mare del 25,7% i tots dos per igual del 21,9%. Un 9,5% de les persones enquestades han marcat l'opció de “Més el pare que la mare” i un 4,8% han marcat “Més la mare que el pare”. Per tant, les gestions administratives d'aquesta mena en la majoria de les llars, les fa el pare.

Les gestions administratives, com ara contractar una companyia de telefonia mòbil, les fa...
105 respostes

A la pregunta “Quan és el moment de fer les reunions amb el/la tutor/a de l’institut, a la reunió va...”, tornem a veure present el pes que té l’educació i la cura dels fills en les dones. En aquest cas, un 43,8% han contestat que s’encarrega la mare, superant la resta d’opcions de la pregunta, i un 16,2% han contestat que ho fa més la mare que el pare. El 29,5% ens diu que ho fan mare i pare per igual.

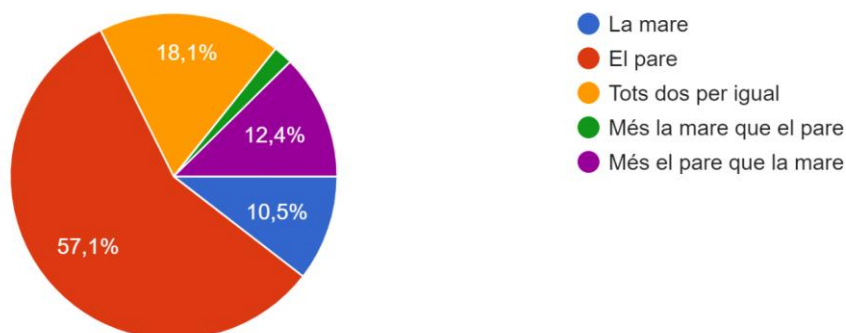
Quan és el moment de fer les reunions amb el/la tutor/a de l’Institut, a la reunió va...
105 respostes

Com mostra el gràfic de sota, les reparacions de casa les fan els pares en una gran majoria. El 57,1% han marcat que les fa el pare i el 12,4% que les fa més el pare que la mare. Tot plegat suma un 69,5%.

Quan algun aparell s'espatlla a casa, qui el repara és...

105 respostes

A la pregunta oberta “Tens alguna responsabilitat a casa (cuidar al teu germà/na, treure el gos a passejar, netejar la teva habitació...)?”, les respostes són semblants, sense diferenciació aparent entre homes i dones i les franges d'edat. Es repeteixen tasques com netejar l'habitació, parar o treure la taula, etc., la qual cosa és col·laborar a les tasques domèstiques. És positiu veure que aparentment no hi ha una diferenciació entre nois i noies a l'hora d'inculcar-los ajudar en les feines de la llar, almenys segons aquesta enquesta. Tot i això, tenir cura dels seus germans és una resposta molt repetida per, exactament, 22 persones. 14 són dones, 12 de la franja de 12 i 13 anys i 2 de la franja de 16 i 17 anys.

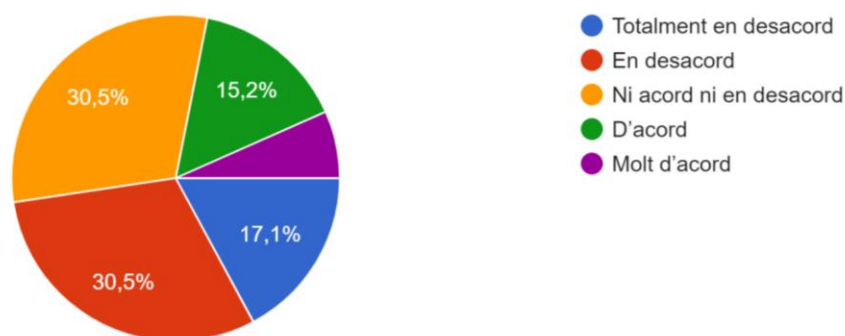
BLOC 2 - Infància

Aquest bloc va ser ideat per comprovar si la infància és diferent per a nens i nenes, ja sigui des del procés de socialització com des de l'àmbit familiar. I, també, per determinar quins valors es poden inculcar als infants que podrien contribuir al masclisme, sobretot en créixer. Aquest apartat aborda temes com les joguines, la roba, els colors, les professions desitjades, les pel·lícules o els comportaments d'altres persones envers el nen i la nena.

A la pregunta "Sempre he percebut el rosa i el blau com a identitari del sexe femení i masculí respectivament", podem observar que una bona part d'alumnes no hi està d'acord, amb un percentatge d'un 30,5%. Quant a la diferenciació entre sexes, són les noies les que estan més en desacord, amb un 31%, que els nois, amb un 19%. Hi ha 12 nois i 11 noies d'acord amb la qüestió. Un 30,5% de l'alumnat enquestat ha contestat que no se sent ni d'acord ni en desacord amb l'afirmació. Finalment, un 15,2% dels enquestats es mostren d'acord i associen els colors rosa i blau al sexe femení i masculí.

Sempre he percebut el color rosa i el blau com a identitari del sexe femení i masculí respectivament.

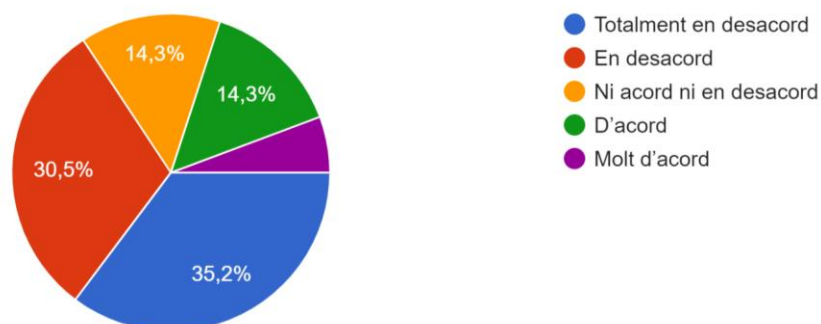
105 respostes

En el següent gràfic, podem observar que la majoria d'alumnes, un 65,7%, no estan d'acord amb no haver jugat amb cotxes, ninos d'acció, etc. a la seva infància. Hi ha un 14,3% que ha marcat l'opció de ni d'acord ni en desacord. Tenint en compte els resultats de les enquestes, no es detecta una diferenciació aparent envers les joguines d'acció o esport: de 41 nois que no han marcat l'opció de ni d'acord ni en desacord, 34 d'ells afirmen que si han jugat amb aquestes joguines a la infància, i 7 d'ells ho neguen. I, de 46 noies que tampoc han marcat aquesta opció en la seva resposta, 34 afirmen haver jugat amb aquestes, però 12 d'elles ho neguen.

Durant la meva infància, no he jugat o he jugat poc amb joguines com cotxes elèctrics, ninos d'acció o pilotes.

105 respostes

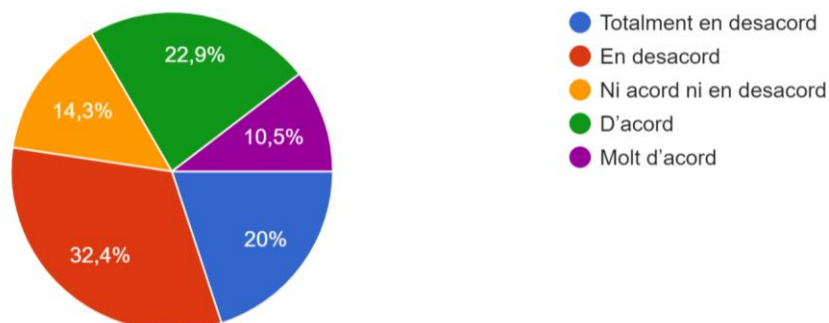

A la pregunta "Durant la meva infància, no he jugat o he jugat poc amb cuinetes, nines o jocs de maquillatge", la majoria d'alumnes estan en desacord o totalment en desacord, amb un percentatge de 52,4%. I, tot i que a la qüestió anterior, els resultats no han mostrat una diferenciació entre sexes, aquesta sí que ho mostra. De les 86 persones que no han marcat ni

acord ni en desacord, 23 d'elles són nois que afirmen no haver jugat (o haver-ho fet poc) amb nines, cuinetes, etc., i 37 noies que diuen haver jugat (en desacord, per tant). Només 13 noies afirmen no haver jugat i 16 nois que afirmen el contrari.

Durant la meua infància, no he jugat o he jugat poc amb cuinetes, nines o jocs de maquillatge.

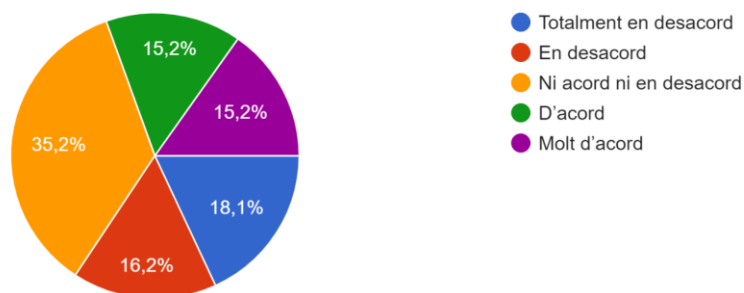
105 respostes

A l'afirmació "Les assignatures de ciències (matemàtiques i naturals) m'interessaven o m'agradaven molt menys que les llengües o les arts", molts alumnes s'han mostrat ni d'acord ni en desacord, amb un 35,2% de respostes en aquesta opció. Les persones que estan d'acord o molt d'acord sumen un 30,4%. Dintre d'aquest percentatge, 15 són dones i 17 són homes. En canvi, hi ha 20 noies i 17 nois que afirmen que els interessen més les ciències.

Les assignatures de ciències (matemàtiques i naturals) m'interessaven o m'agradaven molt menys que les llengües o les arts.

105 respostes

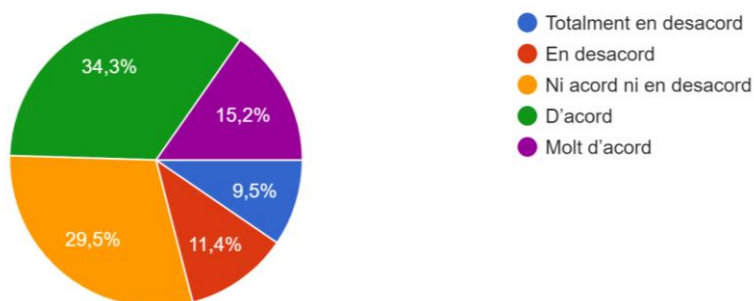
A "Quan feien equips a educació física, sempre escollien abans als nois que a les noies", podem observar que la meitat de l'alumnat es mostra d'acord amb aquesta qüestió, amb un 49,5% de respostes en aquesta opció.

Quant a les dones, són 32 les que estan d'acord, 17 de 12/13 anys i 15 de 16/17. Hi ha 11 en desacord amb la qüestió, però només de 1r d'ESO. Quant als homes, hi ha 20 d'acord, 10 de 12/13 anys i 10 de 16/17. En desacord o totalment en desacord, hi ha 8 alumnes de 1r d'ESO

i 3 de 1r de Batxillerat. Les noies de 1r de Batxillerat han estat totes d'acord amb aquesta afirmació. Per tant, és una situació que s'ha donat de forma repetida al llarg del seu període escolar.

Quan feien equips a educació física, sempre escollien abans als nois que a les noies.

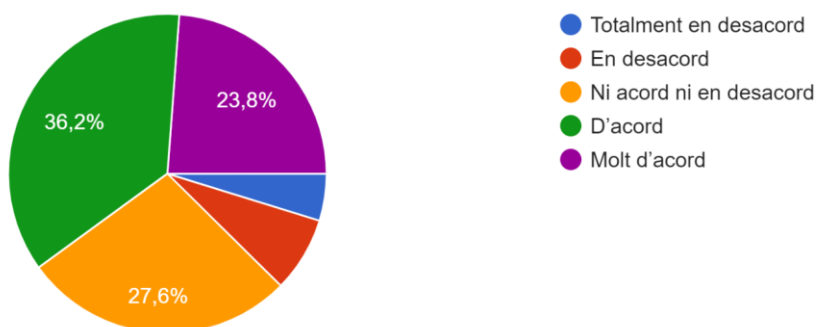
105 respostes

Un 60% de l'alumnat confirma la qüestió de "A l'escola primària, l'equip docent estava conformat per dones majoritàriament".

A l'escola primària, l'equip docent estava conformat per dones majoritàriament.

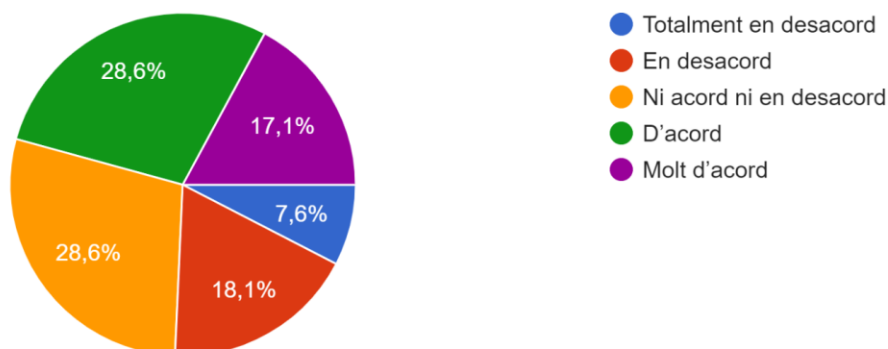
105 respostes

A "Consumia moltes pel·lícules animades de superherois com ara Superman", del 45,7% que confirma que veia pel·lícules de superherois, 27 són nois i 15 són noies. Mentre que, dels que estan en desacord (25,7%), 8 són nois i 19 són noies. Això demostra una diferenciació entre sexes al món cinematogràfic.

Consumia moltes pel·lícules animades de superherois como ara Superman.

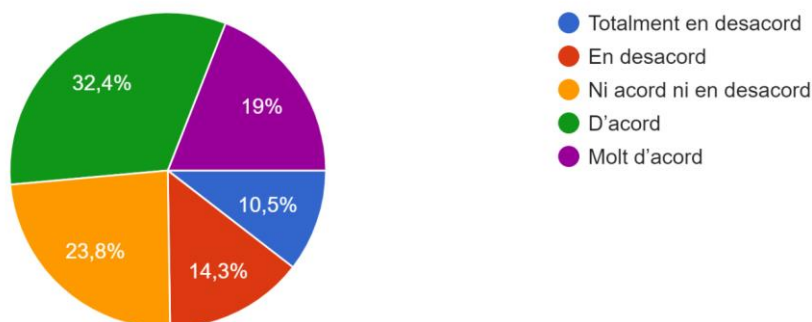
105 respostes

Com mostra el següent gràfic, el 51,4% de l'alumnat està d'acord amb el fet que durant la infància consumia moltes pel·lícules de princeses. D'aquestes 54 persones, 42 són noies i només 12 són nois. En canvi, del 24,8% en desacord, 21 alumnes són nois i només 6 són noies.

Consumia moltes pel·lícules on les protagonistes eren princeses com ara Frozen.

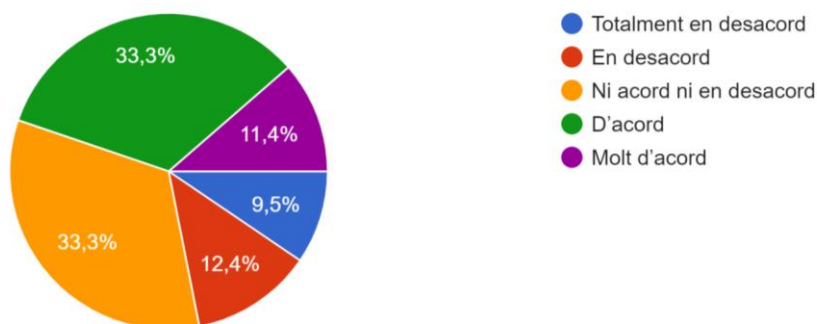
105 respostes

A la pregunta "Quan queia a terra i em feia mal, algú venia a consolar-me amb un to dolç perquè no plorés o m'espantés", el 44,7%, quasi la meitat de l'alumnat, ha contestat que està d'acord amb aquesta qüestió. D'aquest percentatge, 29 persones són noies i 18 nois. Dels que estan en desacord, un 21,9%, 9 són noies i 14 nois.

Quan queia al terra i em feia mal, algú venia a consolar-me amb un to dolç perquè no plorés o m'espantés.

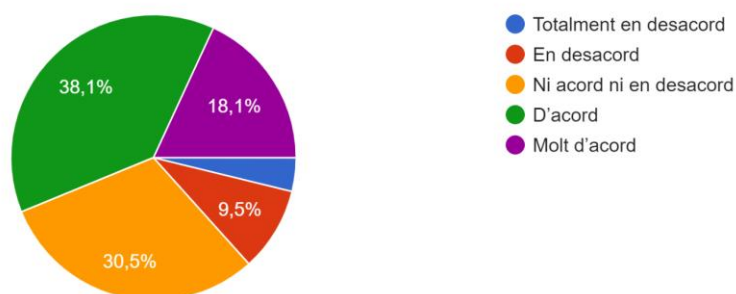
105 respostes

En aquest cas, del 56,2% d'alumnat que està d'acord o molt d'acord amb "Quan queia a terra i em feia mal, em deien vinga campió/na, això no és res, tu ets molt fort", 33 són noies i 27 nois. D'altra banda, del 10%, aproximadament, que estan en desacord i molt en desacord, 6 són noies i 7 nois.

Quan queia al terra i em feia mal, em deien "vinga campió/na, això no és res, tu ets molt fort"

105 respostes

A la pregunta oberta "Què volies ser de gran quan eres petit/a?", hi ha moltes respostes repetides. Entre les noies, surten les professions de gimnasta, ballarina, professora, perruquera, dissenyadora de moda, psicòloga, etc. Entre els nois, bomber, policia, arquitecte, astronauta, metge, científic, futbolista, etc. Per exemple, 8 d'ells volien ser futbolistes, mentre que cap noia ho volia ser. 12 d'elles volien ser professores. En canvi, cosa que crida molt l'atenció, només 2 d'ells volien ser mestres, però d'educació física.

BLOC 3: Relació entre iguals

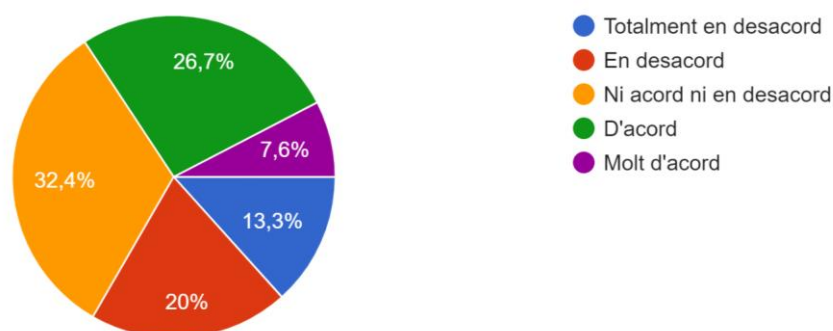
Aquest bloc ha estat ideat per abordar qüestions sobre la relació entre adolescents, la forma de comunicar-se i les seves percepcions. També s'han fet preguntes per descobrir si els i

les alumnes saben detectar situacions de discriminació de gènere que poden donar-se en el seu dia a dia.

A "La majoria dels meus amics/gues són del meu sexe", podem observar resultats similars. Un 34,3% es mostra d'acord i molt d'acord i un 33,3% en desacord i molt en desacord. Així i tot, és molt interessant veure que 22 nois, 10 de 1r d'ESO i 12 de 1r de Batxillerat, estan d'acord amb la qüestió, però, hi ha 27 noies en desacord, 16 de 1r d'ESO i 8 de 1r de Batxillerat. Ho podem interpretar com que els nois estan més predisposats a fer grups entre ells, sense canvis segons l'edat. Tanmateix, hi ha 15 noies d'acord i 10 nois en desacord.

La majoria dels meus amics/gues són del meu mateix sexe.

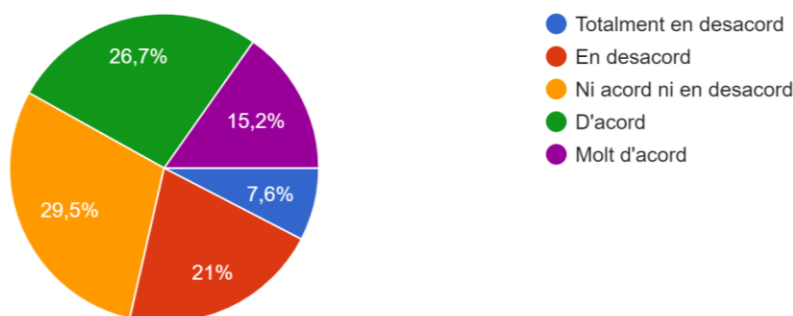
105 respostes

A l'afirmació "És més fàcil compartir situacions complicades o temes que em preocupen amb una amiga que amb un amic", gran part dels enquestats estan d'acord o molt d'acord (41,9%), hi ha 27 noies i 18 nois. I, entre els que estan en desacord o molt en desacord, hi ha 16 nois i 13 noies. Un 29,5% no es mostra ni d'acord ni en desacord.

És més fàcil compartir situacions complicades o temes que em preocupen amb una amiga que amb un amic.

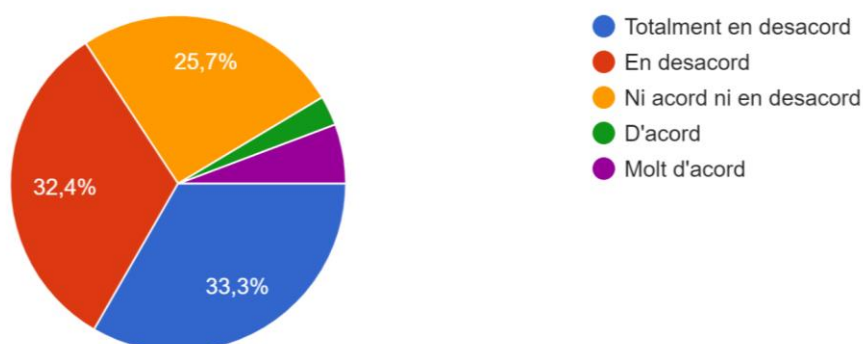
105 respostes

A "No em sento còmode quan estic davant de persones del sexe contrari", la majoria d'enquestats i enquestades han contestat que se senten còmodes en aquestes situacions, un 65,7%. D'aquestes persones, 32 són nois i 36 noies, tant de primer d'ESO com de primer de batxillerat. En aquest cas, l'opció de ni acord ni en desacord podria significar "depèn", és a dir, no ho tenen clar o pot dependre de la situació en què es trobin. Tot i així, continua sent preocupant perquè significaria que han viscut situacions on no s'han trobat còmodes o s'han pogut sentir intimidats/es. Del 25,7% que han respost ni d'acord ni en desacord, 17 són noies. D'altra banda, hi ha 6 noies i 3 nois d'acord amb la qüestió.

No em sento còmode quan estic davant de persones del sexe contrari.

105 respostes

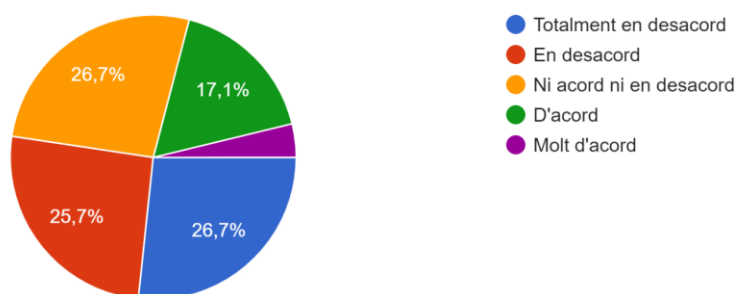

Com mostra el següent gràfic, la majoria de l'alumnat està en desacord a l'hora de percebre un comentari sobre el cos com una cosa afalagadora. Un 52,4% de l'alumnat enquestat ha marcat l'opció de desacord o totalment en desacord. Entre aquests alumnes, hi ha 39 noies i

15 nois. Tot i això, hi ha 13 nois i 9 noies que estan d'acord. Podem observar que el nombre de dones que es mostra en desacord és més gran que el de nois, el que significa que la majoria té clar que els comentaris del propi cos pel carrer no han de ser acceptats ni normalitzats. De fet, és assetjament. La indiferència o el no tenir-ho clar (ni acord ni en desacord), però, són perillosos, ja que es podrien confondre aquestes situacions d'assetjament com un fet positiu. Un 26,7% ha marcat aquesta opció.

Si algú de la meua edat fa un comentari pel carrer referint-se al meu cos m'ho prenc com una cosa normal i/o afalagadora.

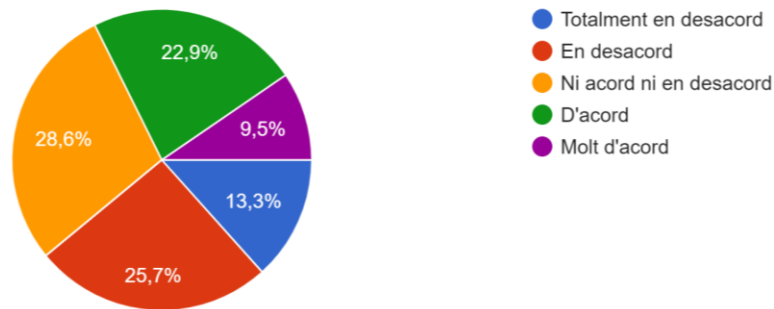
105 respostes

A “Quan persones de la meua edat, em fan comentaris grollers sobre el meu cos, callo i evito a la persona per no tenir conflictes o per por”, podem observar que els resultats són similars als de la pregunta anterior. Un 32,4% està molt d'acord i d'acord i un 39% en desacord o totalment desacord. Segons els resultats d'aquesta enquesta, hi ha més noies que callen davant d'això per por o evitar conflictes que nois, 20, 11 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat, i 14, 8 de 1r d'ESO i 6 de 1r de Batxillerat, respectivament. D'altra banda, les noies que no ho fan són 24, 15 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat, i els nois 17, 9 de 1r d'ESO i 8 de 1r de Batxillerat.

Quan persones de la meua edat, em fan comentaris grollers sobre el meu cos, callo i evito a la persona per no tenir conflictes o per por.

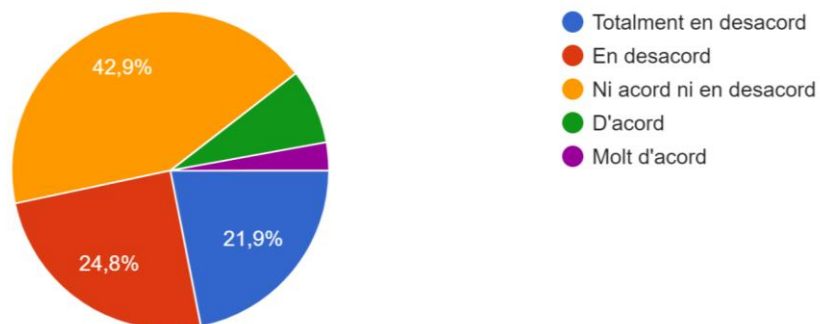
105 respostes

A l'afirmació "És més adequat que els nois tinguin la iniciativa sexual", els resultats són positius: un 46,7% en desacord, 19 nois i 30 noies. L'opció de ni acord ni en desacord ha rebut el 42,9% de les respostes. Cal destacar que gran part són per part de l'alumnat de 1r d'ESO, concretament 32 respostes. A Batxillerat només l'han marcada 13 persones.

És més adequat que els nois tinguin la iniciativa sexual.

105 respostes

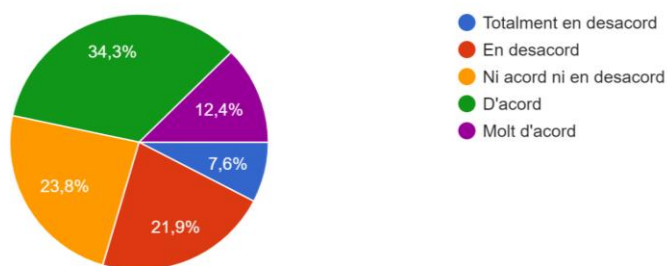

A la pregunta "Si una companya s'enrotlla amb molts nois serà criticada per altres companys/es", una gran part d'alumnes, un 46,7%, es mostra d'acord o molt d'acord amb la qüestió. D'aquest percentatge, 19 són homes que ho afirmen, 8 de 1r d'ESO i 11 de 1r de Batxillerat, i 30 noies, 17 de 1r d'ESO i 13 de 1r de Batxillerat.

D'una altra banda, el 29,5% de l'alumnat es mostra en desacord i un 23,8% dels estudiants han marcat l'opció de ni acord ni en desacord.

Si una companya "s'enrotlla" amb molts nois serà criticada per altres companys/es.

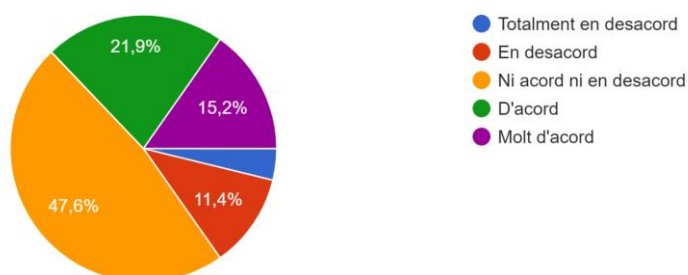
105 respostes

Quan s'ha preguntat a l'alumnat si és natural que una noia lligui amb molts nois, el percentatge de persones que han marcat l'opció ni acord ni en desacord és molt elevat, un 47,6%. Aquest resultat és negatiu, ja que podria significar que no tenen una opinió pròpia formada encara, els hi resulta confós o no estan segurs/es de si les noies han de tenir una llibertat sexual plena. Així i tot, és positiu el fet que un 37,1% d'alumnat està d'acord amb la qüestió: 19 nois, 9 de 1r de Batxillerat i 10 de 1r d'ESO, i 20 noies, 9 de 1r de Batxillerat i 11 de 1r d'ESO.

Que una noia lligui amb molts nois és natural.

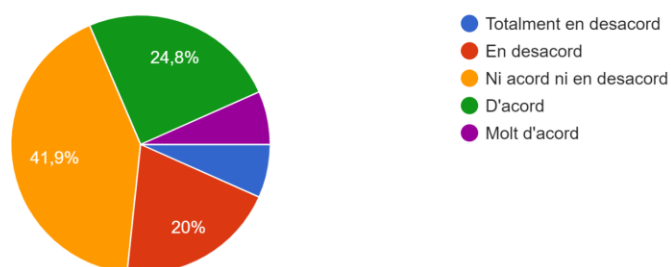
105 respostes

Com mostra el següent gràfic, a "És habitual que els nois de la meua edat vegin com una cosa negativa comentaris i comportaments sexistes", un 41,9% de l'alumnat ha contestat ni acord ni en desacord, 22 nois, 13 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat, i 23 noies, 15 de 1r d'ESO i 7 de 1r de Batxillerat. Un 31,5% es mostra d'acord o molt d'acord, del qual 22 són noies (15 de 1r d'ESO i 7 de 1r de Batxillerat) i 11 són nois (4 de 1r d'ESO i 7 de 1r de Batxillerat). Un 26,7% està en desacord o totalment en desacord, 12 nois (8 de 1r d'ESO i 4 de 1r de Batxillerat) i 16 noies (9 de 1r d'ESO i 7 de 1r de Batxillerat).

És habitual que els nois de la meua edat vegin com una cosa negativa comentaris i comportaments sexistes.

105 respostes

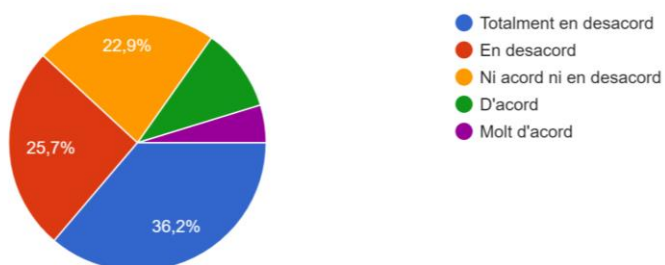

A "Les noies ploren més que els nois perquè són més febles, insegures o inestables", la majoria de l'alumnat es mostra en desacord o totalment en desacord, amb un percentatge del 61,9%, 42 noies i 23 nois. L'opció d'acord l'ha marcat el 15,3% dels enquestats. En aquest percentatge trobem 4 noies de primer d'ESO i 12 nois, dels quals 9 són de 1r d'ESO també.

És molt destacable que hi ha només 18 nois de 1r d'ESO que no han respost d'acord ni desacord: 9 estan d'acord i 9 en desacord. Això és preocupant, perquè la majoria de nois de la seva edat, segons les enquestes, no tenen una opinió clara al respecte i la meitat dels que sí que tenen una opinió formulada creu que les noies ploren més que els nois perquè són més febles, insegures o inestables.

Les noies ploren més que els nois perquè són més febles, insegures o inestables.

105 respostes

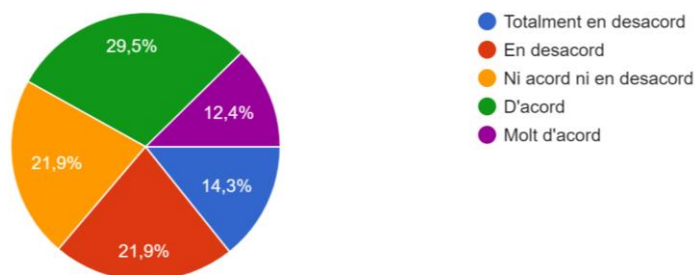
A l'afirmació "Si un noi es posa a plorar a classe, la resta de companys el criticarà i riuran a les seves esquenes", una gran part de les respostes han estat a les opcions de molt d'acord o d'acord. Aquestes opcions sumen un 41,9%, on trobem 20 nois, 16 de 1r d'ESO i 4 de 1r de Batxillerat. Per altra banda, 24 noies, de les quals 14 són de 1r d'ESO i 10 de 1r de Batxillerat. Aquestes dades podrien que, com que els de 1r d'ESO són més joves i estar més

aprop de la infantesa, poden tendir més a plorar, i per tant, és una situació que la tenen molt més present que els alumnes de batxillerat.

D'un altre costat, hi ha un 34,3% d'alumnat que discrepa amb l'afirmació: 15 nois, 6 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat, i 23 noies, 16 de 1r d'ESO i 7 de 1r de Batxillerat.

Si un noi es posa a plorar a classe, la resta de companys el criticarà i riuran a les seves esquenes.

105 respostes

A la pregunta oberta "Què un company lligui amb moltes noies està bé? Per què?", moltes respostes han mostrat indiferència sobre la qüestió, concretament 19 noies i 15 nois. Hi ha 15 nois i 17 noies als que li sembla bé, i 8 nois i 12 noies als que els hi sembla malament. L'observació d'això és que a pocs nois els hi sembla malament, però, segons una pregunta tancada anterior, si ho fa una noia, serà criticada.

La majoria de respostes dels de 1r d'ESO han estat que no tenien una opinió fixa al respecte o que no estaria bé perquè podrien ser infidels.

Hi ha altres respostes a destacar. Per part de les noies són "Depèn de com ho faci. Si ho fa perquè 'puc fer-me-les a totes' no em sembla bé", "No té res de dolent mentre sigui des del respecte", "Realment, m'és completament indiferent sempre que respecti a les seves companyes", "Bé per ell, però no és just que l'home sigui vist com una fera per lligar amb moltes noies i que es critiqui a una noia per fer el mateix", "Sí, perquè el que està malament és que a les noies que lliguen se les insulti i als nois no". En conclusió, elles demanen respecte i un tracte igualitari per ambdós sexes.

També hi ha un noi de 1r de Batxillerat que ha respost, afirmant que a les dones se les critica pel mateix, és a dir, la desigualtat: "No és res dolent, el mateix amb les dones. En canvi, les dones són més criticades per aquesta acció".

Malgrat això, hi ha respostes de nois a destacar com ara "Sí, està bé perquè serà un màquina" i "Sí, perquè si és el meu amic i li dono suport". Ambdues són de nois de 1r d'ESO.

La primera reflecteix l'estereotip general que té la gent sobre els homes: que són uns màquines, els alaben si lliguen amb moltes noies. L'altre, la hipocresia que es pot arribar a tenir, respectant accions si les fa el teu amic, però no fer-ho si ho fa un desconegut.

BLOC 4: Àmbit educatiu

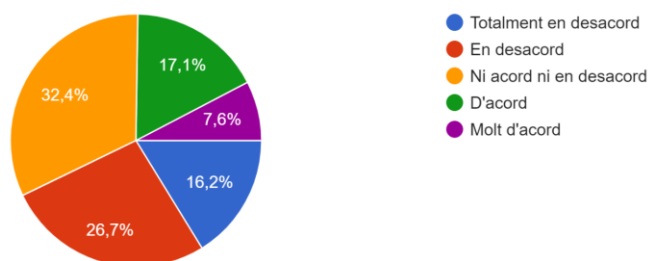
Com hem vist al marc teòric, l'escola i l'institut són dos entorns on infants i adolescents passen moltes hores i on també es donen certes situacions de discriminació de gènere. Aprofitant que en aquest treball es durà a terme una proposta coeducativa sobre una de les necessitats més urgents (per què urgent o important??) o importants que mostrin els resultats d'aquestes enquestes, en els qüestionaris s'ha aprofundit sobre l'àmbit educatiu.

A la pregunta "Als passadissos de l'institut, al pati o als intercanvis de classe, és freqüent escoltar als nois fer comentaris sexistes sobre el cos de les noies", hi ha molts alumnes en desacord o totalment en desacord amb la qüestió (42,9%), 27 nois, 14 de 1r d'ESO i 13 de 1r de Batxillerat, i 19 noies, 13 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat. Però, de l'alumnat que està d'acord (24,7%), la majoria són noies. Concretament, 21 noies, 12 de 1r d'ESO i 7 de 1r de Batxillerat, i 7 nois, 4 de 1r d'ESO i 3 de 1r de Batxillerat. Cal destacar que l'institut hauria de ser un lloc segur per a tothom i, en aquest cas per les noies.

En tot cas, si hi ha 27 nois que neguen aquesta realitat i 21 noies que l'afirmen, és molt probable que elles l'estiguin vivint en primera persona o com a espectadores i ells no.

Als passadissos de l'institut, al pati o als intercanvis de classe, és freqüent escoltar als nois fer comentaris sexistes sobre el cos de les noies.

105 respostes

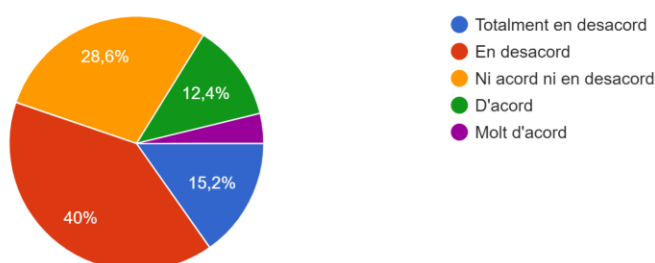

Tot i que a la darrera qüestió, hi ha gent que afirma no haver escoltat comentaris sexistes d'un noi cap a una noia, a "Als passadissos de l'institut, al pati o als intercanvis de classe, és freqüent escoltar a les noies fer comentaris sexistes sobre el cos de les noies", es mostra que aquest fet passa amb menys freqüència quan es tracta de noies cap a noies. Un 55,2% de l'alumnat s'ha mostrat en desacord o totalment en desacord envers aquesta qüestió.

El percentatge que està d'acord o molt d'acord, tanmateix, és molt més baix en comparació als darrers resultats, d'un 12,4%. 30 noies, 17 de 1r d'ESO i 13 de 1r de Batxillerat, i 28 nois, 16 de 1r d'ESO i 12 de 1r de Batxillerat, estan en desacord amb la qüestió, molts més nois que a la pregunta anterior. 5 nois, 2 de 1r d'ESO i 3 de 1r de Batxillerat, i 12 noies, 10 de 1r d'ESO i 2 de 1r de Batxillerat, l'afirmen.

Als passadissos de l'institut, al pati o als intercanvis de classe, és freqüent escoltar a les noies fer comentaris sexistes sobre el cos de les noies.

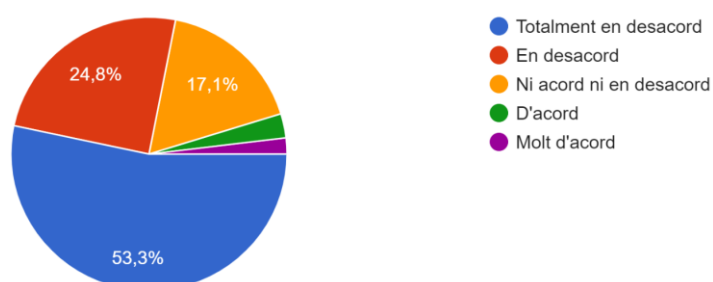
105 respostes

Com mostra el gràfic, a "Les noies han de vestir discretes per no provocar als nois durant l'horari escolar", hi ha un 78,1% de l'alumnat que està en desacord, 51 noies, 33 de 1r d'ESO i 18 de 1r de Batxillerat, i 31 nois, 15 de 1r d'ESO i 16 de 1r de Batxillerat. Tanmateix, també hi ha un 17,1% de l'alumnat que es mostra ni acord ni en desacord amb la qüestió i un 4,8% que està d'acord, 2 nois i 2 noies de 1r d'ESO i només 1 noi de 1r de Batxillerat. Tot i que aquests dos últims percentatges siguin molt menors que l'anterior, encara hi ha una part important de l'alumnat que demostra no tenir una opinió conformada respecte a la qüestió o no se senten del tot en desacord.

Les noies han de vestir discretes per no provocar als nois durant l'horari escolar.

105 respostes

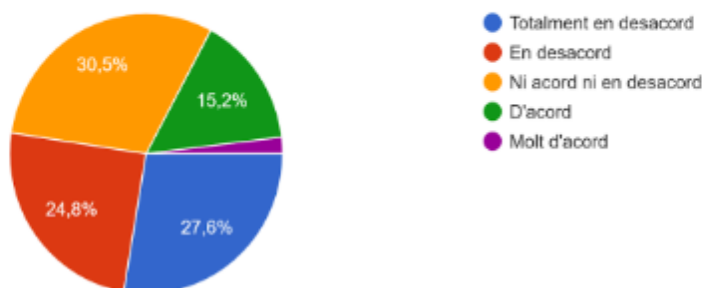

Com veiem al gràfic, més de la meitat de l'alumnat enquestat, un 52,4%, es mostra en desacord o totalment en desacord amb "Quan la classe està esvarada, és més fàcil que torni a la

calma si ho diu un professor que si ho diu una professora". En canvi, hi ha un 17,1% de persones que estan d'acord o molt d'acord.

Quan la classe està esvarada, és més fàcil que torni a la calma si ho diu un professor que si ho diu una professora.

105 respostes

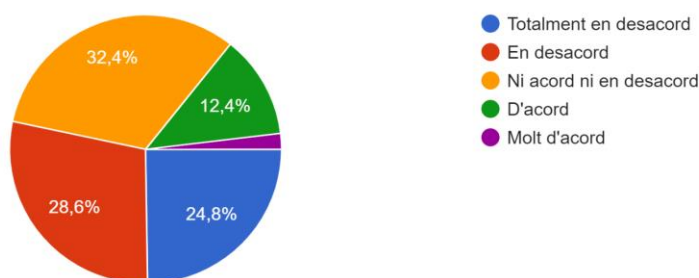

A "Crec que els professors són més respectats a l'aula que les professores", més de la meitat de l'alumnat enquestat nega aquest fet. D'un 53,4%, hi ha 34 noies i 21 nois que es mostra totalment en desacord o en desacord. Tot i que hi ha un 14,3% que es mostra d'acord o molt d'acord, 9 noies i 6 nois.

Quant a l'edat, és destacable que els nois de 1r de Batxillerat s'han posicionat més, sense marcar l'opció ni acord ni en desacord, que els de 1r d'ESO. Concretament 16 nois de batxillerat, 14 en desacord o totalment en desacord i 2 d'acord o molt d'acord. En canvi, nois de 1r d'ESO, en total han respost només 11 posicionant-se a favor o en contra de l'afirmació: 4 es mostren d'acord i 7 es mostren en desacord. A més, el nombre de respostes a l'opció de ni d'acord ni en desacord és alt, un 32,4%.

Crec que els professors són més respectats a l'aula que les professores.

105 respostes

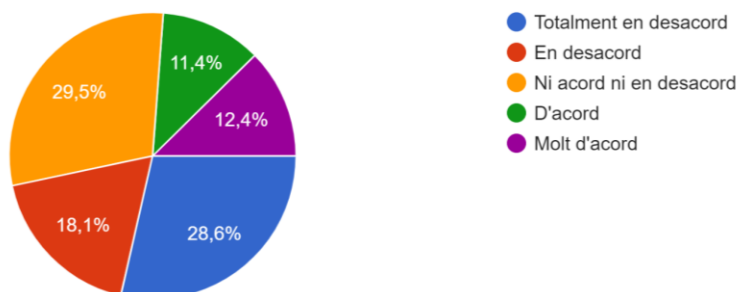

A "He vist algun tipus de violència (sigui física o verbal, etc.) a l'institut i els professors, sabent-ho o havent-ho vist en directe, no han actuat", un 46,7% està en desacord

amb el fet que els professors no han actuat, i un 23,8% afirma que no han actuat. Tot i que hi ha més persones en desacord, hi ha 25 alumnes que han patit violència i no han rebut ajuda per part del professorat. Concretament, 14 noies, 10 de 1r d'ESO i 4 de 1r de Batxillerat, i 11 nois, 6 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat.

He viscut algun tipus de violència (ja sigui física o verbal, etc.) a l'institut i els professors, sabent-ho o havent-ho vist en directe, no han actuat.

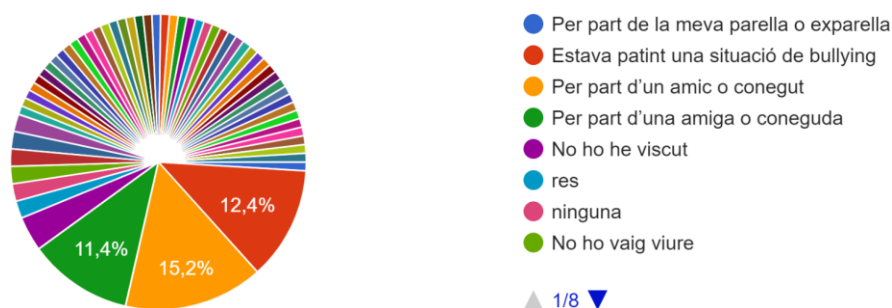
105 respostes

Com podem observar al gràfic següent, les respostes de la següent pregunta són similars. Hi ha molta gent que diu no haver patit una situació de violència, afortunadament. La resta ha sigut a causa d'assetjament escolar (12,4%), 6 noies i 7 nois; per un amic o conegut (15,2%), 6 noies i 10 nois; o una amiga o coneguda (11,4%), 7 noies i 5 nois.

En relació amb la pregunta anterior, com definiries el tipus de violència que vas viure (si és que ho vas viure)?

105 respostes

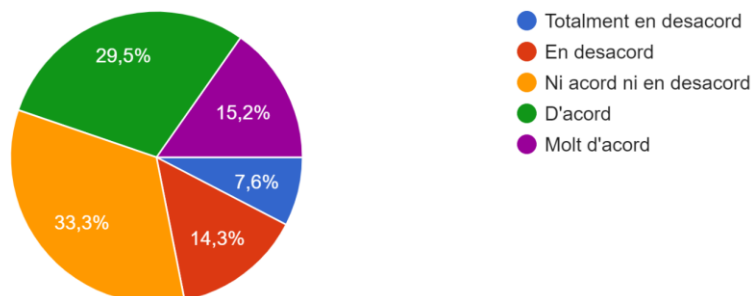

A l'afirmació “Quan ens fan xerrades sobre violència de gènere i/o activitats sobre la dona (com per al 8 de març), els meus companys no hi participen activament i/o no els interessa”, un 44,7% de l'alumnat està d'acord o molt d'acord. En aquesta opció trobem 27 noies, 18 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat, i 20 nois, 11 de 1r d'ESO i 9 de 1r de Batxillerat.

Del 21,9% que està en desacord o totalment en desacord, 13 són noies, 8 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat, i 9 són nois, 4 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat.

Quan ens fan xerrades sobre violència de gènere i/o activitats sobre la dona (com per al 8 de març), els meus companys no hi participen activament i/o no els interessa.

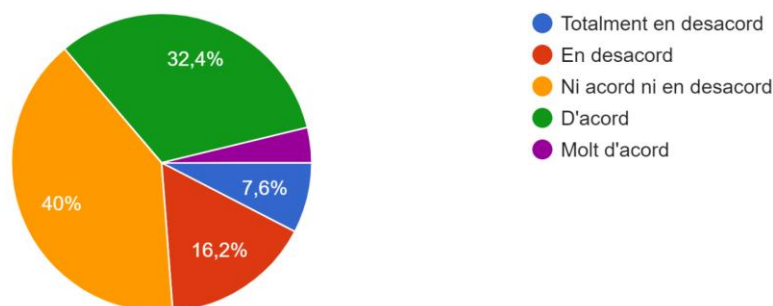
105 respostes

A la pregunta "Crec que a l'institut ens preparen per saber detectar la violència masclista i denunciar-la", el 36,3% es mostra d'acord o molt d'acord. 22 noies, 14 de 1r d'ESO i 8 de 1r de Batxillerat, i 17 nois, 12 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat, es senten preparats per reconèixer la violència masclista i denunciar-la. Tot i això, hi ha un gran percentatge de persones que no, com les que han marcat ni acord ni en desacord (40%), o les que estan en desacord o totalment en desacord amb l'afirmació (23,8%), on trobem 16 noies, 12 de 1r d'ESO i 4 de 1r de Batxillerat, i 9 nois, 3 de 1r d'ESO i 6 de 1r de Batxillerat.

Crec que a l'institut ens preparen per saber detectar la violència masclista i denunciar-la.

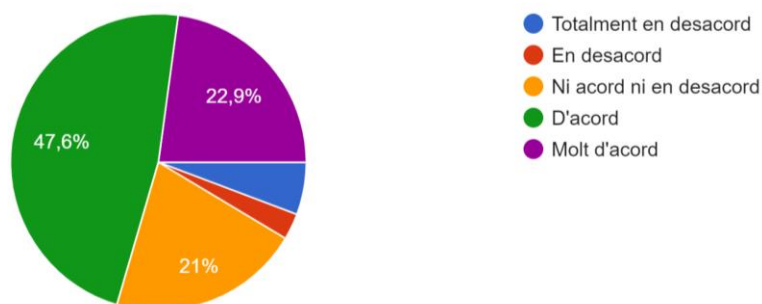
105 respostes

A "Al pati, els espais (en majoria) estan ocupats pels nois, majoritàriament les pistes per fer esport (bàsquet o futbol)", un 70,5% de persones es mostren d'acord o totalment d'acord, 44 noies i 30 nois. Només 8 persones es mostren en desacord o totalment en desacord: 4 nois i 4 noies.

Al pati, els espais (en majoria) estan ocupats pels nois, majoritàriament les pistes per fer esport (bàsquet o futbol).

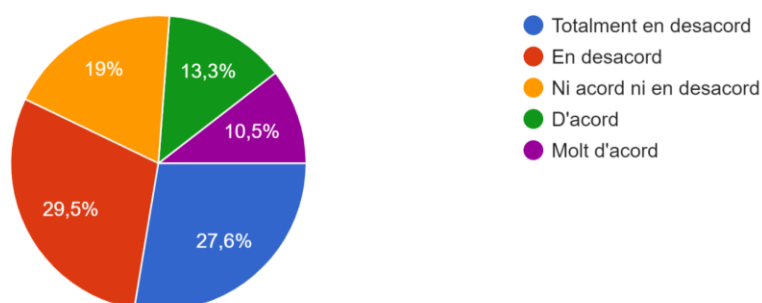
105 respostes

La següent pregunta està basada en una experiència personal i buscava saber si encara es repetia aquesta situació. A "A principi de curs, algun docent ens recorda que el codi de vestimenta de l'institut marca que les noies no poden portar roba curta com shorts o tops, si se'ls veu el maluc o tenen escot", la majoria de l'alumnat, un 57,1%, es mostra en desacord o totalment en desacord. Concretament, 24 nois, 14 de 1r d'ESO i 10 de 1r de Batxillerat, i 31 noies, de les quals 30 són de 1r d'ESO i 1 de 1r de Batxillerat. Malgrat això, un 23,8% de l'alumnat es mostra d'acord o totalment d'acord, la qual cosa confirma que les prohibicions o els avisos sobre la vestimenta continuen vigents en alguns casos. En concret, 8 nois, 3 de 1r d'ESO i 5 de 1r de Batxillerat, i 17 noies, només 2 de 1r d'ESO i 15 de 1r de Batxillerat. Això confirma també que és una situació que les noies viuen amb més freqüència quan són més grans.

A principi de curs, algun docent ens recorda que el codi de vestimenta de l'institut marca que les noies no poden portar roba curta com shorts o tops, si se'ls veu el maluc o tenen escot.

105 respostes

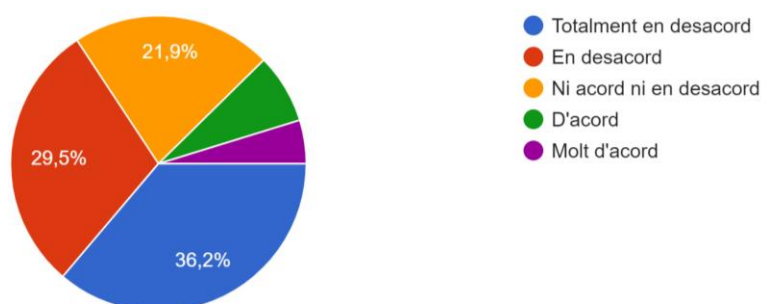
Aquesta següent qüestió també està basada en una experiència pròpia, com l'anterior. A "A principi de curs, algun docent ens recorda que el codi de vestimenta de l'institut marca que els nois no poden portar roba on, per exemple, se'ls hi veuen les aixelles" trobem certes diferències respecte a l'anterior. El percentatge de persones que es mostren d'acord o molt

d'acord és més baix, d'un 12,4%. Trobem 3 nois, 1 de 1r d'ESO i 2 de 1r de Batxillerat, i 10 noies, 2 de 1r d'ESO i 8 a 1r de Batxillerat, que han marcat les opcions de d'acord o molt d'acord.

La majoria d'alumnes enquestats es mostra en desacord o totalment en desacord, un 65,7%. En aquest percentatge trobem 39 noies, 31 de 1r d'ESO i 8 de 1r de Batxillerat, i 30 nois, 17 de 1r d'ESO i 13 de 1r de Batxillerat. Per tant, tot i que les diferències siguin petites entre els percentatges de la pregunta anterior, podem percebre amb aquests resultats que hi ha més alumnes que han sentit més el codi de vestimenta de les noies que el dels nois.

A principi de curs, algun docent ens recorda que el codi de vestimenta de l'institut marca que els nois no poden portar roba on, per exemple, se'ls hi veuen les aixelles.

105 respostes

A la pregunta oberta "Els teus companys/es tracteu d'igual manera a un professor i a una professora? Sabries identificar alguna diferència?", la majoria de respostes són que sí se'ls tracta igual: 30 noies i 25 nois. Això no obstant, també hi ha 25 noies i 13 nois que ho neguen. També hi han respostes que afirmen que és dependent del caràcter del professor o la professora.

Durant el buidatge, he trobat respostes amb unes diferències molt interessants. Algunes noies de 1r d'ESO han donat respostes com "Tractem igual als professors, però de vegades a les dones una mica pitjors", "A les professores les vacil·len", "Hi ha molts companys que fan molt més cas als professors que a les professores", "Solen respectar més als professors que a les professores", "Hi ha alguns companys que tracten diferent dels homes que a les dones", "No, tracten millor als professors" o "Els hi tenen respecte", "Als professors els veuen com els seus amics i a les professores al contrari". Una noia de 1r de Batxillerat ha respost que "No, la tracten diferent. Per exemple, quan alguna professora fa alguna broma no se li riu la gràcia però, en canvi, a un professor sí" i un noi diu que "No sabria identificar diferència, només que els nois es mostren més agradables amb els professors, amb més bon rotllo". Finalment, una

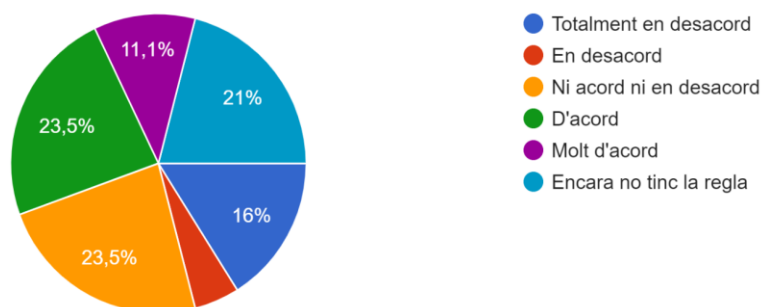
altra noia afirma que "No. Els professors són més respectats que les professores, que de vegades reben molts insults".

PREGUNTES PER NOIES SOBRE L'ÀMBIT EDUCATIU

Aquest bloc és per conèixer la situació de les noies a l'institut, si es senten discriminades, si han viscut experiències masclistes... Exactament, l'han contestat 59 noies, és a dir, quasi totes perquè el total de noies que han participat a l'enquesta és de 60.

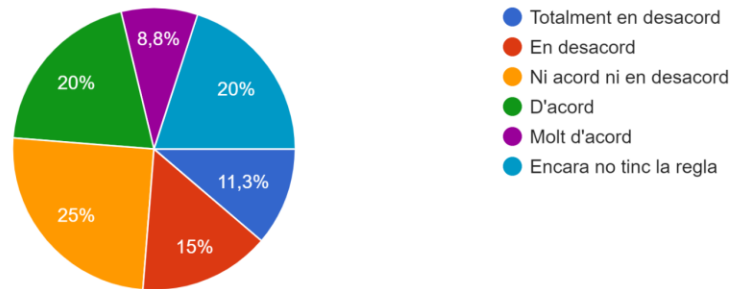
A la pregunta "Quan sóc al meu període d'hormonació o regla, el/la professor/a d'educació física m'ha deixat no fer la classe si em trobo malament", un 34,6% de les enquestades es mostren d'acord o molt d'acord. Un 20,9% de les alumnes es mostren en desacord o totalment en desacord i un 23,9% han marcat l'opció de ni acord ni en desacord. Únicament un 21% ha dit que encara no té la regla.

Quan soc al meu període d'hormonació o regla, el/la professor/a d'educació física m'ha deixat no fer la classe si em trobo malament
81 respostes

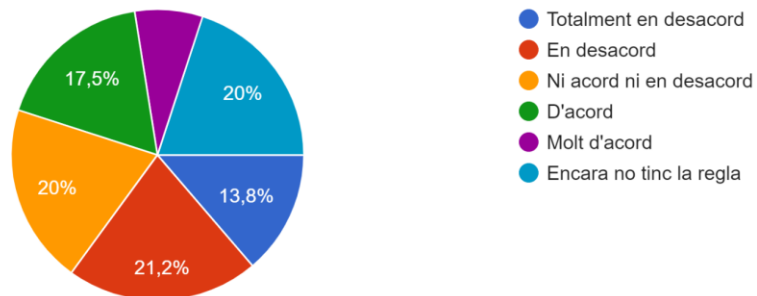
A "Quan soc al meu període d'hormonació o regla, el/la professor/a d'educació física m'ha dit que això no és un impediment i/o m'ha posat algun exemple que ell coneix que sí que fa esport durant aquest període", el 28,8% de noies afirmen aquesta situació continua passant, tot i que hi hagi un 26,3% de noies a les quals no els hi ha passat.

Quan soc al meu període d'hormonació o regla, el/la professor/a d'educació física m'ha dit que això no és impediment i/o m'ha posat algun exemple sob...ell coneix que sí fa esport durant aquest període
80 respostes

Com podem veure en aquest gràfic, a "Quan estic en el meu període d'hormonació o regla, he hagut d'anar al lavabo i un/a professor/a m'ho ha negat tot i haver-li explicat", un 35% de les noies indiquen que no els hi ha passat això. Per contra, un 25% indica que sí que els hi ha passat.

Quan estic en el meu període d'hormonació o regla, he hagut d'anar al lavabo i un/a professor/a m'ho ha negat tot i haver-li explicat
80 respostes

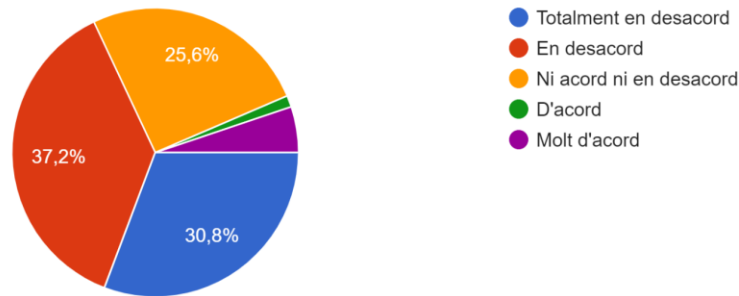

A "He anat amb un escot o ensenyanent el melic a l'institut i algun professor/a m'ha dit que això és inadequat perquè distrec als nois", la gran majoria, un 62,8%, nega que hagin protagonitzat aquesta situació.

Això no obstant, el percentatge de noies que han marcat ni d'acord ni molt d'acord és del 25,6% i el de noies que ho afirmen és del 6,4%.

He anat amb un escot o ensenyant el melic a l'institut i algun/a professor/a m'ha dit que això és inadequat perquè distrec als nois

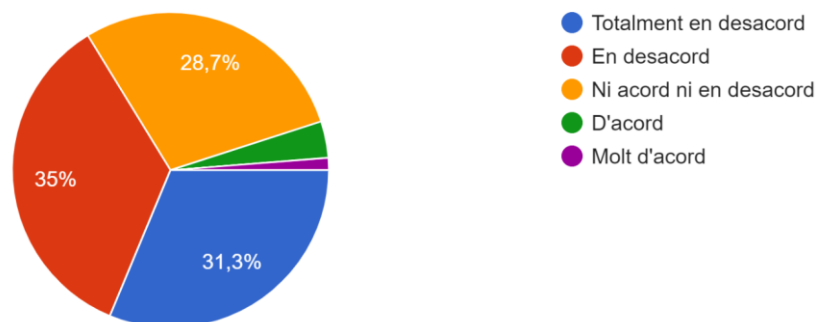
78 respostes

Finalment, a "En alguna o en més d'una ocasió, m'he sentit discriminada per ser dona a l'institut", podem observar que la gran majoria de noies de l'Institut Esteve Terrades, de 1r d'ESO i 1r de Batxillerat, no se senten discriminades pel seu sexe a la institució. Un 66,3% han marcat que estan en desacord o totalment en desacord amb aquesta afirmació. Tot i això, continua havent-hi un percentatge de noies que probablement no tinguin clar si ho han estat i han marcat l'opció de ni acord ni en desacord.

En alguna o en més d'una ocasió, m'he sentit discriminada per ser dona a l'institut.

80 respostes

A la pregunta oberta "Si la teva resposta és "D'acord" o "Molt d'acord", podries explicar quina ha estat la situació? Què va passar? Com et va fer sentir?", encara que el percentatge de noies de l'enquesta anterior en estar d'acord és molt baix, existeix un 4,9% que afirma haver-se sentit discriminades.

Per tant, en aquesta qüestió, destaquem algunes respostes de noies detallant alguna situació sexista a l'institut. Aquestes són algunes d'elles: "Parlant de videojocs em van dir: 'Què

fas jugant? Ves a rentar plats o a escombrar la classe'. Em vaig sentir una mica malament", "Comentaris de companys de classe respecte al meu cos. Lògicament malament, no soc una figureta que requereixi opinió externa". Per tant, podem afirmar que encara hi ha situacions masclistes a les aules, com comentaris sexistes.

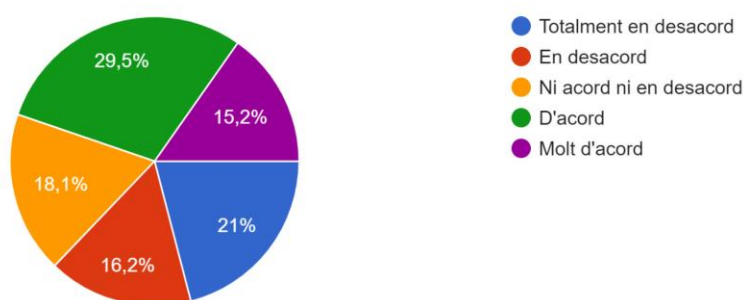
BLOC 5: Violència i discriminació de gènere

Aquest bloc està ideat per recopilar respostes de l'alumnat i saber si han experimentat situacions de violència o discriminació de gènere. Com sabem, la discriminació de gènere és una violació de drets que es pot presentar de moltes formes com ara l'assetjament al carrer o a la parella, utilitzant els mites de l'amor romàntic com a pretext per l'abús.

La primera situació que s'exposa als i les alumnes és "En algun moment, m'he sentit perseguit/da pel carrer". Podem observar que un 44,7% s'ha sentit perseguit/da. La majoria de persones d'aquest percentatge són dones. 39 noies han respost d'acord o molt d'acord en aquesta pregunta i, en canvi, únicament ho han fet 7 nois. D'elles, 23 noies són de 1r d'ESO i 16 són de 1r de Batxillerat. Del 37,2% que no s'ha sentit perseguit/da, la majoria són homes, 25, mentre que dones només són 14. Només 3 noies de Batxillerat ho neguen.

En algun moment, m'he sentit perseguit/da pel carrer.

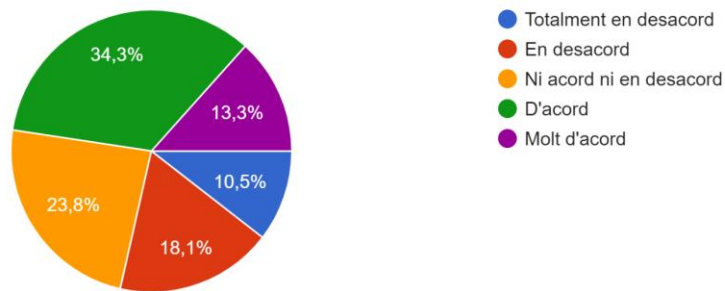
105 respostes

Tal com mostra el següent gràfic, del 47,6% de persones que es mostren d'acord o molt d'acord amb no tornar a passar per on els han assetjat anteriorment, 37 són dones i 13 són homes. En canvi, els que es mostren en desacord o totalment en desacord i tornarien a passar, un 28,6% dels alumnes enquestats, són la majoria homes, 18 nois. Només hi ha 12 noies que hagin triat aquesta opció.

Si m'assetgen a un carrer, tracto de no tornar a passar per allà.

105 respostes

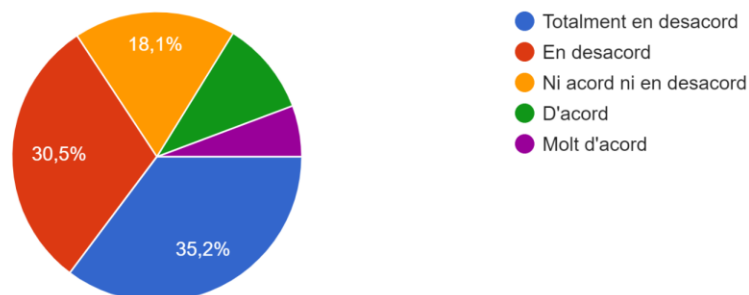
A "Tot i que cregui que un amic/ga està en una relació tòxica, mai donaré la meva opinió o tractaré de fer-li veure la situació des d'un altre punt de vista", del 65,7% de persones en desacord o totalment en desacord amb la qüestió, la majoria són dones, 43 noies i 28 nois. Només 9 noies i 8 nois estan d'acord o molt d'acord.

Tanmateix, la majoria d'homes que donarien el seu punt de vista són de 1r de Batxillerat, en total 18 nois en aquest curs. Quant a les dones, no hi ha una gran diferència entre les alumnes de primer d'ESO i primer de batxillerat, ambdós cursos ho farien, majoritàriament. No hi ha cap noia de 1r de Batxillerat que es mostrés d'acord amb la qüestió.

En línies generals, els resultats d'aquesta pregunta mostren que són les amigues de la persona que està vivint una relació tòxica, les que les avisen en la major part dels casos.

Tot i que cregui que un amic/ga està en una relació tòxica, mai donaré la meva opinió o tractaré de fer-li veure la situació des d'un altre punt de vista

105 respostes

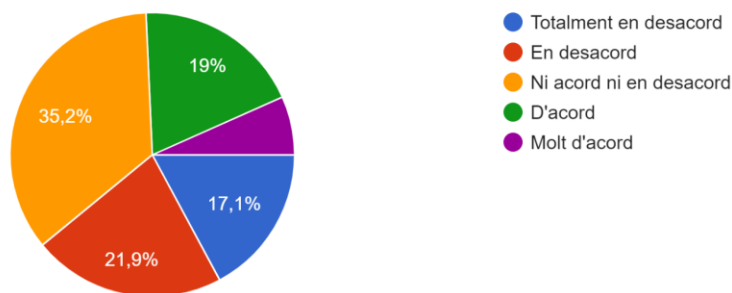
A la pregunta "La gelosia és un sentiment normal quan s'estima algú", un 39% de l'alumnat s'ha mostrat en desacord o totalment en desacord. La majoria de desacords són de 1r

de Batxillerat, de 17 nois en total, 10 són de batxillerat, i de 25 noies, 11 són de batxillerat. En aquest cas, un 35,2% de l'alumnat ha marcat l'opció ni acord ni en desacord.

Podem veure que aquest pensament existeix d'ençà que els alumnes comencen l'institut, ja que un 25,2% dels alumnes enquestats han contestat que estan d'acord. D'aquests, 13 són noies i 9 són nois de primer d'ESO. Únicament han marcat aquesta opció 2 noies i 3 nois de batxillerat.

La gelosia és un sentiment normal quan s'estima a algú.

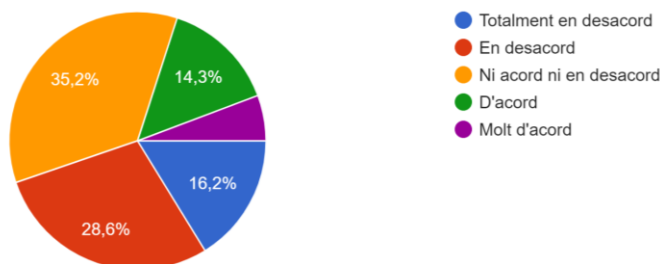
105 respostes

A "Quan coneixes a algú que t'agrada, és normal voler parlar amb ell/a tot el dia i voler saber on està, amb qui està i què està fent" podem comprovar que es torna a seguir la tendència que veiem a la pregunta anterior. La majoria de persones que han marcat d'acord o molt d'acord són de 1r d'ESO. D'11 nois en total, 9 són de l'ESO, i de 10 noies en total, 9 són de 1r d'ESO. Aquestes persones sumen un 20% del total de l'alumnat. Per contra, el percentatge en desacord és alt, d'un 44,8%, format per 26 dones i 19 nois, majoritàriament de Batxillerat. Els i les estudiants que han marcat ni acord ni en desacord sumen un 35,2% dels enquestats.

Quan coneixes a algú que t'agrada, és normal voler parlar amb ell/a tot el dia i voler saber on està, amb qui està i què està fent.

105 respostes

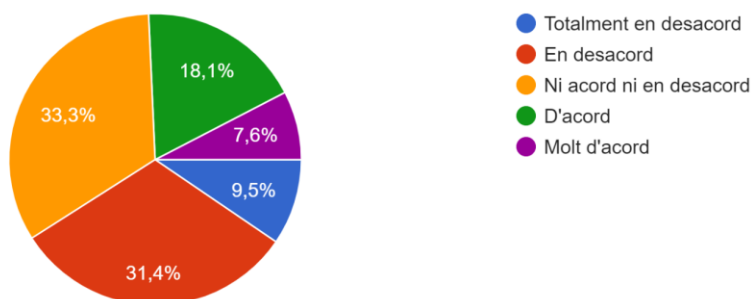

A "Si la meua parella té problemes (de qualsevol tipus), he de suportar-ho, tot i que m'acabi afectant a mi", de nou, la idea de l'amor romàntic està present en edats primerenques, ja que d'un 25,7% d'acord i molt d'acord, hi ha 16 dones, 15 de 1r d'ESO, i 11 nois, 4 també de 1r d'ESO. Hi ha 7 nois de Batxillerat d'acord amb aquesta qüestió també.

D'una altra banda, hi ha un 40,9% de l'alumnat en desacord o totalment en desacord amb aquesta afirmació. En total, 27 noies i 15 nois. Tot i això, novament, hi ha un 33,3% dels enquestats i enquestades que ha marcat l'opció de ni d'acord ni en desacord.

Si la meua parella té problemes (de qualsevol tipus), he de suportar-ho, tot i que m'acabin afectant a mi.

105 respostes

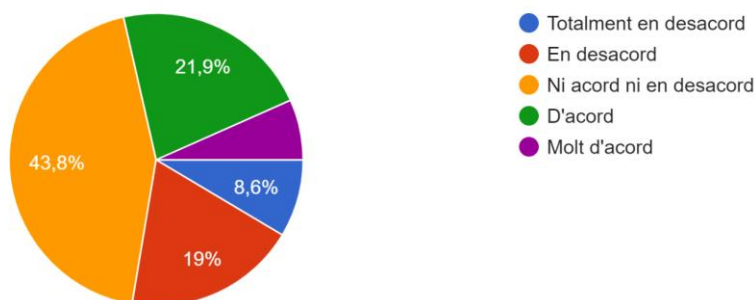

A la pregunta "Em sento responsable dels problemes de la meua parella i crec que he de ser part de la solució", una vegada més, les idees de l'amor romàntic, que l'amor tot ho pot, que s'ha d'acceptar els problemes de la parella com propis, etc., continuen presents a l'alumnat de 1r d'ESO i de 1r de batxillerat. D'un 28,6% de persones que estan d'acord, 15 són noies, i d'elles 12 estan a 1r d'ESO, i 15 són nois, tot i que només són 8 els de l'ESO.

Un 27,6% de l'alumnat s'ha mostrat en desacord amb l'afirmació. En aquest percentatge, hi ha 17 noies i 11 nois. És positiu que hi hagi noies que s'oposin a aquest tipus de relacions, tot i que com hem vist a les dades anteriors, 15 estiguin d'acord. En aquest últim percentatge, també observem que el nombre de nois en desacord a l'afirmació presentada és menor. Aquesta dada no seria positiva, de nou.

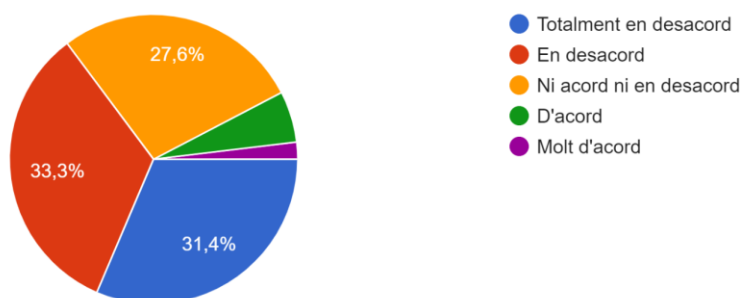
A més, hi ha un percentatge molt alt d'alumnat que ha marcat ni acord ni en desacord, un 43,8%, que, igual que a la resta de preguntes, seria un indicatiu de no tenir criteris sòlids respecte a les diferències entre una relació de parella sana i una relació tòxica.

Em sento responsable dels problemes de la meua parella i crec que he de ser part de la solució.
105 respostes

En la següent qüestió de l'enquesta, "Si la meua parella té problemes és normal que sigui dolent/a amb mi o em contesti malament perquè ho està passant malament", la majoria de l'alumnat està en desacord amb la qüestió: d'un 63,7%, 45 són noies i 2 són nois. Aquestes xifres són molt positives, exceptuant els que han marcat ni d'acord ni en desacord, un 27,6% de l'alumnat enquestat. Només hi ha 2 noies de 1r d'ESO que ho acceptarien i 6 nois, dels quals 5 són de 1r d'ESO.

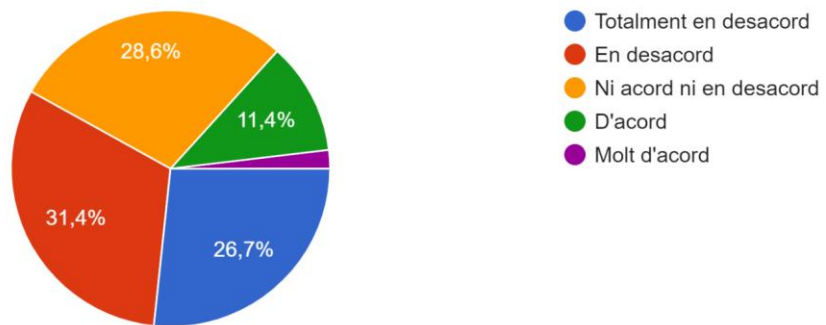
Si la meua parella té problemes és normal que sigui dolent/a amb mi o em contesti malament perquè ho està passant malament.
105 respostes

A "En una relació amorosa, és normal renunciar a coses que t'agraden per la teua parella", la majoria s'ha mostrat en desacord o totalment en desacord. Aquestes opcions han aconseguit un 58,1% de les respostes, on trobem 42 dones. D'altra banda, hi ha 19 nois en desacord i 11 d'acord. Mentre que només hi ha 3 noies de 1r d'ESO que estan d'acord amb l'afirmació.

Segons el que podem observar aquí, molts nois, des d'una edat primerenca com els 12/13 anys, demanarien que s'acceptessin aquests comportaments a una relació. L'opció de ni acord ni en desacord també ha assolit un percentatge gran de respostes (un 28,6% de l'alumnat) i això, de nou, no seria positiu, com hem explicat abans.

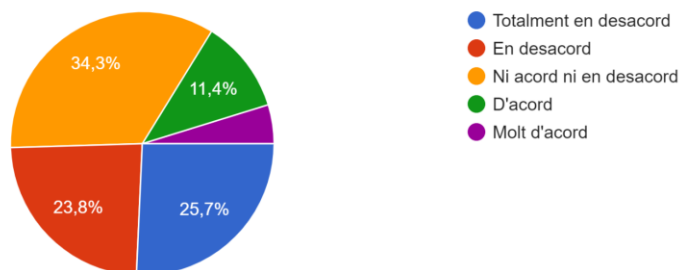
En una relació amorosa, és normal renunciar a coses que t'agraden per la teva parella.
105 respostes

A la pregunta "Si no vull tenir sexe amb la meva parella i ella m'insisteix per mantenir relacions sexuals i jo acabo fent-ho, no és abús ni violació", els resultats poden semblar molt positius, però no ho són. Gairebé la meitat de l'alumnat enquestat ha escollit les opcions de desacord o totalment en desacord. En total, el 49,5%, del qual són 37 noies i 14 nois. Les opcions de d'acord i molt d'acord han aconseguit un 16,2% de respostes, entre les quals es troben 8 noies i 9 nois, majoritàriament de 1r d'ESO.

El fet que un 34,3% de l'alumnat hagi marcat l'opció de ni acord ni en desacord també podria ser perillós, ja que encara no tenen una opinió sobre el que és abús o violació.

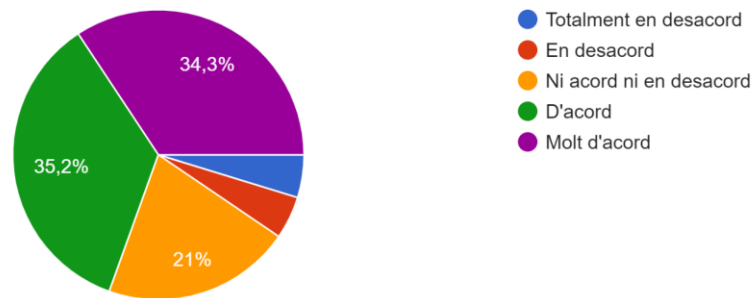
Si no vull tenir sexe amb la meva parella i ella m'insisteix per mantenir relacions sexuals i jo acabo fent-ho, no és abús ni violació.
105 respostes

A l'afirmació "Els insults són una forma de maltractament", la majoria de l'alumnat s'ha mostrat d'acord o molt d'acord. Un 69,5% de persones han marcat aquestes opcions, 45 noies i 28 nois. Només 6 nois, 4 de l'ESO, i 3 noies, totes de l'ESO, han marcat les opcions de totalment en desacord o en desacord. El percentatge a l'opció de d'acord ni en desacord aglutina un 21% dels enquestats.

Els insults continuats són una forma de maltractament.

105 respostes

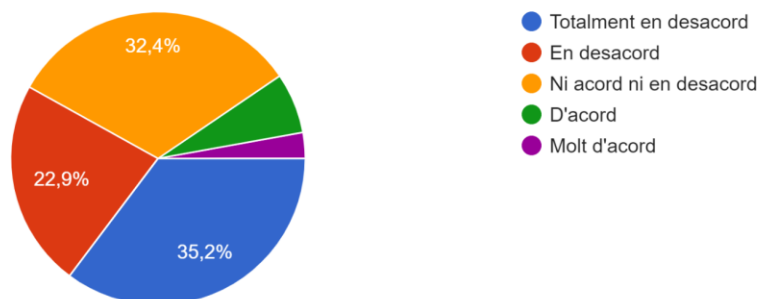

A la pregunta "Si algú et posa la mà a sobre només una vegada no t'està maltractant. És simplement un fet puntual", la majoria de l'alumnat es mostra totalment en desacord o en desacord, un 58,1%. D'aquest percentatge, 43 són noies i 18 són nois. És positiu que les noies ho tinguin clar, però no obstant això, hi ha 6 nois d'acord, 4 de 1r d'ESO, i 4 noies d'acord, només una de Batxillerat.

En aquesta pregunta, el percentatge de persones que han marcat l'opció de ni acord ni en desacord és també bastant alt, d'un 32,4%. A més, dintre d'aquesta xifra podem veure com una part important són respostes de nois. Concretament 22 nois, 14 de 1r d'ESO i 8 de 1r de Batxillerat. Les noies que han marcat aquesta opció són 13, 12 de 1r d'ESO i només 1 de 1r de Batxillerat.

Si algú et posa la mà a sobre només una vegada no t'està maltractant. És simplement un fet puntual.

105 respostes

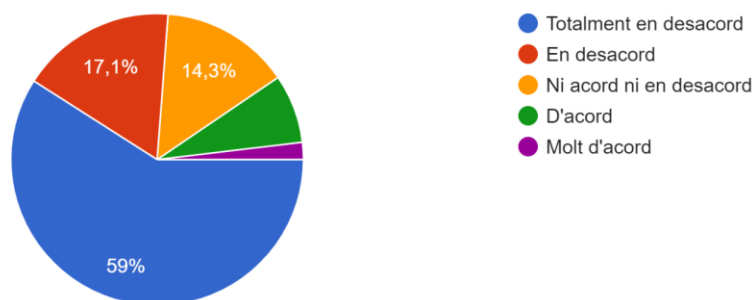
En la següent pregunta de l'enquesta, "Si una persona va vestida amb roba curta o escots i abusen d'ella, aquesta també té una part de responsabilitat de l'abús", un 76,1% dels enquestats i enquestades han marcat les opcions d'en desacord o totalment en desacord. En

total, 52 dones i 28 nois. En canvi, les opcions de d'acord i molt d'acord només les han marcades 3 noies de 1r d'ESO i 7 nois, 5 de 1r d'ESO.

Molts nois de 1r d'ESO han marcat l'opció de ni acord ni desacord, concretament 9 en aquesta franja d'edat i només 1 noi de 1r de Batxillerat. De noies, 5 i totes de 1r d'ESO. Això significa que no tenen una opinió clara sobre això.

Si una persona va vestida amb roba curta o escots i abusen d'ella, aquesta també té una part de responsabilitat d'aquest abús.

105 respostes

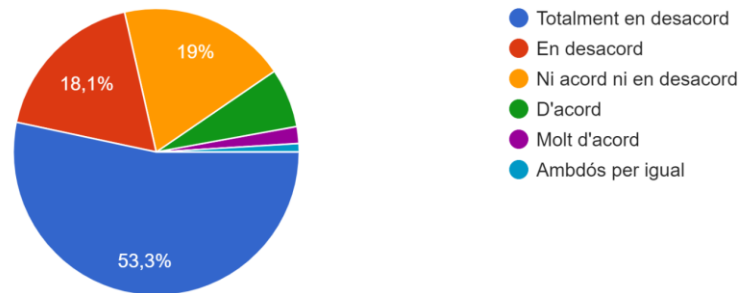
En últim lloc, a la pregunta "Si una persona va beguda i abusen d'ella, aquesta també té una part de responsabilitat d'aquest abús", la majoria d'alumnes s'han mostrat totalment en desacord (58,1%) o en desacord (18,1%). En total, sumen un percentatge del 76,2%, on trobem 48 noies i 27 nois. Les opcions de d'acord i molt d'acord han estat escollides per 6 noies, 4 de 1r d'ESO, i 3 noies, totes de 1r d'ESO.

D'una altra banda, de nou, trobem un 19% de persones que han marcat l'opció de ni acord ni en desacord, dels quals hi ha una part important de nois de primer d'ESO, concretament 11, i només 1 de 1r de Batxillerat. Les noies que han marcat aquesta opció són 8, 7 de 1r d'ESO i 1 de 1r de Batxillerat.

Com a últim apunt, una noia de setze anys ha respost "Ambdós per igual".

Si una persona va beguda i abusen d'ella, aquesta també té una part de responsabilitat d'aquest abús.

105 respostes

Ja per acabar aquesta anàlisi, a la pregunta oberta "Què consideres que és abús sexual i/o violació? Creus que has presenciat alguna situació que pugui considerar-se com a tal?", les respostes varien entre gent que no ho ha viscut i "qualsevol cosa que et facin sense el teu consentiment", o gent que no ho té clar.

Així i tot, hi han respostes que reflecteixen molt bé la definició, com la d'una noia de primer d'ESO que diu que "L'abús sexual o violació consisteix a fer patir sexualment (com la violació) o abús verbal, físic. És una violència que pot patir qualsevol persona (desgraciadament més les dones). És obligar a mantenir relacions sexuals amb algú perquè s'aprofitin de tu (violació). I l'abús pot ser això (abús sexual), o també pot ser abús psicològic, verbal, físic...". Una altra noia de primer d'ESO ha respost que "És anar pel carrer i que per exemple et xiulin o et mirin molt. No m'ha passat res a l'estil" (s'ha de dir que això seria abús sexual i n'hi ha molts exemples més).

També una alumna de primer d'ESO ha relatat un succés en primera persona i ha explicat que "Crec que hi ha moltíssims tipus de violacions i abusos i crec que la gent pensa que coses molt petites no son abús però en realitat sí. Jo només he viscut una vegada un assetjament pel carrer. Anava amb un vestit molt estret i eren les 8:30 del matí més o menys i un senyor amb el cotxe em va començar a perseguir i a dir-me: "on vas guapa" i jo vaig baixar el vestit i llavors el senyor va dir: "no no et baixis el vestit que jo et vegi". Jo no sabia que fer perquè era la primera vegada que em passava llavors vaig marxar corrents i vaig trucar a la meva mare. Em va venir a buscar i em va contar que no hi ha noia que no li hagi passat això. Em va semblar molt fort que un senyor que no conec de res em digués alguna cosa pel carrer i no em va agradar gens."

Una última resposta que m'agradaria destacar és la d'una noia de setze anys, que ens diu que "Si, vaig patir violacions continuades quan tenia 8 anys i mai li he dit a ningú". Aquesta última resposta deixa constància que existeixen casos on les víctimes resten en silenci, tot i no tenir cap mena de responsabilitat en les agressions sexuals que pateixen. Per aquest motiu, és vital treballar la sexualitat des de petits i l'educació afectiva sexual.

Per la seva part, les respostes dels nois solen estar molt més buides. La majoria solen dir que no saben com explicar-ho. Un noi de dotze anys contesta "No ho se jaja" i un altre de la mateixa edat diu "No entiendo que es cada cosa, pero seguro que no he hecho nada de eso". La majoria de nois que han contestat ho associen directament al sexe. Per exemple, un noi de 1r d'ESO diu que un altre d'aquesta mateixa edat diu "Considero que és quan dues o més persones tenen sexe amb altra persona o altres sense el seu consentiment" i un altre diu que "Abús sexual és que algú manté sexe obligant a altra persona sense que l'altra persona ho vulgui".

Un noi de primer de batxillerat ha respost que "Abús sexual o violació considero que és qualsevol mena d'acte amb objectiu sexual siguin tocaments o mantenir sexe amb alguna persona que no està d'acord en fer-ho o està sent obligada a realitzar-lo. Respecte a l'altre pregunta, gràcies a déu no he presentat alguna situació d'aquestes" i un altre respon d'aquesta mateixa edat ha dit que "Alguna cosa que has estat obligat a fer o que no tenies consciència a aquell moment, per exemple aprofitar-se que has begut per ficar mà, quan sap que en la vida ho faries".